

MAIJS/JŪNIJS 2017
Nr. 5 (263)

LOGS

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBAS ELEKTRONISKAIS IZDEVUMS

Par to, kā gudri prāti pēta, analizē un iezīmē Latvijas reģionu attīstību un augstskolu nākotni, lasiet žurnāla 30.-39. lpp.

UZTICĪBA RODAS AR LABU DARBU UN LABU KOMUNIKĀCIJU

Vēlētāji atbalsta politiķus, kas labi strādājuši un labi pratuši savu darbu paskaidrot.

Šajās vēlēšanās tiem, kas nespēj pārliecināt ar darbiem, talkā nāca mediji. Būtu labi jāpadomā, kā interesēs bija izvērst kampaņu par līdzšinējo pašvaldību vadītāju nomainību. Visdrīzāk šo kampaņu organizēja spēki, kam izdevīga destabilizācija šajā reģionā. Tiem pievienojās īstermiņa panākumus meklējošie, kurus neinteresē, kā cilvēki dzīvo Latvijā. Pievienojās arī viegli ietekmējami cilvēki, kas paši nedomā, bet gatavi skriet līdzī pūlim.

Saukļi, ka laiks mainīt un darīt citādi, nepaskaidrojot, ko tieši vajag darīt, nenostādāja. Lielā daļā pašvaldību cilvēki novērtēja reāli padarīto.

Saeimas vēlēšanās efektīvs cīņas līdzeklis ir apliet kādu kandidātu ar dubļiem, lai aizsteigtos priekšā, kamēr konkurents notīra dubļus. Pašvaldības mērogā iedzīvotāji savus deputātus pazīst, tāpēc apmelojumi nenostādā.

Pirms vēlēšanām notika cīņa par informācijas telpu. Ja pašvaldības būtu atteikušās no saviem vietējiem laikrakstiem un informatīvajiem biļeteniem, tad ārvalstu finansētas organizācijas varbūt būtu savu panākušas. Tomēr arī turpmāk jābūt modriem, aiz "mediju neatkarības" sludinātājiem var stāvēt arī Latvijai svešas intereses.

Paradoksāli, bet kampaņu pret pašvaldībām īstenoja arī no valsts budžeta finansētais Sabiedriskais medijs. Ja netiks labotas masu informācijas likumdošanā pieļautās kļūdas, šis pats medijs var vērsties arī pret likumīgo valdību, Saeimu un Valsts prezidentu.

Vēlēšanu rezultāti nenozīmē stagnāciju. Deputātu loks mainās, ienāk jaunie. No jaunajiem gaida pārmaiņas, no "vecajiem" – iesāktās politikas turpinājumu. Gan no jaunajiem, gan vecajiem vēlētāji gaida inovācijas, jaunas idejas, pozitīvas pārmaiņas.

Nākamajā periodā mums priekšā grūti lēmumi, arī iedzīvotāju un uzņēmēju prasības arvien pieaug. Šo vēlēšanu mācība ir: stratēģiskas pārmaiņas var veicināt, tikai gādājot par abām uzticības sastāvdaļām – labiem darbiem un labu komunikāciju.

Andris Jaunsleinis,
LPS priekšsēdis

Foto: Ojārs Martinsons

REDAKTORE

Gunta Klismeta
67326634, 29428303
gunta.klismeta@lps.lv
skype: guntaklismeta

REDAKTORES VIETNIECE

Daina Oliņa
29130839
daina.olina@lps.lv
skype: dainolina

MŪSU ADRESE

Latvijas Pašvaldību savienība
Mazajā Pils ielā 1,
Rīgā, LV 1050

ISSN
2501-0271

Izdevējdarbības licence
Nr. 1740

Bez redakcijas atļaujas
pārpublicēt aizliegts

Publicētie raksti ne vienmēr
pauž LPS viedokli

LATVIJĀ UN PASAULĒ

[MAIJS VĒSTURĒ](#) 2

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

[MAIJS LPS](#) 10

EIROPĀ

[BRISELES ZIŅAS](#) 24

IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJĀ

[KĀ SAGATAVOTIES VĒLĒŠANU "DRUDZIM"?](#) 26

[PĀVILOSTNIEKU TŪRISMA PIEDĀVĀJUMS](#) 29

MAIJA AKTUALITĀTE

[VIEDA ATTĪSTĪBA – LATVIJAS TAUTAI, NE "ĶEKSĪTIM"](#) 30

PROJEKTI

[FORUMS RĒZEKNĒ](#) 36

SVĒTKI

[VASARAS ZIEDOS, SALTĀ ZIEMĀ RAUNA TEVI AICINA CIEMOS!](#) 40

LATVIJAS DABAS SIMBOLI 2017

[GADA PUTNS – DZELTENĀ CIELAVA](#) 44

ANEKDOTES

[ATPŪTAI, ATELPAI, SMAIDAM](#) 45

Gunta Klismeta
redaktore

Daina Oliņa
redaktore vietniece

Maiju dēvē par Lapu, Ziedu vai Sējas mēnesi. Tas ir ievziedu, ceriņu un pirmo pērķona negaisu laiks. Maijā salapo koki, un zied dārzi. Mēneša sākumā sāk dziedāt lakstiģalas un griezes griezt, kam mazliet vēlāk piebiedrojas arī vālodzes. Maija vidū atgriežas pēdējie gājputni – svīres, upes, purva un krūmu ļauķi. Šajā laikā daudziem putniem un dzīvniekiem dzimst mazuļi, bet mitrās vietās sāk vairoties odi un knišļi.

Foto: Sniedze Spróge

1. maijs – pirms 310 gadiem (1707) beidza pastāvēt Skotijas karaliste un, apvienojoties ūnijā Anglijas karalistei un Skotijas karalistei, izveidojās **Apvienotā Lielbritānijas karaliste**.

Pirms 60 gadiem (1957) dzimis latviešu dziedātājs, komponists un dzejnieks **Kaspars Dimīters**. Līdzās dziesmu sacerēšanai viņš sarakstījis arī libretus Zigmara Liepiņa operām "Parīzes Dievmātes katedrāle" un "No Rozes un asinīm", operetei "Sikspārnis" un muzikālajai drāmai "Vadonis", ir mūzikas autors vairākām teātra izrādēm.

1. maijs – **Darba svētki**. Sakarā ar straujo ražošanas attīstību 19. gs. otrajā pusē daudzās valstīs strādnieki izvirzīja prasības darba devējiem uzlabot darba un dzīves apstākļus, bet viņu prasības noraidīja un nemierus varmācīgi apspieda. 1886. gada 1. maijā ASV vispārējā streika laikā notika sadursmes starp astoņu stundu darbadienas aizstāvjiem un policiju, strādnieku demonstrāciju Čikāgā apšaudīja, un vairāki cilvēki gāja bojā. 1889. gadā Parīzes starptautiskajā kongresā tika nolemts 1. maiju ik gadu noteikt kā Starptautisko strādnieku dienu. Latvijā pirmo reizi to atzīmēja 1893. gadā Liepājā. Dažās valstīs Darba svētkus atzīmē citās dienās.

1. maijs ir **Latvijas Republikas Satversmes sapulces sasaukšanas diena**. 1920. gada 1. maijā uz pirmo sēdi sanāca aprīlī ievēlētā Satversmes sapulce, par kuras vadītāju ievēlēja vēlāko Valsts prezidentu Jāni Čaksti. Sapulce izveidoja parlamentārajam darbam nepieciešamās komisijas, un sākās darbs pie Latvijas Republikas pamatlikuma – Satversmes – izstrādāšanas, ko pieņēma 1922. gada 15. februārī. Satversmes sapulce darbojās līdz 1922. gada 7. novembrim, kad tika ievēlēta 1. Latvijas Saeima. Savas pastāvēšanas laikā Satversmes sapulce paguva pieņemt daudzus vēsturiski nozīmīgus un simboliskus lēmumus – gan par valsts simboliem – karogu, ģerboni un himnu, gan par agrāro reformu un citiem būtiskiem jautājumiem. Satversmes sapulce pieņēma arī tādu likumus, kas bija saistīti ar pagastu pašvaldībām, apriņķu pašvaldībām, Latvijas iedalīšanu apriņķos u.c.

2. maijs – pirms 110 gadiem (1907) dzimis latviešu rakstnieks **Alfrēds Dziļums** (miris 1976. gadā). Pirms kara tapa tikai daži viņa romāni, no kuriem populārākais ir "Saplēstā krūze", bet nozīmīgākie darbi uzrakstīti 50.–70. gados trimdā Zviedrijā. A. Dziļums sarakstījis 21 romānu, četras atmiņu grāmatas, darbojies žurnālistikā un rakstījis īsprozu, kā arī pievērsies dramaturģijai.

Pirms 20 gadiem (1997) **Tonijs Blērs** kļuva par **Apvienotās Karalistes premjerministru** un bija šajā postenī līdz 2007. gadam. Viņš bija pirmais Lielbritānijas premjerministrs 150 gadu laikā, kura sievai piedzima bērns, kamēr Ministru prezidents ir amatā.

Pirms pieciem gadiem (2012) norvēģu gleznotāja **Edvarda Munka gleznas "Kliedziens"** pasteļa versija izsolē Ņujorkā tika **pārdota par 120 miljoniem dolāru**, uzstādot jaunu rekordu par izsolē pārdotu mākslas darbu. Līdz tam cenas rekords piederēja Pablo Pikaso gleznai "Kailā, zaļās lapas un skulptūra", ko 2010. gadā pārdeva par 106,5 miljoniem dolāru. **Polijā** kopš 2004. gada šī ir **Karoga diena**. Vienlaikus 2. maijā tiek svinēta arī **Ārzemēs dzīvojošo poļu diena**. **Serbijā un Slovēnijā** šie ir **Otrie darba svētki**.

3. maijs – pirms 80 gadiem (1937) amerikāņu rakstnieces **Margaretas Mičelas romāns "Vējiem līdzī"** saņēma **Pulicera balvu**. Pēc romāna motīviem 1939. gadā tika uzņemta filma ar Vivjenu Lī un Klārku Geiblu galvenajās lomās, kas saņēma desmit Amerikas Kinoakadēmijas balvas.

Pirms 80 gadiem (1937) **Gostiņu pilsētiņu** (tagadējo Pļaviņu pilsētas sastāvdaļu) pie Aiviekstes ietekas piemeklēja postošs **ugunsgrēks**, kas iznīcināja 54 ēkas jeb aptuveni ceturto daļu tābrīža apbūves.

Pirms 70 gadiem (1947) **Japānā** stājās spēkā **jauna konstitūcija**, kas atņēma imperatoram dievišķo statusu, pasludinot viņu par valsts un tautas simbolu, nevis par saules dievietes Amaterusu iemiesojumu. Jaunā konstitūcija aizliedza Japānai uzturēt savu armiju un piedalīties karos. Vēlēšanu tiesības tika dotas arī sievietēm.

Pirms 70 gadiem (1947) dzimis komponists **Boriss Rezniks**. No 1972. līdz 1992. gadam viņš vadīja grupu "Eolika". B. Rezniks ir daudzu Latvijā pazīstamu dziesmu autors, starp tām "Pasaule, pasaulīt", "Es neesmu Džeina Fonda", "Tava atnākšana", "Tu smeijies sapnī", "Atmostas Baltija", kuras pavadījumā rokās sadevās daudzi tūkstoši cilvēku "Baltijas ceļā" 1989. gadā.

Pirms 15 gadiem (2002) notika atklātās sabiedriskās bezpeļņas organizācijas **"Latvijas Zaļā josta"** dibināšanas sapulce, kurā par tās priekšsēdētāju ievēlēja bioloģijas zinātni doktoru Latvijas Zaļās partijas līderi Induli Emsi.

Pirms desmit gadiem (2007) Saeima galīgajā lasījumā pieņēma **Valsts prezidenta ievēlēšanas likumu**, kurā noteiktas prasības un ierobežojumi Valsts prezidenta amata pretendentiem.

Kopš 1993. gada UNESCO ik gadu aicina 3. maijā atzīmēt **Pasaules preses brīvības dienu**, lai sekmētu un aizstāvētu brīvu, plurālistisku un neatkarīgu preses darbu visā pasaulē.

4. maijs – pirms 105 gadiem (1912) **Itālija okupēja** Grieķijas salu **Rodu** Egejas jūras austrumos. Tā ir lielākā no Dienvidsporādu salām gan platības, gan iedzīvotāju skaita ziņā, vēsturiski pazīstama kā Rodas kolosa (viens no septiņiem pasaules brīnumiem) atrašanās vieta.

4. maijā **Nīderlandē** tiek atzīmēta **Nacionālā bojāgājušo piemiņas diena**, pieminot gan civiliedzīvotājus, gan militārpersonas, kas Nīderlandes karalistē vai jebkurā citā pasaules vietā zaudējuši dzīvību vai tikuši nogalināti Otrajā pasaules karā, dažādās kara

situācijās un miera operācijās pēc tā. Pulksten 20 it visur Nīderlandē valda divu minūšu klusums: apstājas sabiedriskais transports un satiksme, klusē radio un televizors, lidostās lidmašīnas nedrīkst nosēsties, arī mobilo sakaru operatori aicina izslēgt mobilās ierīces.

4. maijs ir **Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena**. 1990. gada 4. maija sēdē mažoritārās vēlēšanās ievēlētās LPSR Augstākās Padomes 138 deputāti (no 201) nobalsoja par deklarācijas "Par Latvijas neatkarības atjaunošanu" pieņemšanu. Pirms tam 21. aprīlī Latvijas Tautas fronte "Daugavas" stadionā pulcēja visu līmeņu vietējo padomju un Augstākās Padomes deputātus uz kopsapulci, kurā ar 8002 balsīm pieņēma lēmumu un aicinājumu pilnvarot Augstāko Padomi pieņemt Neatkarības deklarāciju. Ar šo dokumentu tika atjaunota Satversmes sapulces 1922. gada 15. februārī pieņemtā Latvijas Republikas Satversme. Šī deklarācija pasludināja 1940. gada 17. jūnija PSRS militāro agresiju kā starptautisku noziegumu un atjaunoja Latvijas Republikas suverenitāti.

5. maijs – šajā dienā tiek atzīmēta **Pasaules astmas diena** ar mērķi veicināt pacientu aprūpi un izglītošanu un informēt sabiedrību, lai šo saslimšanu varētu agrīni diagnosticēt, adekvāti ārstēt un efektīvi kontrolēt.

Kopš 1991. gada pasaulē šajā dienā atzīmē **Starptautisko vecmāšu dienu**, lai pievērstu sabiedrības uzmanību vecmāšu svarīgam darbam.

Dānijā un Nīderlandē šī ir **Atbrīvošanas diena**, atzīmējot Otrā pasaules kara beigas un pieminot bojāgājušos.

Etiopijā šajā dienā svin **Patriotu dienu**.

Gajānā šī ir **Indiešu imigrācijas diena**.

Savukārt **Japānā** 5. maijā svin **Bērnu dienu**, ar daudzkrāsainiem papīra vai auduma plakātiem izgreznojot ikvienu māju.

6. maijs – pirms 335 gadiem (1682) **Francijas** karalis Luijs XIV pārcēla savu **galmu uz Versaļu**. Pils iekštelpu iekārtojums ar dārgām mēbelēm, gleznām, krāsainiem gobelēniem un freskām, kā arī milzīgais parks ar 1400 strūklakām, kanāliem, dīķiem, ūdenskritumiem un simetriskajiem celiņiem kalpoja par paraugu pārējo Eiropas valdnieku gaumei. Arī mūsdienās Versaļas pils ir Luija XIV absolūtās varas un Francijas galma spožuma simbols.

Pirms 135 gadiem (1882) ASV Kongress apstiprināja **Ķīniešu izslēgšanas likumu**, ierobežojot ķīniešu imigrāciju Amerikas Savienotajās Valstīs.

Pirms 135 gadiem (1882) dzimis Latvijas armijas ģenerālis **Jānis Kurelis** (miris 1954. gadā). Viņš bija profesionāls karavīrs, kurš piedzīvoja Krievijas-Japānas karu un divus pasaules karus. Pirmajā pasaules karā J. Kurelis aktīvi piedalījās karadarbībā, savukārt Otrā pasaules kara laikā uzņēmās vadīt militāro vienību, kas par savu mērķi izvirzīja cīņu par neatkarīgu Latviju, nepakļaujoties nevienai no okupācijas varām. Jānis Kurelis iegājis Latvijas vēsturē kā drosmīgs un varoņnīgs karavīrs, savukārt termins 'kurelieši' no vienas

vienības apzīmējuma kļuva par visaptverošu nacionālās pretošanās un brīvības cīņu dalībnieku apzīmējumu. Ģenerālis apbalvots ar Staņislava III un II šķiras, Annas IV un II šķiras, Vladimira IV šķiras ordeņiem un IV šķiras (t.s. zaldātu) Jura krustu. Par varonību kaujā pie Mazās Juglas 1920. gadā apbalvots ar III šķiras Lāčplēša Kara ordeni. Viņam arī piešķirti III un II šķiras Triju zvaigžņu ordeņi, I šķiras Viestura ordenis, Aizsargu Nopelnu krusts un Latvijas Aizsardzības biedrības sudraba medaļa, kā arī Čehoslovākijas Kara krusts un Lietuvas neatkarības 10 gadu jubilejas medaļa.

Pirms 80 gadiem (1937) Ņūdžersijas Leikhērstā (ASV) notika "**Hindenburga**" katastrofa, kad nosēžoties aizdegās un uzsprāga tolaik šīs klases ievērojamākais lidaparāts un pasaulē lielākais vācu dirižablis "Hindenburg". 62 pasažieriem izdevās izglābties, bet 36 cilvēki gāja bojā.

Pirms 75 gadiem (1942) dzimis grafiķis, grāmatu mākslinieks, mākslas zinātnieks, pedagogs, LZA goda doktors **Valdis Villerušs**. Viņš veidojis ilustrācijas un māksliniecisko apdari vairāk nekā 100 grāmatām un sekmējis grāmatniecības kultūras izpratni un praksi.

Pirms desmit gadiem (2007) Francijas prezidenta vēlēšanu otrajā kārtā ar 53% balsu tika ievēlēts **Nikolā Sarkozy**, kurš kļuva par **23. Francijas prezidentu**. Šajā amatā viņš bija līdz 2012. gada 15. maijam, kad vēlēšanās zaudēja sociālistu kandidātam Fransuā Olandam.

7. maijs – pirms 320 gadiem (1697) **ugunsgrēkā** tika iznīcināta viduslaikos celtā **Stokholmas pils**. 18. gadsimtā tās vietā uzbūvēja pašreizējo karalisko pili, kas ar 608 istabām ir lielākā pils pasaulē, kuru joprojām izmanto valsts galva – karalis Kārlis Gustavs XVI.

Pirms 185 gadiem (1832) saskaņā ar Londonas līgumu tika atzīta **Grieķijas neatkarība**. Līdz tam pār Grieķiju valdīja Osmaņu impērija. 1821. gada 25. martā grieķu patrioti sāka neatkarības karu, kurā izcīnīto neatkarību oficiāli nostiprināt izdevās pēc lielvaru (Lielbritānijas, Francijas, Krievijas) vienošanās.

Pirms 130 gadiem (1887) amerikānis **Tomass Stīvenss** pabeidza **velobraucieni apkārt zemeslodei**. Viņš bija pirmais cilvēks, kurš ar velosipēdu apceļoja visu pasauli, ceļā pavadot vairāk nekā trīs gadus un pieveicot 13 500 jūdzes (21 700 km).

Pirms 25 gadiem (1992) pirmajā kosmiskajā lidojumā devās NASA **daudzkārt izmantojamais kosmosa kuģis "Endeavour"**, kas apvienoja kosmiskā nesēja, pilotējama kosmosa kuģa un transportkuģa funkcijas. Šajā dienā pirms 25 gadiem (1992) Latvijas Banka laida apgrozībā **Latvijas rubļus**, tautā sauktus par **repšikiem**.

Vjetnamā šī ir **Uzvaras diena**.

Krievijā 7. maijā svin **Radio dienu**, jo šajā dienā 1895. gadā krievu zinātnieks Aleksandrs Popovs Sanktpēterburgā nodemonstrēja savu izgudrojumu – pasaulē pirmo radiouztvērēju.

8. maijs – pirms 135 gadiem (1882) dzimis Latvijas diplomāts un publicists **Kārlis Ozols** (miris 1941. gadā). Viņš 1919. gadā bijis ASV latviešu delegāts Parīzes

Miera konferencē, vēlāk Latvijas valdības tirdzniecības pārstāvis ASV un strādājis Latvijas Ārlietu ministrijā. No 1923. līdz 1929. gadam K. Ozols bija Latvijas Republikas sūtnis PSRS. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni, darbojies vairākās sabiedriskās organizācijās un žurnālistikā.

8. maijs ir Nacisma sagrauves un Otrā pasaules kara upuru piemiņas diena. Nacistiskā Vācija, 1945. gada 8. maijā parakstot aktu, atzina savu kapitulāciju, un beidzās Otrais pasaules karš (1939–1945). Cilvēce šajā karā zaudēja vairāk nekā 50 miljonus karavīru un civiliedzīvotāju.

Šī ir **Pasaules Sarkanā Krusta un Sarkanā Pūsmēness diena**, kad tiek atzīmēta Starptautiskā Sarkanā Krusta dibinātāja un pasaulē pirmā Nobela miera prēmijas laureāta Anrī Dināna dzimšanas diena. Starptautiskā Sarkanā Krusta un Sarkanā Pūsmēness kustība palīdz katastrofās, konfliktos un krīzes situācijās cietušajiem, un šos pamatprincipus ievēro vairāk nekā 17 miljoni brīvprātīgo no 189 nacionālajām biedrībām visā pasaulē, tajā skaitā Latvijas Sarkanais Krusts.

9. maijs – pirms 140 gadiem (1877) **Rumānija** pasludināja **neatkarību** no Osmaņu impērijas. Modernā Rumānija sāka veidoties 1859. gadā, kad apvienojās Osmaņu pakļautībā esošās Moldāvijas un Valahijas kņazistes. Devītais un pēdējais krievu–turku karš sākās 1877. gadā, un Osmaņu impērija izstājās no Konstantinopoles konferences. Rumānija pasludināja neatkarību un pieteica karu Osmaņu impērijai, un rumāņiem pievienojās serbi, bulgāri un krievi. 1878. gadā Berlīnes kongress starptautiski atzina Rumānijas karalistes neatkarību.

Pirms 100 gadiem (1917) 9. un 10. maijā Rēzeknē sanāca **Pirmais Latgales latviešu kongress**, kurā pēc smagām debatēm un dažādiem viedokļiem pirmā demokrātiski ievēlētā Latgales latviešu pārstāvju sanāksme nolēma, ka Latgalei jāapvienojas ar Vidzemi un Kurzemi, aizejot no Vitebskas guberņas, panākot 300 gadu šķirtās latviešu tautas apvienošanu un Latvijas ģerbonī ieliekot trešo zvaigzni – Latgali. Kongress ievēlēja Latgales pagaidu zemes padomi ar 60 deputātu vietām, no kurām 24 bija rezervētas poļu, krievu un ebreju minoritātēm. Par padomes priekšsēdētāju ievēlēja Franci Trasunu.

Pirms 95 gadiem (1922) dzimis latviešu kinorežisors **Rolands Kalniņš**. Viņš ir viens no drosmīgākajiem Latvijas kultūras cilvēkiem, kurš nav atteicies no sava darba arī tad, kad padomju ideoloģiskā cenzūra uz daudziem gadiem nolika plauktā vai pilnībā aizliedza vairākas viņa filmas. 60. gadu filmas "Akmens un šķembas" un "Elpojiet dziļi" tika atzītas par nevēlamām un izņemtas no padomju kinoaprites. Tapšanas procesā apturēja arī viņa filmu "Piejūras klimats", kas, pēc mūsdienu kritiķu domām, varēja kļūt par liktenīgu latviešu kinematogrāfā. R. Kalniņa dokumentālā filma "Saruna ar karalieni" par aktrises Vijas Artmanes radošo darbību apbalvota ar "Lielo Kristapu". Rolands Kalniņš ir Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieks. Izcilais režisors radījis tādas tautā mīlētās filmas kā "Ceplis" un

"Es visu atceros, Ričard!". Savu pēdējo pilnmetrāžas spēlfilmu "Rūgtais vīns" R. Kalniņš uzņēma 85 gadu vecumā.

Pirms 25 gadiem (1992) **armēņu spēki ieņēma Šušu** – pēdējo azerbaidžāņu bāzi Kalnu Karabahā. Militārais konflikts, kas bija turpinājums armēņu un azerbaidžāņu etniskajam konfliktam, aizsākās ar Padomju Savienības sabrukumu 80. gadu beigās. Kara rezultātā Armēnija ieguva ievērojamu Azerbaidžānas daļu, kurā izveidota starptautiski neatzītā Kalnu Karabahas Republika. Karadarbībā gāja bojā vairāk nekā 25 000 cilvēku, ievērojami vairāk kritušo bija Azerbaidžānas pusē. Bēgļu gaitās devās ap 230 000 armēņu un 800 000 azerbaidžāņu.

1986. gada 9. maijā, Robēra Šūmaņa 100. dzimšanas dienā, godinot viņa piemiņu un ieguldījumu Eiropas apvienošanā, Eiropas Kopiena nolēma šo dienu pasludināt par **Eiropas dienu**. Šī diena ir veltīta mieram un vienotībai Eiropā.

Krievijā šajā datumā svin **Uzvaras dienu** par godu padomju tautas un sabiedroto uzvarai pār nacistisko Vāciju Lielajā Tēvijas karā.

10. maijs – pirms 160 gadiem (1857) sākās **Pirmais Indijas Neatkarības karš** jeb kustība pret britu patvaldīgo valdīšanu. Tā izvērās par indiešu sacelšanos, kas pazīstama arī kā "Indiešu dumpis", "Sipaju dumpis" un "Pirmais neatkarības karš". Pēc gada briti sakāva dumpiniekus, un visa vara pārgāja Britu karaļnamam, kas sāka pārvaldīt lielāko Indijas daļu kā koloniju.

Pirms 20 gadiem (1997) **Irānas** ziemeļaustrumos netālu no **Ardekulas** notika **zemestrīce**, kurā gāja bojā 2400 cilvēku.

Vairākās **Āzijas valstīs** šī ir **Mātes diena**.

11. maijs – pirms 515 gadiem (1502) jūrasbraucējs **Kristofers Kolumbs** devās savā ceturtajā un pēdējā ceļojumā uz **Rietumindiju**. Šīs ekspedīcijas laikā (1502–1504) viņš pētīja Centrālamerikas piekrastes joslu, bet neatrada ne zeltu, ne ceļu uz Āziju un tā arī nekad nesasniedza mūsdienu ASV teritoriju. Kolumba darbība tiek vērtēta divējādi, jo, no vienas puses, viņš sekmēja lielos ģeogrāfiskos atklājumus un Rietumeiropas ekspansiju, bet, no otras puses, netieši radīja apstākļus iedzimto (indiāņu) iznīcināšanai un verdzībai Karību jūras salās.

Pirms 85 gadiem (1932) dzimis baleta mākslinieks, aktieris, pedagogs, Operas un baleta teātra solists **Haralds Ritenbergs**. Viņš bijis Rīgas horeogrāfijas vidusskolas direktors, Stambulas Operas un baleta teātra baletmeistars, repetitors un filmējis arī filmās "Nauris", "Šķēps un roze", "Vella kalpi" un "Vella kalpi vella dzirnavās". Apbalvots ar IV šķiras Triju Zvaigžņu ordeni.

Pirms 85 gadiem (1932) Rīgā tika atklāts tagadējais **Etnogrāfiskais brīvdabas muzejs**, kas ir viens no vecākajiem Eiropā. Uz muzeju pārvestas, uzstādītas un iekārtotas 118 senas celtnes no visiem vēsturiskajiem Latvijas novadiem – Kurzemes, Vidzemes, Zemgales un Latgales. Brīvdabas muzeja krājumā ir

aptuveni 150 000 glabāšanas vienību, kas veido lielāko etnogrāfisko priekšmetu kolekciju Latvijā.

12. maijs – pirms 220 gadiem (1797) Francijas imperators **Napoleons I ieņēma Venēciju**, kas gadsimtiem ilgi bija galvenā tirdzniecības lielvara Eiropā.

Pirms 120 gadiem (1897) dzimis brīvības cīņu dalībnieks, Latvijas armijas pulkvedis **Alfrēds Audze** (miris 1930. gadā). Par varonību strēlnieku kaujās apbalvots ar Annas III un IV šķiras, Staņislava II un III šķiras un Vladimira IV šķiras ordeņiem. 1920. gadā viņam piešķirts Lāčplēša kara ordenis par kaujām Latgales frontē, kur A. Audze vadīja pusotru rotu uzbrukumā diviem lielinieku pulkiem, izsita tos no pozīcijām un saņēma gūstekņus, tādējādi sekmēdams latviešu daļu virzību uz priekšu. Armijas desmit gadu svētkos 1929. gadā apbalvots ar III šķiras Triju zvaigžņu ordeni.

Pirms 80 gadiem (1937) Vestminsteras abatijā par **Lielbritānijas karali** tika kronēts **Džordžs VI un karaliene Elizabete**, vēlāk saukta par Karalieni Māti, lai atšķirtu abas Elizabetes.

Šajā dienā pirms 80 gadiem (1937) pēc Kārļa Ulmaņa iniciatīvas nodibināta **Tēvzemes balva**, ko piešķir par izciliem sasniegumiem dažādās nozarēs (politikā, valsts aizsardzībā, sportā, zinātnē, literatūrā, mākslā u.c.). Pirmais laureāts bija rakstnieks Jānis Akuraters. Pavisam balvu līdz valsts okupācijai saņēma 23 personas.

Pirms 50 gadiem (1967) angļu grupa "**Pink Floyd**" Londonā sarīkoja pasaulē pirmo **kvadrofonišķo koncertu**. "Pink Floyd" ir viens no visu laiku veiksmīgākajiem rokmuzikas projektiem mūzikas vēsturē, kopumā visā pasaulē ir pārdoti vairāk nekā 210 miljoni albumu.

Pirms 20 gadiem (1997) **Krievija un Čečenija** noslēdza **miera līgumu**, taču jautājums par Čečenijas neatkarību netika atrisināts.

Pirms 15 gadiem (2002) Kandavā, Ventspilī, Limbažos un Talsos notika **pirmā Latvijas Jaunatnes olimpiāde**, kurā piedalījās 2,5 tūkstoši dalībnieku.

Par godu Mātes dienai pirms 15 gadiem (2002) Rīgā, **Rātslaukumā ap Rolanda statuju**, no 300 000 dažādu šķirņu un krāsu tulpēm tika izveidots **ziedu paklājs**. To Rīgai dāvināja bijušais pilsētas mērs Andris Ārgalis kopā ar puķkopjiem Pēteri Pikši un Vitautu Skuju.

Šajā dienā pasaulē atzīmē **Starptautisko Māsu dienu** par godu šīs profesijas pamatlicējas Florences Naitingēiles dzimšanas dienai.

13. maijs – pirms 380 gadiem (1637) Francijas karaļa galvenais vietnieks, premjers kardināls Rišeljē rīkoja vakariņas un drošības apsvērumu nolūkos deva rīkojumu, lai **nažiem**, kurus liek uz galda, tiktu **noapaļoti gali**. Mūsdienās viņu uzskata par galda nažu izgudrotāju, jo līdz tam nažiem bija asi, smaili gali.

Pirms 185 gadiem (1832) dzimis latviešu dzejnieks, publicists, jaunlatviešu kustības darbinieks, latviešu dzejas valodas veidotājs un latviešu nacionālās valodniecības pamatlicējs **Juris Alunāns** (miris 1864. gadā).

Viņam ir liela nozīme latviešu laicīgās dzejas un literārās valodas attīstībā. Cīnījies pret vācu feodāļu ideoloģiju un kundzību latviešu kultūras dzīvē, izdevis populārzinātnisku rakstu krājumu "Sēta. Daba. Pasaulē", bijis "Pēterburgas Avīžu" dibinātājs un redaktors. 1856. gadā izdotajā dzejoļu krājumā "Dziesmiņas, latviešu valodai pārtulkotas" parādījis latviešu valodas skaistumu un līdzvērtību starp citām valodām. Juris Alunāns bija pirmais nozīmīgais latviešu filologs un literārās valodas veidotājs, viņš radījis aptuveni 500 jaunvārdu, no kuriem vairums ātri ieviesušies ikdienas valodā. Radikālākais jaunlatviešu darbinieks, kurš modināja latviešos tautisko pašapziņu. J. Alunāns bija pirmais, kurš ar savu dzeju latviešu tautu pacēla kultūrtautu līmeni.

Pirms 95 gadiem (1922) dzimis latviešu rakstnieks, dzejnieks un tulkotājs **Dzintars Sodums** (miris 2008. gadā). No trimdas atgriezies Latvijā 2006. gadā un dzīvojis Ikšķilē. Sarakstījis piecus romānus, trīs stāstus, trīs lugas un tulkojis Hermaņa Heses "Narcisu un Zeltamuti" un Džeimsa Džoisa "Ulisu" un "Dubliniešus". 2013. gadā Ikšķiles novads nodibināja Dzintara Soduma balvu, ko ik gadu piešķir par novatorisku sniegumu latviešu literatūrā.

14. maijs – pirms 780 gadiem (1237), apvienojoties Livonijas Zobenbrāļu un Vācu Teitoņu ordenim, izveidojās **Livonijas ordenis**, kas pastāvēja līdz 1561. gadam. Laikposmā starp 1237. un 1290. gadu Livonijas ordenis iekaroja visu Livoniju, izņemot Ziemeļgauniju, pakļaujot kuršus un zemgaļus.

Lai gan **hronometrs** bija izgudrots jau 18. gs. sākumā, to patentēt nevienam nebija ienācis prātā, līdz to pirms 155 gadiem (1862) izdarīja šveiciešu pulksteņmeistars **Ādolfs Nikols**.

Pirms 115 gadiem (1902) dzimusi latviešu komponiste, pianiste, muzikoloģe, pedagoģe, Latvijas Valsts konservatorijas profesore **Lūcija Garūta** (mirusi 1977. gadā). Viņa sarakstījusi operas, oratorijas, kantātes, simfoniskos darbus, kameramūziku – 200 dziesmas (apmēram pusei tekstus rakstījusi pati), latviešu tautsdziesmu apdares un solo balsij ar klavierēm un ansambļiem. Pazīstamākais viņas darbs ir patriotiskā kantāte "Dievs, tava zeme deg!" ar Andreja Eglīša vārdiem. Kopš 2002. gada notiek starptautiskais Lūcijas Garūtas jauno pianistu konkurss.

Pirms 70 gadiem (1947) dzimis kinorežisors, kinofestivāla "Arsenāls" tēvs **Augusts Sukuts**. Viņš bijis režisors vairākām "Telefilmas-Rīga" un Rīgas Kinostudijas filmām – "Vieta zem saules", "Aparele", "Bij' man vienas cūkas dēļ", "Pase", "Balss" u.c., kā arī producentis Rīgas Videocentra dokumentālajām un aktierfilmām. Liels ir viņa ieguldījums Latvijas kinoskatītāju izglītošanā un audzināšanā par ideoloģisko robežu un dzelzs priekšvara ignorēšanu mākslas brīvības vārdā.

Pirms 45 gadiem (1972) skvērā pie Kauņas centrālās ielas pašsadedzināšanos veica 19 gadus vecais **Roms Kalanta**. Aplejot sevi ar benzīnu, viņš atstāja zīmīti: "Manā nāvē vainot tikai un vienīgi politisko sistēmu." Pēc jaunieša nāves pilsētā divas dienas notika nemieri, un vēlāk viņa rīcību atkārtoja vēl daži cilvē-

ki. Kalantas nāves 30. gadadienā notikuma vietā Lietuvas prezidents Valds Adamkus atklāja memoriālo pieminekli "Kaujas lauks".

Pirms 15 gadiem (2002) NATO dalībvalstu un Krievijas ārlietu ministri noslēdza vienošanos par **NATO un Krievijas padomes izveidošanu**, lai sadarbotos cīņā pret terorismu un masu iznīcināšanas ieroču izplatību.

Kopš 1992. gada maija otrajā svētdienā Latvijā tiek atzīmēta **Mātes diena**, kuras aizsākumi meklējami ASV, kad 1907. gadā svētdienas skolas skolotāja Anna Rīsa Džārvisa no Rietumvirdžīnijas, godinot savu māti, rīkoja baznīcu dievkalpojumus. Mātes diena dažādās valstīs tiek svinēta atšķirīgos datumos.

Izraēlā un Paragvajā šī ir **Neatkarības diena**.

15. maijs – pirms 60 gadiem (1957) Apvienotā Karaliste izmēģināja **ūdeņraža bumbu**, noņemot to Moldeņas salā Klusajā okeānā.

Lai uzsvērtu attieksmi un uzmanību ģimenei kā nozīmīgai sabiedrības sastāvdaļai, ANO Ģenerālā Asambleja 1993. gada 20. septembrī pieņēma lēmumu 15. maiju noteikt par **Starptautisko ģimenes dienu**. Latvijā Ģimenes dienu kā oficiālus svētkus svin salīdzinoši nesen – kopš 2008. gada.

16. maijs – pirms 140 gadiem (1877) dzimis skolotājs un latviešu diplomāts **Jānis Seskis** (miris 1943. gadā). Viņš bija 1905. gada revolūcijas dalībnieks, Latviešu Informācijas dienesta izveidotājs Petrogradā, Latviešu Pagaidu nacionālās padomes loceklis, Parīzes miera konferences delegāts, LR Ārlietu ministrijas darbinieks, Latvijas vēstnieks un sūtnis PSRS, Latvijas pilnvarotais pārstāvis Šveicē, rezidējošais ministrs (pastāvīgais vēstnieks) un sūtnis Igaunijā, Latvijas ģenerālkonsuls Klaipēdā.

Pirms 120 gadiem (1897) dzimis latviešu sportists un sporta administrators **Roberts Plūme** (miris 1956. gadā). Bijis Viskrievijas čempions un Latvijas čempions riteņbraukšanā, Latvijas čempions slēpošanā, boksā un pieccīņā, kā slēpotājs 1924. gadā pārstāvējis Latviju ziemas olimpiskajās spēlēs Šamonī, 1928. gadā kā riteņbraucējs piedalījies olimpiskajās spēlēs Parīzē un Amsterdamā. Viņš ir vienīgais Latvijas sportists, kurš startējis gan vasaras, gan ziemas olimpiskajās spēlēs. Līdzās aktīvai sportošanai R. Plūme nodarbojies ar sporta organizēšanu. Sākot ar 1936. gadu, ar Kārļa Ulmaņa atbalstu aktīvi organizējis Viennības velobraucieni. Pirms Latvijas okupācijas devies trimdā uz Austriju, vēlāk uz Kanādu.

Pirms 60 gadiem (1957) dzimis latviešu filologs, viens no mūsdienu ievērojamākajiem bibliotēku un informācijas zinātnes speciālistiem, Latvijas Zinātņu akadēmijas goda loceklis, Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors **Andris Vilks**. Viņš apbalvots ar IV šķiras Triju Zvaigžņu ordeni, Ģedimina ordeni, Latvijas Ministru kabineta balvu un "Zelta ābeles" balvu par mūža ieguldījumu grāmatniecībā.

17. maijs – pirms 430 gadiem (1587) par **Kurzemes hercogiem** kļuva brāļi **Frīdrihs un Vilhelms Ketleri**.

Pirmais Kurzemes hercogs bija Gothards Ketlers, bet pēc viņa nāves par hercogiem kļuva abi dēli. 1596. gadā viņi sadalīja hercogisti divās daļās – Frīdrihs valdīja Zemgalē un Sēlijā ar sēdekli Mītavā (tag. Jelgava), savukārt Vilhelms – Kurzemē ar sēdekli Kuldīgā.

Pirms 105 gadiem (1912) tika pieņemts pašreizējais **Salvadoras karogs**.

Pirms desmit gadiem (2007) Saeima ratificēja **Latvijas un Krievijas robežlīgumu**, ko abu valstu premjeri (Aigars Kalvītis un Mihails Fradkovs) parakstīja marta beigās Maskavā. Robežlīgums bija iestrēdzis desmitgades garumā – galvenais iemesls tam bija Latvijas un Krievijas nespēja panākt vienotu skatījumu uz Otrā pasaules kara notikumiem, kā arī Abrenes jautājums, kas saistīts ar Latvijas Republikas pārmantojamību.

Kopš 1969. gada katru gadu 17. maijā tiek atzīmēta **Pasaules informācijas sabiedrības un telekomunikāciju diena**, kuras mērķis ir paplašināt sabiedrības izpratni par telekomunikāciju tehnoloģiju un interneta nozīmi mūsdienu ekonomikas un sabiedrības procesos.

17. maijā visā pasaulē atzīmē **IDAHO** jeb **Starptautisko dienu pret homofobiju, transfobiju un bifobiju**. Šajā dienā pirms 27 gadiem homoseksualitāte tika izņemta no Pasaules Veselības organizācijas Starptautiskā slimību klasifikatora.

Šajā dienā **Norvēģijā** atzīmē **Konstitūcijas dienu**, ko sauc arī par tautas svētkiem.

1865. gada 15. februārī tika apstiprināti Rīgas brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības (BUB) statūti un ievēlēta virskomanda. 17. maijā komanda pirmo reizi izbrauca uz ugunsgrēku un sekmīgi to nodzēsa. Šo notikumu uzskata par brīvprātīgo ugunsdzēsēju kustības pirmsākumu. 2011. gadā Saeima noteica, ka 17. maijā atzīmējama **Ugunsdzēsēju un glābēju diena**.

18. maijs – pirms 150 gadiem (1867) dzimis latviešu sabiedriskais darbinieks, mācītājs, publicists un latviešu liberālās pilsonības līderis **Vilis Olavs** (miris 1917. gadā). Viņa nopelns ir komercskolas dibināšana Rīgā, Zinību biedrības zinību komisijas vadīšana un palīdzības organizēšana latviešu bēgļiem Pirmā pasaules kara gados. 1896. gadā sarīkojis pirmo latviešu etnogrāfisko izstādi. Pēc viņa nāves Rīgā izveidots Olava fonds.

19. maijs – pirms 135 gadiem (1882) dzimusi latviešu aktrise un rakstniece **Tija Banga** (mirusi 1957. gadā). Darbojusies Jaunajā latviešu teātrī, Jaunajā Rīgas teātrī, Liepājas Latviešu teātrī, Padomju Latvijas Strādnieku teātrī, Ceļojošajā Jelgavas teātrī, bijusi Nacionālā teātra, Dailes teātra un citu teātru aktrise. Tēlojusi daudzus iestudējumus, no kuriem vairāki ir būtiski Latvijas kultūras vēsturē, piemēram, Spīdola Raiņa lugas "Uguns un nakts" pirmiestudējumā 1911. gadā, Ārija Raiņa "Induļa un Ārijas" pirmiestudējumā 1912. gadā, Zane Raiņa "Pūt, vējiņi!" pirmiestudējumā 1914. gadā. Publicējusi apmēram 30 dzejoļus, stāstus, lugas, atmiņu grāmatu "Mana dzīve", romānus "Sieviete" un "Sirds – kurzemnieka gods". Apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeni.

20. maijs – pirms 135 gadiem (1882) tika izveidota alianse jeb **Trejsavienība**. Tā bija militāra un politiska savienība starp Vācijas impēriju, Austroungāriju un Itālijas karalisti, kas pastāvēja līdz 1915. gadam. Kā atbildes reakcija tai bija Antantes izveidošanās.

Pirms 115 gadiem (1902) **Kuba** ieguva **neatkarību no ASV** un tika pieņemts pašreizējais valsts karogs. Kaut gan Kuba kļuva neatkarīga, ASV ar uzspiestiem līgumiem nodrošināja sev tiesības jebkurā brīdī militāri iejaukties Kubas iekšējās lietās un ierīkoja kara flotes bāzi Gvantanamo līcī.

Pirms 15 gadiem (2002) **Austrumtimora** ieguva **neatkarību no Portugāles un Indonēzijas** un tika starptautiski atzīta kā neatkarīga valsts. Austrumtimora bija pirmā valsts, kas 21. gadsimtā pasludināja neatkarību. **Kubā** un **Saukā Arābijā** šī ir **Neatkarības diena**.

21. maijs – pirms 615 gadiem (1502) portugāļu jūrasbraucējs **Žoau da Nova** atklāja **Svētās Helēnas salu** Atlantijas okeāna dienvidos. Šī sala slavēta ar to, ka uz to 1815. gadā tika izraidīts Napoleons I, kurš pāris gadus vēlāk tur arī mira.

Pirms 470 gadiem (1547) **Rīgu** piemeklēja postošs **ugunsgrēks**, kurā nodega puse pilsētas un Doma baznīcas zvanu tornis.

Pirms 110 gadiem (1907) dzimis latviešu publicists, vēsturnieks un sabiedriskais darbinieks **Ādolfs Šilde** (miris 1990. gadā). Savas politiskās darbības sākumā viņš bija aktīvs pērkonkrustietis, pēc Otrā pasaules kara kļuva par vienu no aktīvākajiem trimdas latviešu antikomunistiem. Publicējis daudz rakstu presē un vairākas grāmatas par Latvijas vēsturi. Viņš ir PBLA "Tautas balvas" laureāts.

Pirms 90 gadiem (1927) amerikāņu aviators **Čārlzs Lindbergs** veica pasaulē **pirmo lidojumu** ar lidmašīnu **pāri Atlantijas okeānam bez nosēšanās** maršrutā Ņujorka–Parīze. Tolaik tā bija pasaules mēroga sensācija. Par transatlantisko pārlidojumu Č. Lindbergs tika apbalvots ar Lidojumu nopelnu krustu, kļūstot par pirmo cilvēku, kuram piešķirts šāds apbalvojums. Pirms 85 gadiem (1932) dzimusi sportiste, latviešu šķēpmetēja, Latvijas pirmā olimpiskā čempione, medicīnas zinātņu doktore, pedagoģe **Inese Jaunzeme** (mirusi 2011. gadā). 1956. gada vasaras olimpiskajās spēlēs Melburnā viņa uzvarēja šķēpa mešanas sacensībās, iegūstot pirmo olimpisko zeltu Latvijas sporta vēsturē. Viņa bija arī ilggadēja ķirurģe un Latvijas Medicīnas akadēmijas pasniedzēja, vēlāk Latvijas Olimpisku kluba prezidente. Apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeni. 2013. gada 21. maijā Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīcas parkā Rīgā tika atklāts tēlnieka Ojāra Feldberga viņai veidots piemiņas akmens.

Pirms 70 gadiem (1947) PSKP izdeva lēmumu par **lauksaimniecības kolektivizācijas sākšanu**. No sākuma zemnieki nelabprāt atsaucās šim aicinājumam, bet 1949. gada 25. marta deportācijas ar iebaidīšanu panāca, ka pagastos sāka jau masveidīgi organizēt kolektīvās saimniecības. Latvijā pirmais kolhozs "Nākotne" tika izveidots 1946. gadā Jelgavas apriņķa Šķībes pagastā. Drīz radās vēl divi kolhozi: "Dzirkstelis" Daugavpils apriņķī un "Uzvara" Valkas apriņķī.

Ik gadu maija trešajā svētdienā tiek atzīmēta **Starptautiskā AIDS upuru piemiņas diena** un visā pasaulē ar klusuma brīdi piemin cilvēkus, kas miruši no AIDS. Starptautiskā AIDS upuru piemiņas diena ir vērienīgākā, nozīmīgākā un ilglaicīgākā sabiedrības izpratni un informētību veicinošā iniciatīva par HIV/AIDS jautājumiem – tā apvieno vairāk nekā 1200 sabiedriskās organizācijas 115 valstīs, arī Latvijā.

Melnkalnē šī ir **Neatkarības diena**. 2006. gadā Melnkalne pasludināja neatkarību un kļuva par jaunu valsti Balkānos, līdz ar to darot galu bijušajai Dienvidslāvijas Federācijai pēc 15 gadu ilgā sāpīgā sabrukšanas procesa.

22. maijs – pirms 80 gadiem (1937) notika svinīga **pamatakmens** likšana tiem laikiem modernajai **Ķeguma spēkstacijas** būvei. Valdība tās finansēšanai izmantoja 34 miljonus latu iekšējo aizņēmumu. HES pirmais hidroagregāts sāka darboties 1939. gada 15. oktobrī.

Pirms 45 gadiem (1972) **Ceilona** pieņēma **jaunu konstitūciju**, kļūstot par republiku, nomainot valsts nosaukumu uz **Šrilanku** un pievienojoties Nāciju sadraudzībai.

Šajā dienā pirms 45 gadiem (1972) ASV prezidents **Ričards Niksons** ieradās **Maskavā**, kur tikās ar PSRS līderi Leonīdu Brežņevu. Viņi noslēdza vienošanos par lielāku savstarpējo tirdzniecību un diviem vēsturiskiem ieroču kontroles līgumiem, kā arī paziņoja par jaunu “mierīgas sadzīvošanas” ēru, kurā aukstā kara naidīgumu aizvieto sadarbība.

Ik gadu 22. maijā visā pasaulē tiek atzīmēta **Starptautiskā bioloģiskās daudzveidības diena**. Tā saistīta ar 1992. gadā pieņemto Riodežaneiro konvenciju “Par bioloģisko daudzveidību”, ar kuru dalībvalstis apņemas aizsargāt un ilgtspējīgi izmantot bioloģisko daudzveidību un dalīties ar pieredzi un tehnoloģijām tās aizsardzībā un izmantošanā. Latvija šo konvenciju ratificēja 1995. gadā, un atbilstoši tās prasībām izstrādāta nacionālā bioloģiskās daudzveidības aizsardzības stratēģija.

Jemenas Republikā šī ir **Nacionālā diena**.

23. maijs – pirms 20 gadiem (1997) par **Irānas prezidentu** tika ievēlēts **Mohammads Hatami**.

24. maijs pirms 90 gadiem (1927) vēsturē ierakstīts ar **ARCOS spiegu skandālu**. Todien britu premjers Stenlijs Boldvins uzstājās ar sensacionālu runu Anglijas parlamentā, informējot, ka tiek pārtrauktas diplomātiskās un tirdznieciskās attiecības ar PSRS. Šāda soļa iemesls bija britu iekšzemes pretizlūkošanas dienesta “MI5” noskaidrotais fakts, ka padomju tirdznieciskā pārstāvniecība Lielbritānijā ARCOS ir spiegošanas piesegorganizācija, kas nodarbojas ar aģitāciju un slepenas informācijas vākšanu par britu militāro jomu. Anglijas un PSRS diplomātiskās attiecības atjaunojās tikai 1929. gadā, taču aizdomu ēna saglabājās ilgi.

Lai pievērstu uzmanību aizsargājamo dabas teritoriju pastāvēšanai un nozīmei, ik gadu 24. maijā tiek

atzīmēta **Eiropas dabas un nacionālo parku diena**. Šo tradīciju 1999. gadā iedibināja EUROPARC federācija ar nolūku sargāt un popularizēt Eiropas dabas daudzveidību, kā arī veicināt aizsargājamo teritoriju popularitāti un palielināt sabiedrības atbalstu dabas aizsardzībai.

Eitrejā šī ir **Neatkarības diena**.

25. maijs – pirms 105 gadiem (1912) dzimusi latviešu rakstniece **Irma Grebзде** (mirusi 2000. gadā). Pazīstama kā romānu un stāstu autore. Lielāko daļu darbu izdevusi trimdā Helmāra Rudziša izdevniecībā “Grāmatu Draugs”.

Pirms 40 gadiem (1977) izlaista **Džordža Lukasa filma “Zvaigžņu kari”**, kas drīz kļuva par rekordisti kases ieņēmumos, aizsākot jaunu pasaules kultu. Šī filma bija sākums oriģinālajai filmu trilōģijai, kam vēlāk sekoja gan priekšvēstures daļas, gan turpinājuma ekrānizācija, kopumā kultā paredzot deviņas filmas. Pirms 15 gadiem (2002) Igaunijas galvaspilsētā Tallinā notika **47. Eirovīzijas dziesmu konkurss**, kurā ar dziesmu “I Wanna” uzvarēja **Marija Naumova** no Latvijas. Viņas uzvara deva iespēju nākamo Eirovīzijas konkursu rīkot Latvijā.

Šajā dienā pirms 15 gadiem (2002) notika **Brīvības partijas dibināšanas kongress**.

Pirms 15 gadiem (2002) šajā dienā Latviešu biedrības namā Rīgā notika **Latvijas Pirmās partijas dibināšanas kongress**.

Pirms desmit gadiem (2007) **Latvijā** ieradās **Japānas imperators Akihito** un **imperatore Mičiko**. Šī bija pirmā Japānas imperatora vizīte ne tikai Latvijā, bet visā Baltijas reģionā.

Pirms desmit gadiem (2007) Latvijas vēstnieks **Indulis Bērziņš** iesniedza **akreditācijas vēstuli Jaunzēlandes ģenerālgubernatoram**, tādējādi kļūstot par Latvijas pirmo nerezidējošo vēstnieku Jaunzēlandē.

Āfrikas diena tiek atzīmēta 25. maijā tāpēc, ka tieši šajā datumā pašlikvidējās Āfrikas Vienotības organizācija (OAU). Nākamajā dienā delegāti no 53 Āfrikas valstīm nodibināja Āfrikas Savienību.

Argentīnā šī ir **Maija revolūcijas diena**. Pēc neatkarības cīņām Ziemeļamerikā atbrīvošanas cīņas pastiprinājās arī Argentīnā. 1810. gada 25. maijā sākās Maija revolūcija, kas noveda pie neatkarības pasludināšanas 1816. gada 9. jūlijā.

Libānā šajā dienā svin **Brīvības dienu**.

26. maijs – pirms 120 gadiem (1897) klajā nāca slavenais īru rakstnieka **Brema Stokera** vampīru romāns **“Grāfs Drakula”**. 20. gados “Drakulu” sāka izrādīt Brodvejā, un 1931. gadā Holivuda uzņēma slaveno romāna ekrānizāciju ar kolorīto aktieri Benu Lugoši galvenajā lomā – ar šo filmu pasaulē sākās īsta vampiromānija.

Pirms 45 gadiem (1972) Maskavā starp PSRS un ASV tika noslēgts **pretraķešu aizsardzības sistēmu ierobežošanas līgums**.

Pirms 20 gadiem (1997) Austrālijas premjerministrs **Džons Hovards** personīgi atvainojās desmitiem tūk-

stošiem **aborigēnu**, kurus iepriekšējā valdība piespiedu kārtā bija atņēmusi vecākiem, lai asimilētu austrāliešu sabiedrībā.

Gajānā šajā dienā atzīmē **Neatkarības dienu**. Gajāna ir vienīgā valsts Nāciju sadraudzībā, kas atrodas Dienvidamerikas kontinentā.

Gruzijā šī ir **Neatkarības atjaunošanas diena**.

27. maijs – pirms 95 gadiem (1922) dzimis latviešu rakstnieks un tulkotājs **Valentīns Jakobsons** (miris 2005. gadā). Publicējis trīs stāstu grāmatas: “Brokastis zaļumos”, “Brokastis ziemeļos” un “Brokastis pusnakstī”. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

28. maijs – pirms 110 gadiem (1907) dzimusi dzejniece un rakstniece **Rūta Skujiņa** (mirusi 1964. gadā). Viņas spalvai pieder romāns “Zvaigžņu bērni”, stāsti jaunatnei “Mani bērņības draugi” un “Bērņības zeme”, dzejas “Kuģi”, pasaka “Mārīte” u.c. 1944. gadā viņa emigrēja uz Vāciju, bet 1949. gadā pārcēlās uz ASV. Trimdas gados vērotais, izjustais un pieredzētais apkopots impresiju grāmatās “Sirds dzīvo no niekiem” un “Vējš svaida kaijas” un dzejoļu krājumā “Viss elpo zem saules”.

Pirms 80 gadiem (1937) ASV prezidents Franklins Rūzvelts oficiāli atklāja **Zelta vārtu tiltu** starp Kluso okeānu un Sanfrancisko līci. Tilts līdz pat 1964. gadam bija lielākais iekārtais tilts pasaulē. Pašlaik tas ir vairs tikai astotais lielākais pasaulē un otrs lielākais ASV.

Pirms 65 gadiem (1952) **Grieķijā vēlēšanu tiesības** ieguva **sievietes**.

Armēnijā un **Azerbaidžānā** šajā dienā svin **Republikas dienu**.

29. maijs – pirms 100 gadiem (1917) dzimis ASV valsts darbinieks **Džons Fīdžeralds Kenedijs** (miris 1963. gadā). Viņš bija 35. ASV prezidents no 1961. gada 20. janvāra līdz 1963. gada 22. novembrim. Ārpolitikā Kenedijs izvirzīja “elastīgas reaģēšanas” un “ierobežotu karu” teoriju. Karību krīzes laikā, lai novērstu atomkara draudus, atzina, ka strīdīgus starptautiskus jautājumus nepieciešams risināt sarunu ceļā. 1963. gadā Kenedija valdība parakstīja līgumu par kodolieroču izmēģinājumu aizliegšanu. Viņa laikā tika izveidots ASV Miera korpuss. Kenedija darbība izraisīja ultralabējo spēku sazvērestību, un viņu nogalināja atentātā Dalasā.

Pirms 45 gadiem (1972), trim bruņotiem japāņiem atklājot **uguni cilvēku pūlī** Lodas starptautiskajā lidostā **Telavivā (Izraēlā)**, tika nogalināti 26 cilvēki un vēl vairāki desmiti ievainoti.

Pirms desmit gadiem (2007) Latvijas Universitātes (LU) rektors profesors Ivars Lācis pasniedza Latvijas Valsts prezidentei LU goda doktorei **Vairai Viķei-Freibergai Latvijas Universitātes Ģerboņa Zelta zīmi** par ieguldījumu augstākās izglītības un zinātnes attīstībā.

29. maijā pasaulē atzīmē **Starptautisko ANO miera uzturētāju dienu**, godinot tos, kas izglābuši un uzla-

bojuši neskaitāmu cilvēku dzīves, nereti tam ziedojot savējo. 2016. gadā pasaule zaudējusi 99 cilvēkus, kuri gājuši bojā, drošsirdīgi aizstāvot citus. Ja viņiem pieskaita arī policistus un civilo misiju darbiniekus, saraksts pieaug līdz 117 cilvēkiem.

Nigērijā šī ir **Demokrātijas diena**.

30. maijs – pirms 50 gadiem (1967) Nigērijas austrumu reģions pasludināja **neatkarību** kā **Biafras Republika**, izraisot pilsoņu karu. ANO un lielākā daļa pasaules valstu neatzina Biafras neatkarību. Pilsoņu karš noslēdzās 1970. gadā ar pamieru un Biafras Republikas iekļaušanu Nigērijas Federālajā Republikā.

31. maijs – pirms 145 gadiem (1872) valdība izdeva **likumu par pilsētskolu izveidošanu**. Tās parasti bija pārveidotas apriņķu skolas, kurās mācījās turīgāko pilsētnieku bērni.

Pirms 115 gadiem (1902), kad mūsdienu Dienvidāfrikas Republikas teritorijā notika angļu-būru karš starp Britu impēriju un divām neatkarīgām būru valstīm – Oranji un Transvālu, ar **Verēningas līgumu** tika izbeigta karadarbība un būru republikas iekļāva Apvienotās Karalistes sastāvā.

Pirms 60 gadiem (1957) dzimis latviešu mūziķis, komponists un pianists **Uldis Marhilēvičs**. Savas karjeras laikā spēlējis vairākās grupās – “Liepājas brāļi”, “Inversija”, “Opus” un “Remix”. Izdevis trīs studijas albumus: “Marhils un draugi”, “Tikai tā” un “Gaismas atgriešanās”. Ir daudzu slavenu kompozīciju autors, piemēram, “Vai tu mani dzirdi”, kas pirmoreiz tika ierakstīta 90. gadu vidū un 2010. gadā iedziedāta otrreiz, lai vāktu līdzekļus akcijai “Paēdušai Latvijai”. Pazīstamas daudzas viņa dziesmas – “Dzeltenās kurpes”, “Lūgums”, “Tik un tā” u.c.

Pirms 55 gadiem (1962) Jeruzalemē (Izraēlā) tika **pakārts Ādolfs Eihmanis**. Viņš bija SS oberšturm-banfirers, viens no holokausta galvenajiem arhitektiem, Vācijas Valsts drošības pārvaldes (RSHA) IV-B-4 nodaļas vadītājs (šī nodaļa atbildēja par ebreju deportēšanu uz iznīcināšanas vietām). Izraēlā Ādolfu Eihmani tiesāja par kara noziegumiem un noziegumiem pret cilvēci. 1962. gadā viņam piesprieda nāves sodu pakarot, un šis pagaidām ir vienīgais civilais nāvessods Izraēlas vēsturē.

Pirms 20 gadiem (1997) oficiāli tika atklāts 13 km garais **Konfederācijas tilts Kanādā** – garākais tilts pāri ūdeņiem, kas ziemā aizsalst. Tas savieno Prinča Edvarda salu un Ņūbransviku. Vidusdaļā tilta augstums virs ūdens sasniedz aptuveni 60 metrus, lai zem tā varētu izbraukt okeāna kuģi.

Pirms 10 gadiem (2007) Saeima Valsts prezidenta amatā ievēlēja valdošās koalīcijas izvirzīto ārstu, Traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīcas vadītāju **Valdi Zatleru**.

Kā katru gadu, arī šogad 31. maijā visā pasaulē atzīmēja **Pasaules dienu bez tabakas**.

Sagatavojuši **Aivars Janelsītis** un **Gunta Klismeta**

Sarunas ar ministrijām

Maijā Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) pārstāvji tikās četrās sarunās ar ministrijām – ar Veselības, Tieslietu, Zemkopības un Finanšu ministriju.

Ar Veselības ministriju

3. maijā Latvijas Pašvaldību savienības un Veselības ministrijas (VM) ikgadējās sarunās veselības ministre **Anda Čakša** iepazīstināja ar piedāvāto veselības aprūpes sistēmas reformas plānu un informēja par ārstniecības iestāžu kartējumu un paredzētajiem soļiem cilvēkresursu, jo īpaši ģimenes ārstu nodrošināšanā un ģimenes ārstu prakšu atbalsta sistēmas pilnveidošanā.

Aktīvākās diskusijas izvērtās par **jomām**, kuras **VM vēlētos nodot pašvaldību pārziņā**: atbalsts ģimenes ārstu praksēm, veselības aprūpe mājās, aprūpes gultas, HOSPISE tipa pakalpojumu attīstīšana. Ministrijas pārstāvji atzina, ka, turpinot izstrādāt reformas plānu, jau veiktas izmaiņas sākotnējā piedāvājumā, tomēr pašvaldību pārstāvji bija piesardzīgi, vērtējot papildu funkciju nodošanu pašvaldībām.

Pašvaldību pārstāvji vērsa uzmanību, ka veselības aprūpe ir reglamentēta nozare, kam izvirzītas noteiktas prasības. Deleģējot funkcijas, pašvaldībām būtu jāveido savi medicīniskie dienesti – cik tas ir lietderīgi un kādi būtu ieguvumi? Veselības aprūpe tiek finansēta no valsts budžeta neatkarīgi no cilvēka deklarētās dzīvesvietas, pašvaldībai nodrošinot noteiktus pakalpojumus, aktualizētos jautājums par savstarpējiem norēķiniem. Attiecībā uz atbalstu ģimenes ārstu praksēm un kopprakšu veidošanu situācija pašvaldībās ir krasi atšķirīga – lauku teritorijās fiziska kopprakšu veidošana samazinātu pieejamību, savukārt sadarbība ir vienmēr atbalstāma, un jau šobrīd atbilstoši katras pašvaldības individuālajai situācijai tiek nodrošināts atbalsts ģimenes ārstu praksēm.

Sarunu dalībnieki vienojās turpināt diskusijas par šiem jautājumiem, veidojot darba grupu un iesaistot tajā arī Labklājības ministrijas un pašvaldību pārstāvjus.

Ar Tieslietu ministriju

13. maijā notika LPS un Tieslietu ministrijas (TM) ikgadējās sarunas. No LPS puses sarunas vadīja LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis**, no TM puses – valsts sekretārs **Raivis Kronbergs**. Gan A. Jaunsleinis, gan R. Kronbergs sarunu ievadā pateicās par līdzšinējo veiksmīgo sadarbību, par ko liecinot daudzi kopīgi atrisinātie jautājumi.

Apmēram trešdaļa sarunu laika tika veltīta, lai izvērtētu 2016. gada sarunu izpildi: daļa no Ministru kabineta un LPS vienošanās un domstarpību protokolā fiksētajiem TM darbiem ir izpildīti, daļa vēl darāma.

LPS šāgada sarunām bija izvirzījusi šādus jautājumus: par starpinstitucionālās sadarbības modeļiem ar mērķi efektīvāk cīnīties pret vardarbību ģimenē (jautājumi, kas saistīti ar jaunajiem likumprojektiem – Bērnu antisociālās uzvedības prevencijas likumu un Starpinstitucionālās sadarbības vardarbības un vardarbības risku novēršanai likumu); zemes reformas jomā – par problēmām saistībā ar zemes reformas laikā nodibinātajiem ceļu servitūtiem un iespējamajiem risinājumiem; par Valsts zemes dienesta (VZD) un pašvaldību datu apmaiņu; par grozījumiem Civilprocesa likumā (plānotajā redakcijā paredzēts, ka tiesa lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību un lēmumu par pagaidu aizsardzības pret vardarbību līdzekļa aizstāšanu vai atcelšanu nosūtīs pašvaldības sociālajam dienestam pēc prasītāja dzīvesvietas sociālās rehabilitācijas veikšanai); par Tieslietu ministrijas rīcību un termiņiem Valsts kontroles revīzijas ziņojumā “Par Latvijas Republikas 2015. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un pašvaldību budžetiem” ietverto ieteikumu izpildei.

Savukārt **TM aktualizēja jautājumu** par risinājumu, lai zemesgrāmatu nodaļas tiešsaistē varētu pārliecināties par pašvaldības atteikumiem no pirkuma tiesībām un pašvaldības domes priekšsēdētāja piekrišanu šāda zemes īpašuma iegādei (pēc analogijas, kā tas notiek, pārbaudot nekustamā īpašuma nodokļa samaksas faktu). Pie šā gan izvērtās plaša diskusija par nepieciešamību precizēt normu par pašvaldības atteikumu no pirkuma tiesībām, lai to nevarētu *apiet*.

Spraigas diskusijas raisīja **Bērnu antisociālās uzvedības prevencijas likumprojekts**, kura spēkā stāšanās paredzēta 2020. gadā un tā ieviešanai sarēķinātais finansējums no valsts budžeta ir 45 miljoni eiro. Kaut arī likumprojekta ideja un mērķis vērtējams pozitīvi, tomēr varētu saglabāt Bērnu tiesību aizsardzības likuma 58. pantu ar nosacījumu, ka tam tiek paredzēts kaut kāds finansējums no valsts budžeta, – tas būtu reālāks risinājums nekā iespēja saņemt 45 miljonus, lai realizētu virkni to pasākumu un pakalpojumu, ko paredz jaunais likumprojekts. Pēc esošās redakcijas, likumprojekts attiecas uz ļoti plašu subjektu loku, pastāv bažas par funkciju dublēšanos, nav skaidri noteikts finansējums un administrēšana, kā arī profesionāļu resursi, apmācību nepieciešamība un citas konceptuālas iebildes.

Ar Zemkopības ministriju

24. maijā zemkopības ministrs **Jānis Dūklavs** tikās ar LPS priekšsēdi **Andri Jaunsleini**, lai pārrunātu un vienotos par turpmāko Zemkopības ministrijas (ZM) un LPS sadarbību. Abi vadītāji parakstīja gadskārtējo sadarbības protokolu, kurā vienojās par vairākiem reģionu attīstībai svarīgiem jautājumiem.

Jautājumā par **Lauku attīstības programmas un Rīcības programmas zivsaimniecības attīstībai atbalsta pasākumiem 2014.–2020. gadā** puses vienojās, ka iespējami atbalstīs pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmu atjaunošanu, kā arī vietējo uzņēmēju un pašvaldību kopdarbības formu veidošanu, lai radītu pārskatāmu pārtikas iepirkuma segmentu bērniem un veciem ļaudīm lauku teritorijā. **Meliorācijas infrastruktūras sakārtošanas** un pašvaldību nozīmes meliorācijas sistēmu atjaunošanas nolūkā turpmāk tiks organizēta kopīga viedokļu apmaiņa starp ZM un pašvaldību būvvalžu speciālistiem.

Lai valsts un pašvaldību iepirkumos nodrošinātu **vietējos lauksaimniecības un pārtikas produktus**, noteikumu izstrādes procesā atbalstam izglītības iestāžu apgādei ar pienu, augļiem un dārzeņiem turpmāk iekļaus arī pašvaldību pārstāvjus.

Zemes nomā ar izpirkuma tiesībām no Zemes fonda tai zemei, kas atrodas pašvaldību īpašumā, turpmāk prioritāte tiks dota jaunajiem lauksaimniekiem. Tāpat arī jaunajiem lauksaimniekiem būs priekšroka lauk-

saimniecības zemes iegādē no Zemes fonda. Zemes politikas izstrādē nākamajiem gadiem turpmāk piedalīsies gan LSP pārstāvji, gan nepieciešamības gadījumā arī speciālisti no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas.

Jautājumā par **mājas (istabas) dzīvnieku, tostarp suņu reģistru un uzskaiti dzīvnieku patversmēs** puses vienojās par divu mēnešu termiņu suņu reģistrācijas kārtības precizēšanai un datu saņemšanas kārtību pašvaldībām no Lauksaimniecības datu centra uzturētā dzīvnieku reģistra.

Ar Finanšu ministriju

25. maijā LPS un Finanšu ministrijas (FM) šāgada pirmo sarunu ievadā to vadītāji – LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** un finanšu ministre **Dana Reizniece-Ozola** – atzinīgi novērtēja līdzšinējo sadarbību un kopīgi atrisinātos jautājumus.

Sarunu dalībnieki pārrunāja aktuālo informāciju saistībā ar **2018. gada budžetu** – pašreizējās makroekonomisko rādītāju prognozes nākamajam gadam; plānotās izmaiņas nodokļu politikā 2018. gadā un izmaiņu ietekmi uz budžetu ieņēmumiem; minimālās mēneša darba samaksas apmēru, pašvaldību aizņemšanās un ilgtermiņa saistību uzņemšanās iespējas 2018. gadā un vidējā termiņā; plānotos valsts budžeta transfertus pašvaldībām 2018. gadā u.c.

LPS komitejās

Tehnisko problēmu komitejā

10. maijā LPS Tehnisko problēmu komitejas sēde notika kopā ar projekta "CITYnvest" semināru **"Inovātievie finanšu mehānismi energoefektivitātes projektiem Latvijā"**, kurā tika pārrunātas "CITYnvest" projekta aktualitātes un apspriests valsts atbalsts ēku energoefektivitātes celšanai, pašvaldības loma

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

energoefektivitātes veicināšanā un citi jautājumi. LPS padomnieks enerģētikas jautājumos **Andris Akermanis** atzīmēja, ka ēku energoefektivitāte detalizēti apspriesta gan vairākās Tehnisko problēmu komitejas sēdēs, gan arī "CITYnvest" starptautiskajā konferencē pirms gada. Pa šo laiku daudz kas izdarīts, tomēr energoefektivitātes projektu ieviešana Latvijā joprojām notiek gausi. Šajā seminārā tika meklēti risinājumi, ņemot vērā gan pašmāju labāko pieredzi, gan arī ārzemju ekspertu ieteikumus.

Situāciju energoefektivitātes jomā dažādās valstīs raksturoja "CITYnvest" projekta koordinatore **Džovanna Zamburlini** no Briseles, kura uzsvēra savstarpējās koordinācijas nepieciešamību. Par pieredzi ēku renovācijā savā valstī pastāstīja ES Reģionu komitejas Lietuvas delegācijas pārstāve **Daiva Matoniene**. Lietuvā ēku renovācijas stratēģija valsts līmenī pieņemta jau 2004. gadā, arī pašvaldībās izveidotas savas stratēģijas. Renovāciju paātrinājuši ES fonda "Jessica" līdzekļi, kas ļāvuši piesaistīt vairāk privāto investīciju, ieskaitot bankas. Lietuvā ir arī īsāka iepirkumu procedūra – tā aizņem tikai desmit dienas! Ar ēku renovācijas pieredzi Londonā iepazīstināja "Londonas RE:FIT" projektu menedžeris **Angels Vurs**. Viņa pārstāvētā organizācija nodibināta, lai pārvarētu trīs veidu barjeras: tehniskās kapacitātes trūkumu publiskajās organizācijās; garo un sarežģīto iepirkuma procedūru; ar investīcijām saistītos riskus un ilgo atmaksāšanās laiku.

Par valsts lomu un atbalstu ēku energoefektivitātes celšanā klātesošos informēja "Attīstības finanšu institūcijas ALTUM" Energoefektivitātes programmu departamenta vadītājs **Ingus Salmiņš**. Savukārt Latvijas-Baltijas Energoefektivitātes fonda (LABEEF) valdes loceklis **Harijs Švarcs** detalizēti izklāstīja ESCO jaunās iespējas Latvijā.

Pašvaldību labās prakses piemēros dalījās SIA "Liepājas namu apsaimniekotājs" projektu vadītājs **Toms Cīrulis** un pašvaldības uzņēmuma "Salaspils siltums" projektu vadītājs **Andrejs Semjonovs**.

Seminārā gūtie secinājumi un ieteikumi papildinās projekta "CITYnvest" rekomendācijas ES politikas veidotājiem. Dalībnieki izcēla vairākus **stratēģiskus ieteikumus**, ar ko tiks iepazīstināti arī ministriju pārstāvji.

* Daļējs šķērslis ēku renovācijai ir tas, ka lielākajā daļā daudzdzīvokļu ēku ir privatizēti tikai dzīvokļi, bet ne ēkas kopumā. Lai pārvarētu šo un arī vispārējo iedzīvotāju skeptisko attieksmi pret ēku renovāciju, nepieciešama spēcīga informatīva kampaņa ēku renovācijas atbalstam.

* Ēku renovācijai ne vienmēr ir nepieciešama pilnīga un kompleksa renovācija, katrā gadījumā nepieciešams individuāls ēku stāvokļa izvērtējums.

* Būvniecības procesā stingri jāievēro būvniecības kvalitātes uzraudzība un ēku norobežojošo konstrukciju energoefektivitātes prasības – jābūt stingrai valsts kontrolei.

* Nepieciešami uzlabojumi publiskā iepirkuma jomā, jo pašreiz spēkā esošo normu stingra piemērošana un bieži nepamatotas sūdzības paildzina projektu

ieviešanu. Tāpat nepieciešams tehniskais atbalsts iepirkumu procedūrai.

* ES finansiālā atbalsta saņemšana ir pārāk ilga.

* Latvijā finansiālajam atbalstam caur "ALTUM" jābūt ātrākam un īsākam. Jābūt atvieglotai citu finansējuma avotu piesaistei. Rekomendējama ir gan ESCO, gan pašvaldību siltumuzņēmumu iesaistīšanās. Finansējuma atbalstam jābūt ar pievilcīgām procentu likmēm.

* Dabasgāzes tirgus liberalizācijas kontekstā būtiski ir siltumapgādes uzņēmumiem ātri veikt iepirkumus un noslēgt līgumus par dabasgāzes piegādēm.

* Attiecībā uz kompleksiem risinājumiem elektroenerģijas tirgus attīstībai un elektroenerģijas tarifu politikā: kā samazināt elektroenerģijas pārvades izmaksas klientiem; kā samazināt OIK tuvākā un tālākā nākotnē.

* Mājokļu politikas jautājumi: publiskā sektora īres dzīvokļu pieejamība; valsts atbalsta nosacījumi dzīvokļu jomā.

Plašāku ieskatu seminārā gūsi, iepazīstoties ar prezentācijām un noskatoties videoierakstu: <http://www.lps.lv/lv/tiesraides-videoarhivs/videoarhivs/3629-tehnisko-problemu-komitejas-sede-un-projekta-citynvest-seminars>.

AINO SALMIŅŠ,
padomnieks tehnisko
problēmu jautājumos:

– Pie maija labajiem darbiem noteikti jāpiemin komitejas sēde – seminārs, kurā, izskatot energoefektivitātes problemātiku, piedalījās gan pašvaldību pārstāvji, gan arī "ALTUM" speciālisti un ārzemju eksperti. Ļoti patīkami bija dzirdēt "Liepājas namu apsaimniekotāja" un "Salaspils siltuma" projektu vadītāju uzstāšanos – viņi ir ļoti profesionāli šajā jomā. Augstu vērtēju to, ka mums bija iespēja salīdzināt dažādu valstu pieredzi energoefektivitātes pasākumu organizēšanā, jo īpaši kaimiņvalstī Lietuvā. Manuprāt, noderīgs būtu pieredzes brauciens uz Lietuvu, jo viņi ar sākotnēji mazākām naudas summām spēj piesaistīt lielus līdzekļus un paveikuši vairāk nekā mēs.

Maijā turpinājām strādāt pie Ēku energoefektivitātes likuma grozījumiem, kuros jānedefinē pašvaldību pozīcija saistībā ar obligāto auditu.

Otrs liels darbs saistās ar **Būvniecības likumu**, kura dēļ uz Saeimu nākas iet katru nedēļu, lai pārstāvētu LPS likuma izstrādes darba grupā. Beidzot esam vienojušies par tā sauktiem ātrajiem grozījumiem Būvniecības likumā, kas paredz plašākas iespējas veikt grozījumus projektēšanas un būvniecības gaitā, mainot nosacījumus – līdz šim tas bija ļoti birokrātisks process. Mēģinām arī vienoties, lai jaunas būvniecības gadījumā netiktu izvirzītas pārmērīgas tehniskās prasības. Panākta vienošanās, ka nedrīkstētu izvirzīt

Joti augstas kvalifikācijas prasības pieredzējušiem būvspeciālistiem, kā arī būvinspektoru palīgiem ar vairāku gadu darba pieredzi, jo valstī joprojām ir liels būvinspektoru deficīts. Pagaidām vēl nav izdevies vienoties par būvniecības procesā iesaistīto dalībnieku un būvvalžu kompetenci. Uzskatu, ka vajadzētu definēt būvvaldes atbildību par būvprojektu, kur galvenais princips būtu atbilstība teritorijas plānojumam, pašvaldības saistošajiem apbūves noteikumiem un trešo personu saskaņojumiem. Lielā mērā tas saistīts ar būvniecības procesa ilgumu, ar atbildību, ar to, ka mūsu valstī nedarbojas apdrošināšana.

Gatavojamies **sarunām ar Ekonomikas ministriju**, kas paredzētas 5. jūlijā. Šomēnes notiks vairākas darba grupas sanāksmes par problēmjautājumiem un par sadarbību ar Būvniecības valsts kontroles biroju (BVKB), ar ko joprojām nevaram vienoties par kārtību, kādā veidā tiks organizētas ekspertīzes. Beidzot ir jāsakārto Būvniecības informācijas sistēma BIS, kas līdz šim pašvaldībās darbojās testa režīmā. Kopš šāgada sākuma tā pārcelta uz BVKB pleciem, un radies iespaids, ka šā procesa ieviešana apstājusies.

Vēl viens bloks saistās ar jautājumiem, kas ir **Iekšlietu ministrijas** kompetencē. Joprojām mēģinām diskutēt par sadarbības teritorijām civilās aizsardzības ietvaros. Izveidojusies paradoksāla situācija – ņemot vērā, ka nav noteiktu kritēriju sadarbības teritoriju izveidei, novembrī tika piedāvāts variants ar 16 sadarbības teritorijām, februārī šis skaitlis jau bija 29, bet pašreiz ir 34. LPS atkārtoti lūdza pašvaldībām izteikt viedokli, vai tās apmierina šis piedāvātais modelis, par galveno kritēriju uzskatot pašvaldību institūciju spēju reaģēt jaunā sadarbības teritoriju modeļa ietvaros. Sarunas ar Iekšlietu ministriju plānotas 21. jūnijā, un tajās celsim galdā gan šo, gan arī citus jautājumus par civilo aizsardzību, krīžu novēršanu un sadarbību ar pašvaldību policiju.

Izglītības un kultūras jautājumu komitejā

16. maijā komitejas sēdē Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) Izglītības departamenta direktora vietniece pieaugušo izglītības jomā **Baiba Baškere** un IZM Izglītības departamenta direktore valsts sekretāra vietniece **Evija Papule** informēja par **sociālā atbalsta sistēmu pedagogiem, kuri zaudē darbu trīs gadus pirms pensionēšanās vecuma sasniegšanas un līdz priekšlaicīgas pensionēšanās vecumam pašvaldību dibināto skolu likvidācijas vai reorganizācijas gadījumā.**

Līdztekus esošajā tiesiskajā regulējumā noteiktajām garantijām darba ienākumu zaudēšanas gadījumā papildus paredzēts, ka vispārējās izglītības pedagogiem, kuri trīs gadus pirms pensionēšanās vecuma sasniegšanas un līdz priekšlaicīgas pensionēšanās vecumam pašvaldību dibināto skolu likvidācijas vai reorganizācijas gadījumā zaudē darbu, sešus mēnešus izmaksās sociālo atbalstu – vienreizēju izmaksu trīs mēnešu apmērā un, sākot ar ceturto mēnesi, vēl trīs mēnešus katru mēnesi.

Paredzēts, ka likvidējamās vai reorganizējamās izglītības iestādes dibinātāja – pašvaldības funkcijas būs šādas:

- pēc lēmuma pieņemšanas jāapzina pedagogi, kuri izglītības iestādes likvidācijas vai reorganizācijas uzsākšanas laikā atbildīs kritērijiem pretendēšanai uz sociālo atbalstu;
- vienu mēnesi pirms izglītības iestādes likvidācijas vai reorganizācijas pabeigšanas jāaprēķina sociālā atbalsta apjoms pedagogam un jāizmaksā sociālais atbalsts trīs mēnešu apmērā;
- jāiesniedz Izglītības un zinātnes ministrijai pamatojuma dokumenti sociālā atbalsta saņemšanai, ievērojot apmaksas principu – trīs mēnešu apmērā un pa atlikušajiem trīs mēnešiem atsevišķi;
- jāiesniedz ministrijai atskaite par izlietoto finansējumu viena mēneša laikā pēc sociālā atbalsta izmaksu pabeigšanas.

Izskatot darba kārtības otro jautājumu par **Jauniešu garantijas programmas īstenošanas gaitu un Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras projektu “Proti un dari!”**, Labklājības ministrijas Darba tirgus politikas departamenta direktors **Imants Lipskis** informēja par jauniešu garantijas rezultātiem un atzīmēja, ka šis projekts savā ziņā ir Labklājības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas un pašvaldību sadarbības veiksmes stāsts.

Iesaistot Jaunatnes starptautisko programmu aģentūru (JSPA), sadarbībā ar 119 pašvaldībām neaktīvajiem jauniešiem vecumā no 15 līdz 29 gadiem tika piedāvāts atbalsts dalībai pasākumos prasmju attīstīšanai, īstenojot individuālu pasākumu programmu. Valsts izglītības attīstības aģentūra (VIAA) īstenoja viengadīgas un pusotrgadīgas profesionālās izglītības programmas, radot iespēju jauniešiem (17–29 g.) īsā laikā apgūt kādu no aptuveni 90 profesijām. Nodarbinātības valsts aģentūra (NVA) palielināja īstenoto pasākumu apjomu, sniedzot jauniešiem (15–29 g.) informāciju par Latvijā pieejamām darbvietām, profesionālās pilnveides programmām un darbam nepieciešamajām iemaņām. VIAA piedāvāja jauniešiem divas reizes gadā – vasarā un ziemā – iestāties un uzsākt mācības kādā no Latvijas profesionālās izglītības iestādēm, kurās viena vai pusotra gada laikā bija iespējams apgūt tautsaimniecībā noderīgu profesiju. Savukārt IZM Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras direktore **Daina Sproģe** un IZM Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras Struktūrfondu daļas vadītājs **Raitis Imša** informēja par **projekta “Proti un dari!”** īstenošanas gaitu un plānotajām normatīvo aktu izmaiņām, lai samazinātu administratīvo

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

slogu. Projekts, kura mērķis ir attīstīt jauniešu prasmes un veicināt viņu iesaisti izglītībā, tajā skaitā aroda apgūvē pie amata meistara, NVA vai VIAA īstenotajos Jauniešu garantijas projektu pasākumos vai NVA īstenotajos aktīvajos nodarbinātības vai preventīvajos bezdarba samazināšanas pasākumos, kā arī nevalstisko organizāciju vai jauniešu centru darbībā, turpināsies līdz 2018. gada beigām.

Komitejas sēdes videoieraksts un prezentācijas pieejamas LPS interneta vietnē: <http://www.lps.lv/lv/tiesraides-videoarhivs/videoarhivs/3640-lps-izglibas-un-kultur-s-komitejas-sede-16-majja>.

Finanšu un ekonomikas jautājumu komitejā

30. maija LPS Finanšu un ekonomikas komitejas sēdē galvenokārt tika skatīti jautājumi, kas saistīti ar **plānotajām izmaiņām nekustamo īpašumu kadastrālo vērtību noteikšanā un nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumu prognozes aprēķinā.**

Darba kārtībā bija šādi jautājumi: par grozījumiem Nekustamā īpašuma valsts kadastra likumā; par 2018.-2019. gadā Valsts zemes dienestam veicamo kadastrālo vērtību pilnveides organizatorisko procesu un pašvaldību iesaisti tajā; par informācijas sniegšanu nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumu prognozes 2018. gadam vajadzībām par zemi robežas joslā; par Finanšu ministrijas izstrādāto MK noteikumu projektu "Grozījumi Ministru kabineta 2016. gada 10. maija noteikumos Nr. 292 "Nekustamā īpašuma nodokļa ieņēmumu prognozes noteikšanas kārtība"", kā arī vēlreiz īsi tika izstāstīts par valdības plānoto kompensācijas mehānismu pašvaldībām, realizējot Valsts nodokļu politikas pamatnostādnes ietvertos pasākumus attiecībā uz iedzīvotāju ienākuma nodokli un kompensācijas (speciālas valsts budžeta dotācijas) sadales pamatprincipiem.

Par **grozījumiem Nekustamā īpašuma valsts kadastra likumā** (likums "Grozījumi Nekustamā īpašuma valsts kadastra likumā" (Nr. 888/Lp12) izsludināts š.g. 25. maijā) komitejas dalībniekus informēja Valsts zemes dienesta (VZD) ģenerāldirektore **Solvita Zvidriņa**.

Šie grozījumi paredz vairākas būtiskas **izmaiņas**.

- 2017. gadā spēkā esošā kadastrālo vērtību bāze kadastrālo vērtību aprēķinam tiks piemērota arī 2018. un 2019. gadā, vienlaikus paredzēts, ka ar Ministru kabineta lēmumu tiks noteiktas arī vairākas atkāpes no šīs kārtības. Atsevišķu kadastrālo

vērtību zonām, atsevišķu ēku tipiem un atsevišķām jaunajām ēkām nākamajos gados tomēr iespējams kadastrālās vērtības pieaugums. Izņēmumi tiks noteikti arī attiecībā uz telpu grupu lietošanas veidu un apgrūtinājumu piemērošanu. Izņēmumi būs spēkā līdz brīdim, kamēr stāsies spēkā jaunā kadastrālo vērtību bāze 2020.-2023. gadam.

- Kadastrālo vērtību bāzi valdība turpmāk apstiprinās reizi četros gados (līdz šim – reizi divos gados).
- Zemei, kuras lietošanas mērķis ir dzīvojamā apbūve (individuālā un daudzdzīvokļu) un kurai reģistrēts apgrūtinājums – kultūras piemineklis, aprēķinot kadastrālās vērtības 2018. un 2019. gadam, tiks piemērots koeficients 0,7.
- Ar grozījumiem no Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma izslēgta norma, kas noteica, ka, aprēķinot nekustamā īpašuma kadastrālo vērtību, tiek nodrošināta kadastrālās vērtības vidējā atbilstība nekustamā īpašuma tirgus cenām vidēji 85% apmērā. Vienlaikus S. Zvidriņa norādīja, ka jautājums par kadastrālās vērtības tuvinājumu tirgus cenām vēl tiks diskutēts, strādājot pie uzlabojumiem kadastrālās vērtēšanas metodikā.

Valsts zemes dienesta ģenerāldirektore aicināja pašvaldības sniegt priekšlikumus kadastrālās vērtēšanas sistēmas pilnveidošanai, kā arī solīja kopumā ierosinātās izmaiņas kadastrālās vērtēšanas metodikā pārrunāt ar pašvaldību pārstāvjiem atsevišķā tikšanās reizē.

SANITA ŠĶILTERE, padomniece finanšu un ekonomikas jautājumos:

– 18. maijā Saeima galīgajā lasījumā pieņēma grozījumus Nekustamā īpašuma valsts kadastra likumā. Uzsvēršu, ka tajos ņemts vērā būtisks un ilgstoši izteikts LPS iebildums – svītrot normu, kas paredzēja, ka kadastrālajai vērtībai

ir jābūt 85% apmērā no tirgus vērtības.

LPS lūdza gan Ministru kabinetu, gan Saeimas Juridisko komisiju nevis tikai par diviem gadiem atlikt 71. panta otrajā daļā noteiktās kadastrālās vērtības vidējās atbilstības nekustamā īpašuma tirgus cenām 85% apmērā (koeficients 0,85) spēkā stāšanos, bet gan svītrot šo normu. Šādu priekšlikumu bija iesniedzis arī Saeimas deputāts Gunārs Kūtris.

Šobrīd jau svītrotu normu Tieslietu ministrija iesniedza Saeimā 2013. gada 11. novembrī kā priekšlikumu likumprojekta otrajam lasījumam, to iepriekš neizdiskutējot pat Ministru kabinetā. Turklāt, lai arī tika pieņemta ar 2014. gada 30. oktobra likumu, tā nevienu brīdi nav bijusi spēkā. Prakse pierādījusi, ka šāda normai ir vajadzīga ne vien diskusija, bet arī pamatojums. LPS norādīja, ka obligāti būtu jāpamato šāda

koeficienta lielums dzīvojamās apbūves nekustamo īpašumu objektiem.

Ministru kabineta iesniegtā likumprojekta Pārejas noteikumu 40. punkts paredzēja: *“40. Valsts zemes dienests līdz 2017. gada 1. jūlijam pieprasa un pašvaldības līdz 2018. gada 31. martam sniedz informāciju par pirmreizējo ēkas ekspluatācijā pieņemšanas gadu tām ēkām, kuras pirmreizēji nodotas ekspluatācijā pēc 1995. gada 13. septembra un kurām Kadastra informācijas sistēmā nav norādīts ēkas ekspluatācijā pieņemšanas gads.”*

LPS kategoriski iebilda pret šādu redakciju, motivējot, ka šāda informācija jau ir valsts institūciju rīcībā, jo pēc Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas celtās ēkas ir jāieraksta zemesgrāmatās kā jaunbūves vai kā jauna ēka. Zemesgrāmatas ierakstu “jaunbūve” groza uz “būve”/“ēka” tikai pēc tam, kad ir saņemts akts par ēkas nodošanu ekspluatācijā. Savukārt no jauna uzbūvētas ēkas, kas iepriekš nav bijusi zemesgrāmatā ierakstītas kā jaunbūve, ierakstīšanai zemesgrāmatā arī obligāti ir iesniedzams ēkas ekspluatācijā pieņemšanas akts. Juridiskā komisija iesniedza kompromisa redakciju, kas tika atbalstīta plenārsēdē galīgajā lasījumā: *“40. Valsts zemes dienests līdz 2017. gada 1. jūlijam pieprasa un Tiesu administrācija līdz 2017. gada 31. oktobrim sniedz informāciju par pirmreizējo ēkas ekspluatācijas pieņemšanas gadu tām ēkām, kuras pirmreizēji nodotas ekspluatācijā pēc 1995. gada 13. septembra un kurām Kadastra informācijas sistēmā nav norādīts gads, kad ēka pieņemta ekspluatācijā. Ja Tiesu administrācijai nav šādas informācijas, Valsts zemes dienests pieprasa un pašvaldības līdz 2018. gada 31. martam sniedz minēto informāciju.”*

Juridiskās komisijas sēdē tās vadītājs Gaidis Bērziņš pauda pārliecību, ka valsts institūcijas Jaunprātīgi neizmantos normā ietvertu atļauju – prasīt informāciju papildus pašvaldībām, bet rīkosies godprātīgi un pārskatīs visus valsts institūciju rīcībā esošos dokumentus.

Pārējie LPS izteiktie lūgumi netika atbalstīti.

- LPS lūdza novērst šobrīd konstatētās problēmas, kad informācija par vienu un to pašu objektu ir būtiski atšķirīga dažādās valsts informācijas sistēmās, kā arī konstatētos faktus, kad Valsts zemes dienesta rīcībā ir dokumenti, kas pēc būtības pieprasa datu labošanu vai aktualizāciju Kadastrā, bet praksē tas netiek veikts, kā arī ņemot vērā to, ka dati Kadastrā tiešā mērā ietekmē kadastrālo vērtību.
- LPS lūdza noteikt kadastrālo vērtību bāzes izmaiņu ierobežojumu, rosinot vismaz apsvērt iespēju noteikt, ka dzīvojamās apbūves nekustamo īpašumu objektiem Ministru kabineta apstiprinātās bāzes vērtības nedrīkstētu pārsniegt 10% no iepriekš apstiprinātajām.

Liels skaits daudzdzīvokļu ēku uzceltas ilgi pirms Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas un par tām nav saglabājušās tehniskās inventarizācijas lietas un tādas nav izgatavotas arī vēlāk, tādēļ Kadastrā nav informācijas ne par dzīvokļu skaitu ēkā, ne katra dzī-

vojka platību utt. Tā kā šie dati ir nepieciešami kadastrālajā vērtēšanā, LPS lūdza likumprojektu papildināt ar jaunu normu šādā redakcijā: *“No valsts budžeta līdzekļiem tiek apmaksāta pirmreizējā kadastrālā uzmērīšana (tehniskā inventarizācija) daudzdzīvokļu ēkām, kas uzceltas pirms Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas. Valsts zemes dienests izstrādā atvieglotu un izmaksu ziņā lētāko šo ēku kadastrālās uzmērīšanas metodiku, kā arī veic uzmērīšanu un datu reģistrāciju Kadastrā.”*

Saeima pieņēma arī jaunu Pārejas noteikumu 41. punktu: *“Valsts zemes dienests, aprēķinot prognozētās kadastrālās vērtības 2018. gadam un kadastrālās vērtības 2018.–2019. gadam, zemei, kuras lietošanas mērķis ir dzīvojamā apbūve (individuālā un daudzdzīvokļu) un kurai Kadastra informācijas sistēmā reģistrēts apgrūtinājums – kultūras piemineklis, piemēro koeficientu 0,7.”* Jāuzsver, ka ne visai zemei, kas atrodas dažādu veidu kultūras pieminekļu teritorijā (piemēram, Rīgas vēsturiskais centrs – UNESCO kultūras mantojuma teritorija) Kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts minētais apgrūtinājums, jo tas reģistrēts, tikai balstoties uz īpašnieku pieprasījumu. Tāpat šis kadastrālās vērtības samazinājums neattieksies uz lielāko daļu dzīvojamās apbūves zemēm, jo tās neatrodas kultūrvēsturiskajās teritorijās.

Valsts zemes dienests ir publiskojis teritorijas Rīgā un Jūrmalā, uz kurām attieksoties šī norma (skatiet šeit: <http://www.lps.lv/lv/zinas/lps/3645-apstiprinot-grozijumus-nekustama-ipasuma-valsts-kadastralikuma-nemts-vera-butisks-un-lps-iebildums>). Par pārējām kultūrvēsturiskajām teritorijām dati šobrīd nav publiskoti.

Veselības un sociālo jautājumu komitejā

ILZE RUDZĪTE, padomniece veselības un sociālajos jautājumos:
– Svarīgākais notikums maijā komitejas dalībniekiem bija **sarunas ar Veselības ministriju.**

24. maijā Aucē notika **Latvijas Pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienības rīkots seminārs.** Tas tika veltīts jautājumiem, kas saistīti

ar sociālo darbu ar ģimenēm un bērniem – Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas (VBTAI) speciālisti informēja par aktualitātēm, valsts nodrošināto atbalstu audžuģimenēm un aizbildņiem, plānotajām speciālistu apmācībām un jaunajām iniciatīvām. Seminārā diskutējām par VBTAI īstenoto ESF līdzfinansēto projektu “Atbalsta sistēmas pilnveide bērniem ar saskarsmes grūtībām, uzvedības traucējumiem un vardarbību ģimenē”, ko vienkāršā valodā saucam par Konsultatīvo kabinetu – ieviešanas grūtībām, panākumiem, nepieciešamajiem

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

uzlabojumiem, piemēram, par to, ka viena konsultācija bērnam ir nepietiekama, ka ieteikumi ģimenēm nereti ir pārāk sarežģīti un apjomīgi u.c. Rīgas Sociālais dienests dalījās pieredzē par ārpusģimenes aprūpes samaksas piemērošanu bērna vecākiem un secinājumiem par šīs samaksas piemērošanas efektivitāti un lietderību. Diskusijas dalībnieki izteica viedokli, ka nereti samaksas piemērošana ir tikai papildu administratīvais slogs un nekbalpo, kā tas sākotnēji bija iecerēts, par motivatoru ģimenei sadarboties ar sociālo dienestu, lai bērns varētu atgriezties savā bioloģiskajā ģimenē. Auces novada Sociālā dienesta pārstāvji iepazīstināja gan ar Auces novada attīstību, gan Sociālā dienesta darbu un pakalpojumiem.

26. maijā notika **Labklājības ministrijas (LM) Sociālo pakalpojumu attīstības padomes sēde**, kurā LM informēja par deinstitucionalizācijas (DI) procesa ieviešanas gaitu un aktualitātēm. Ņemot vērā grūtības apzināt un iesaistīt projekta aktivitātēs tās ģimenes, kurās ir bērni ar funkcionāliem traucējumiem, ministrija vērtē iespējas papildināt šo projektu, turpmāk ļaujot arī sabiedriskajām organizācijām kā sociālo pakalpojumu sniedzējiem atklāta projektu konkursa veidā iesaistīties sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanā bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un viņu ģimenēm. Es uzsvēru, ka sabiedrisko organizāciju kapacitāte būtiski atšķiras. Organizācijas, kurām ir pieredze un atbilstoši resursi, galvenokārt koncentrējas Rīgā un citās lielajās pašvaldībās, līdz ar to, veidojot atklātu projektu konkursu, jāņem vērā pakalpojumu pārklājums un to pieejamība Latvijas teritorijā, tajā skaitā visās pašvaldībās, arī tajās, kas nav iesaistījušās DI projektā. Būtiski deinstitucionalizācijas aktivitātes sasaistīt laikā un finanšu resursu pieejamībā ar citām politikas iniciatīvām. Tā, piemēram, DI process nebūs veiksmīgs, ja netiks risināts jautājums par veselības aprūpes, it īpaši psihiatriskās veselības aprūpes pieejamību, netiks mērķtiecīgi attīstīta audžuģimeņu kustība, paredzot sociālās garantijas, izglītojot un sniedzot atbalstu, pārskatīts atbalsts aizbildņiem u.c.

Reģionālās attīstības un sadarbības komitejā

IVITA PEIPIŅA, padomniece reģionālās attīstības jautājumos:

– Ministru kabinets 3. maija sēdē pieņēma zināšanai VARAM sagatavoto informatīvo ziņojumu **“Par valsts administratīvi teritoriālo iedalījumu un valsts pārvaldes institūciju sadarbības teritoriju izveidi”**.

Diemžēl LPS iebildumi un priekšlikumi netika ņemti vērā.

Atbilstoši protokollēmumam tika uzdots:

- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai līdz 2017. gada 1. septembrim sagatavot un iesniegt Ministru kabinetā normatīvā akta projektu par sadarbības teritoriju izveidošanu;
- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, gatavojot šā protokollēmuma 2. punktā minēto normatīvā akta projektu, papildus izvērtēt Jūrmalas pilsētas sadarbības teritorijas izveidi un sadarbības teritoriju, kurā iekļaujams Strenču novads;
- izpilde šo turpmākās rīcības virzienu sadarbības teritoriju izveidē nodrošināma valsts budžeta līdzekļu ietvaros;
- Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai līdz 2017. gada 22. jūlijam sadarbībā ar Aizsardzības, Ekonomikas, Finanšu, Iekšlietu, Izglītības un zinātnes, Kultūras, Labklājības, Satiksmes, Tieslietu, Veselības un Zemkopības ministriju noskaidrot, kādos ministriju un to padotības iestāžu kompetences jautājumos būtu lietderīgi institūcijām regulāri savstarpēji konsultēties sadarbības teritorijās.

SANDRA BĒRZIŅA, padomniece vides aizsardzības jautājumos:

– Šoreiz gribu vērst pašvaldību uzmanību uz trim materiāliem. Pirmais dokuments ir Eiropas Komisijas izveidotais Rīcības plāns dabai, cilvēkam un ekonomikai. Otrs ir Eiropas Revīzijas palātas īpašais ziņojums par *Natura 2000* teritori-

jām. Un trešais – informācija par ūdru, ar ko lūgums iepazīstināt vietējos iedzīvotājus.

Rīcības plāns dabai, cilvēkam un ekonomikai

24. aprīlī publiskots Eiropas Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai **“Rīcības plāns dabai, cilvēkam un ekonomikai”**.

Ar dabas aizsardzības direktīvām Eiropā ir izveidots pasaulē lielākais koordinētais aizsargāto teritoriju tīkls *Natura 2000*. Lai veicinātu labāku regulējumu, Eiropas Komisija 2014. gadā sāka visaptverošu dabas aizsardzības direktīvu novērtēšanu jeb atbilstības pārbaudi. Šā procesa gaitā Komisija uzklusēja bažas, ko pauda iedzīvotāji un uzņēmumi, kuriem dažkārt liekas, ka Eiropas noteikumi ir grūti izprotami, piemērojami un izpildāmi.

Atbilstības pārbaudē konstatēja, ka dabas aizsardzības direktīvas ir daļa no plašākas ES bioloģiskās

daudzveidības politikas un kā tādas atbilst paredzētajam nolūkam, bet to mērķu sasniegšana un pilnīga potenciāla izmantošana ir atkarīga no būtiskas šo direktīvu īstenošanas uzlabošanas. **Ir jāuzlabo gan direktīvu lietderība, gan efektivitāte, kā arī sadarbība ar dažādām ieinteresēto personu kopienām** dalībvalstīs un visā Eiropas Savienības teritorijā, lai vietējā mērogā nodrošinātu praktiskus rezultātus. Galvenie nepilnīgās īstenošanas iemesli ir ierobežotie resursi, neatbilstoša izpilde, neapmierinoša dabas aizsardzības mērķu integrācija citās politikas jomās, nepietiekamas zināšanas un piekļuve datiem, kā arī slikta saziņa un ieinteresēto pušu iesaiste. Turklāt **direktīvu īstenošanai, it īpaši reģionālā un vietējā līmenī, dažkārt nav pietiekami informēti par to prasībām vai tajās paredzēto elastību un iespējām.** Tas var raisīt spriedzi starp dabas aizsardzības un saimnieciskās darbības interesēm.

Vienlaikus paziņojumā pausts, ka mūsdienās vides saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana ir nozīmīgāka nekā jebkad agrāk. Turklāt aizvien plašāk tiek atzīts, ka dabas vide ir dažādu ekonomikas nozaru, piemēram, tūrisma pamatā. Šāda pieeja nodrošina plašas iespējas piesaistīt un veicināt ieguldījumus dabas aizsardzībā.

Lai uzlabotu direktīvu īstenošanu un saskaņotību ar sociālekonomiskajiem mērķiem, kā arī valstu, reģionālo un vietējo iestāžu, ieinteresēto personu un iedzīvotāju iesaisti, Eiropas Komisija izstrādājusi konkrētu rīcības plānu. Darbības īsteno ES līmenī, jo īpaši Eiropas Komisija un Reģionu komiteja, taču būs jāīsteno arī dalībvalstīs un ieinteresētajām personām, izmantojot lielāku ES atbalstu un palīdzību. Rīcības plānā ir piedāvātas iespējas izveidot partnerības dažādās politikas jomās, kas radītu pamatu dabas, cilvēku un ekonomikas tuvināšanai un saikņu veidošanai.

Rīcības plānā iekļautas četras prioritārās jomas, kas veido 15 konkrētas darbības.

A prioritāte. Pilnveidot norādes un zināšanas, uzlabot saskaņotību ar plašākiem sociālekonomiskiem mērķiem.

Dalībvalstu atšķirīgā pieeja direktīvu īstenošanai var izraisīt nevajadzīgus konfliktus un problēmas. Neelastīga sugu aizsardzības noteikumu piemērošana, kavējumi un nepamatoti apgrūtināšanas teritoriālo atļauju piešķiršanas procedūras, kā arī nepietiekama ieinteresēto personu izpratne var raisīt nevajadzīgu spriedzi starp dabas aizsardzību un sociālekonomiskām darbībām. Rīcības plānā ir piedāvāti praktiski šo problēmu risinājumi un atbalstīta pārdomātāka, līdzdalīgāka pieeja, lai nodrošinātu pilnīgu zemes īpašnieku un izmantotāju iesaisti. Komisija pilnveidos savas norādes un veicinās labāku tiesību aktu izpratni uz vietas, lai palīdzētu publiskajām iestādēm labāk izpildīt šo tiesību aktu prasības. Dalībvalstīs būs

jāuzlabo zināšanas un piekļuve direktīvu īstenošanai nepieciešamajiem datiem.

B prioritāte. Vairoto politisko atbildību un stiprināt noteikumu ievērošanu.

Šī prioritāte ietvers divpusēju dialogu ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai uzlabotu *Natura 2000* programmas īstenošanu un veicinātu sadarbību tās pārvaldībā dažādos Eiropas biogeogrāfiskajos reģionos. Tiks izstrādāti un iesniegti dzīvotņu un sugu rīcības plāni.

Lai uzlabotu dabas aizsardzības direktīvu prasību ievērošanu dalībvalstīs, Joti būtiski būs arī citi pasākumi plašākā vides politikas kontekstā, piemēram, valstu tiesnešu un prokuroru apmācība, tiesu pieejamība un atbilstības nodrošināšana ES vides tiesību aktu prasībām.

C prioritāte. Stiprināt investīcijas *Natura 2000* tīklā un uzlabot sinerģiju ar ES finansēšanas instrumentiem.

Natura 2000 programmas īstenošanas aplēstās izmaksas ir 5,8 miljardi eiro gadā, bet ikgadējie ieguvumi – 200–300 miljardi eiro. Tomēr finansējuma trūkums neļauj tīklam pilnībā nodrošināt šos ieguvumus un ir būtisks faktors, kas apdraud dabas aizsardzības direktīvu efektivitāti. Tāpēc rīcības plānā iecerēts uzlabot pieejamā ES finansējuma izmantošanu un padarīt dabu par pievilcīgu mērķi privātā sektora investīcijām.

D prioritāte. Uzlabot saziņu un informēšanu, iesaistīt iedzīvotājus, ieinteresētās personas un kopienas.

Rīcības plānā paredzēts stiprināt sabiedrības, ieinteresēto personu, vietējo iestāžu un kopienu iesaisti. Eiropas Komisija un Reģionu komiteja izmantos visas pieejamās platformas, lai uzlabotu izpratni un veicinātu vietēja līmeņa iesaisti un zināšanu apmaiņu. Tas ļaus plašāk atzīt labas pārvaldības prakses *Natura 2000* teritorijās.

Eiropas Revīzijas palātas īpašais ziņojums par *Natura 2000*

Šāgada sākumā publiskots Eiropas Komisijas Revīzijas palātas īpašais ziņojums "*Natura 2000* tīkla pilna potenciāla īstenošanai jāiegulda vairāk darba".

Revīzija tika veikta par iepriekšējo plānošanas periodu no 2017. līdz 2013. gadam. Tās mērķis bija atbildēt uz jautājumu: "Vai *Natura 2000* tīkls ir pienācīgi īstenots?", un tā ietvēra pārbaudes par to, vai tīkls tika pienācīgi pārvaldīts, finansēts un uzraudzīts. Revīzijas darbu Palāta veica Komisijā un piecās dalībvalstīs (Francijā, Vācijā, Spānijā, Rumānijā un Polijā), aptverot lielāko daļu Eiropas biogeogrāfisko reģionu. Revidenti apmeklēja 24 *Natura 2000* teritorijas, aptaujāja dalībvalstis un apspriedās ar dažādām ieinteresēto personu grupām. Visām pārējām

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

dalībvalstīm, tajā skaitā Latvijai, tika nosūtīta aptauja, lai iegūtu informāciju par to pārvaldības sistēmām un publisko finansējumu, kas izmantots *Natura 2000* teritorijām.

Protams, revīzijas ziņojumā ietvertie secinājumi tieši neatspoguļo situāciju Latvijā, taču mums svarīgi saprast, kādas ir tendences citās dalībvalstīs, kādas ir kļūdas, ko nedrīkstam pieļaut vai kuras arī mums ir līdzīgas, tādēļ nepieciešams meklēt risinājumus to novēršanai, kā arī kādi ir labie piemēri, no kā varam mācīties.

Revīzijas ziņojuma kopējais secinājums ir, ka *Natura 2000* tīkls nav īstenots tā, lai izmantotu visu tā potenciālu. Dalībvalstīm ir nozīmīgi jāvirzās uz priekšu, un Komisijai jāiegulda vairāk darba, lai labāk sekmētu ES 2020. gada bioloģiskās daudzveidības stratēģijas mērķu sasniegšanu.

Kādi ir Revīzijas palātas galvenie apsvērumi, secinājumi un ieteikumi?

1. Dalībvalstis nav pietiekami labi pārvaldījušas *Natura 2000* tīklu.

✓ **Koordinācija starp iestādēm un ieinteresētajām personām dalībvalstīs nebija pietiekami attīstīta.**

Natura 2000 tīkla pārvaldībā ir iesaistīts plašs nozaru spektrs. Īpaši tā ietver vides, lauksaimniecības, pilsētvides, rūpnieciskās attīstības un tūrisma nozares. Lai *Natura 2000* sekmīgi īstenotu, starp nozarēm ir nepieciešama efektīva koordinācija. Tika konstatēts, ka visas apmeklētās dalībvalstis izveidojušas struktūru *Natura 2000* tīkla pārvaldībai, taču vairākumā apmeklēto dalībvalstu bija gadījumi, kad atbildīgo iestāžu koordinācija bija nepietiekama. Ir svarīgi, lai galvenās ieinteresētās personas, it īpaši zemes lietotāji un zemes īpašnieki, tiktu iesaistīti *Natura 2000* teritoriju aizsardzības pasākumu plānošanā un īstenošanā, lai viņi varētu saprast un atbalstīt konkrētos aizsardzības mērķus.

Labās prakses piemērs – Francijā katru *Natura 2000* teritoriju apsaimnieko koordinācijas komiteja, kurā ir pārstāvji no publiskā sektora, reģionālajām iestādēm, kopienas un arodapvienībām, dabas aizsardzības organizācijām, zemes lietotāju organizācijām u.c. Ieinteresēto personu iesaiste koordinācijas komitejā dod tām apziņu par līdzdalību un līdzatbildību *Natura 2000* mērķu īstenošanā.

✓ **Vajadzīgie aizsardzības pasākumi direktīvās noteiktajos termiņos bieži vien nebija ieviesti un nebija pienācīgi noteikti un izplānoti.**

✓ **Apmeklētās dalībvalstis nebija pienācīgi novērtējušas projektus, kuri ietekmē *Natura 2000***

teritorijas, apstiprinot projektus, nav ņemta vērā kumulatīvā ietekme.

Labās prakses piemērs – Bavārijā izveidota datubāze kumulatīvās ietekmes izvērtēšanai. Visi attiecīgie izvērtējumi par *Natura 2000* teritoriju bija reģistrēti centralizētā datubāzē, kas pieejama valsts iestādēm. Šī datubāze palīdzēja identificēt projektus ar potenciālu kumulatīvu ietekmi. Ar teritoriju saistītos datus varēja iegūt un pēc pieprasījuma darīt pieejamus privātām struktūrām, piemēram, inženieru birojiem vai arhitektiem.

2. ES līdzekļi nebija tik labi mobilizēti, lai atbalstītu *Natura 2000* tīkla pārvaldību.

✓ **Prioritāros rīcības plānos *Natura 2000* tīkla izmaksas nebija reāli izklāstītas, t.sk. novērtējums par finansējuma vajadzībām 2014.–2020. gada plānošanas periodam nebija precīzs vai pilnīgs.**

Aptaujā dalībvalstīm tika vaicāts, vai bija neatbilstība starp aplēsi par *Natura 2000* finansējuma vajadzībām un līdzekļiem, kas bija pieejami. 17 dalībvalstis atbildēja, ka šāda neatbilstība bija, bet tikai trīs dalībvalstis – Itālija, Somija un Latvija paziņoja faktisko trūkstošo summu.

✓ **Dažādos 2014.–2020. gada ES fondu plānošanas dokumentos bija nepilnīgi atspoguļotas prioritārās rīcības plānos apzinātās vajadzības.**

✓ **ES finansēšanas shēmas nebija pietiekami pielāgotas *Natura 2000* teritoriju mērķiem.**

3. Uzraudzības un ziņošanas sistēmas nespēja sniegt visaptverošu informāciju par *Natura 2000* tīkla efektivitāti.

✓ ***Natura 2000* tīklam nebija savas rezultatīvo rādītāju sistēmas.**

✓ ***Natura 2000* monitoringa plānu īstenošana nebija pienācīga.**

Ieteikumi

1. Panākt pilnīgu dabas direktīvu īstenošanu

Attiecībā uz tīkla pārvaldīšanai ieviestajām sistēmām dalībvalstīm līdz 2019. gadam ir

✓ **jānodrošina pienācīga koordinācija** starp visām iestādēm, kas iesaistītas *Natura 2000* teritoriju pārvaldībā. It īpaši cieša sadarbība ir nepieciešama starp lauksaimniecības un vides departamentiem. Būtiskai informācijai jābūt viegli pieejamai dienestiem, kas atbild par tīkla pārvaldību.

Attiecībā uz teritoriju aizsardzību dalībvalstīm līdz 2020. gadam ir

✓ jāpabeidz vajadzīgo aizsardzības pasākumu izveide teritorijās, kuru aizsardzības statuss

noteikts jau vairāk nekā pirms sešiem gadiem, un jānodrošina, lai attiecīgajos izvērtējumos būtu ņemta vērā kumulatīvā ietekme un lai to kvalitāte būtu pienācīga.

Attiecībā uz sniegtajiem norādījumiem Komisijai līdz 2019. gadam ir

✓ jāiegulda vairāk darba, lai veicinātu tās norādījumu dokumentu un bioģeogrāfisko semināru rezultātu izplatīšanu un piemērošanu un lai notiktu **paraugprakses apmaiņa** par pārrobežu sadarbību. Šajā darbā Komisijai jāapsver, kā pārvarēt valodu barjeru.

2. *Natura 2000* finansēšana un izmaksu uzskaitē

Attiecībā uz *Natura 2000* finansēšanu dalībvalstīm nākamajā plānošanas periodā (kas sākas 2021. gadā) ir

✓ precīzi un pilnīgi jāaplēš **faktiskie izdevumi un nākotnes finansējuma vajadzības** teritorijas līmenī (apsaimniekošanas plānos iekļaujot aizsardzības pasākumu izmaksu aplēses) un tīklam kopumā;

✓ pamatojoties uz iepriekš minēto un uz ieviestajiem aizsardzības pasākumiem, jāatjauno prioritārie rīcības plāni visām teritorijām;

✓ jānodrošina saskaņotība starp prioritārajos rīcības plānos izklāstītajām prioritātēm un mērķiem un dažādo ES finansēšanas instrumentu plānošanas dokumentiem un jāierosina pasākumi, kas vērsti uz *Natura 2000* teritoriju īpašajām vajadzībām.

Attiecībā uz *Natura 2000* finansēšanu Komisijai nākamajā plānošanas periodā ir

✓ jāsniedz norādījumi dalībvalstīm par to, kā uzlabot prioritārās rīcības plānu kvalitāti, un par aplēsi, kas ticamā un saskaņotā veidā jā sagatavo par plānoto un faktisko *Natura 2000* atbalstu no ES finansēšanas programmām.

3. Ar *Natura 2000* sasniegto rezultātu mērīšana

Attiecībā uz ES finansēšanas programmu darbības rezultātu rādītāju sistēmu dalībvalstīm nākamajā plānošanas periodā (kas sākas 2021. gadā) ir

✓ jāiekļauj rādītāji un mērķi visiem attiecīgajiem fondiem, no kuriem finansē *Natura 2000*, un jārada iespēja daudz precīzāk un patiesāk izsekot *Natura 2000* finansējuma rezultātiem;

un Komisijai nākamajā plānošanas periodā ir

✓ jāizstrādā transversāli *Natura 2000* rādītāji visiem ES fondiem.

Attiecībā uz dzīvotņu, sugu un teritoriju monitoringa plāniem dalībvalstīm līdz 2020. gadam ir

✓ jā sagatavo monitoringa plāni teritoriju līmenī, jāsteno tie un regulāri jāatjaunina datu standartveidlapas, lai būtu iespējams izmērīt aizsardzības pasākumu rezultātus.

Ūdrs – gan skaistulis, gan kaitnieks

Šogad Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava" ar Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu uzsācis Eirāzijas ūdra sugas aizsardzības plāna izstrādi.

Eirāzijas ūdrs ir slaidis, lokans, līdz metru garš dzīvnieciņš, kas apdzīvo ūdeņus un to piekrastes. Tas sastopams visā Latvijas teritorijā, bet redzams samērā reti, jo piekopj slēptu dzīvesveidu. Dienā tas patērē līdz pusotram kilogramam barības – vārdes, vēzus, gliemjus u.c., tomēr galvenā barība ir zivis. Protams, ka savu barību ūdrs iegūst ne tikai upēs un ezeros, bet labprāt mēlojas arī zivju dīķos, kas, neapšaubāmi, rada zaudējumus dīķsaimniecībām. Šis ir viens no aspektiem, kas tiks ņemts vērā, izstrādājot sugas aizsardzības plānu.

2016. gada 7. jūnija Ministru kabineta noteikumos Nr. 353 "Kārtība, kādā zemes īpašniekiem vai lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem, un minimālās aizsardzības pasākumu prasības postījumu novēršanai" paredzēta arī zaudējumu novērtēšana postījumiem, ko zivju dīķos nodarījuši ūdri.

Lai noskaidrotu šādu postījumu apmēru, sugu aizsardzības plāna izstrādes ietvaros ir sagatavota aptaujas anketa. Aicinājums zivju dīķu īpašniekiem aktīvi piedalīties anketēšanā, jo, **lai rastu pēc iespējas labāku risinājumu, ir būtiski apzināt pieredzi un viedokli par šādu zaudējumu esamību, novērtēšanas iespēju un nozīmi saimnieciskajā darbībā.** Jāpiebilst, ka iegūto informāciju paredzēts izmantot un publiskot tikai apkopotā veidā, bet Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava" speciālisti sazināsies arī individuāli, ja situāciju vajadzēs precizēt vai pārbaudīt.

Interesenti aicināti piedalīties arī sugu aizsardzības plāna izstrādes sabiedriskajās apspriedēs. Pirmā apspriede plānota **14. jūnijā Latvijas Valsts mežzinātnes institūtā "Silava"** Salaspilī, Rīgas ielā 111, plkst. 11 (<http://www.silava.lv/main/par-institutu/kontakti.aspx>). Dalību apspriedē lūgums apstiprināt līdz **9. jūnijam**, rakstot e-pastu: guna.bagrade@silava.lv.

Eirāzijas ūdra sugas aizsardzības plāna izstrāde

Kas ir sugas aizsardzības plāns?

Sugas aizsardzības plāns (SAP) ir attiecīgās sugas ekspertu veidots stratēģisks dokuments, kurā tiek pamatota sugas aizsardzības nepieciešamība un paredzēti risinājumi sugas aizsardzības turpmākai nodrošināšanai. Ar sugas aizsardzību šajā kontekstā saprot apdraudētās populācijas (pasaulē, valstī, reģionā), kam stratēģija tiek plānota stāvokļa uzlabošanai vai arī esošā saglabāšanai, ja tas populācijai ir labvēlīgi vietējā mērogā, bet suga ir apdraudēta pārējā tās areāla daļā vai kopumā jutīga pret pieaugošo cilvēka ietekmi. Latvijā SAP izstrādi un apstiprināšanas kārtību, ja sugai nepieciešami īpaši aizsardzības pasākumi, paredz Sugu un biotopu aizsardzības likuma 17. pants.

Kāpēc ūdriem?

Eirāzijas ūdri (*Lutra lutra*) ir vairāk nekā metru gari un līdz pat 10 kg smagi sermuļu dzimtas plēsēji, kas uzturas gan ūdenī, gan uz sauszemes. Ūdriem ūdens ir nepieciešams kā vide, kurā baroties un droši pārvietoties. Ūdenī ūdru apdraud toksiskais piesārņojums un zvejas rīki. Ūdru populācijas stāvoklis ir tiešā veidā saistīts arī ar piekrastes biotopu stāvokli un aizsardzību. Pretēji jūras zīdītājiem roņiem un vaļiem, kas var peldēt neierobežoti ilgi, ūdriem gandrīz nav zemādas tauku slāņa, un to vienīgais siltuma izolators ir apmatojums. Noteiktu laiku ūdra kažoks nesamirgst, jo satur gaisa slāni, kas neļauj ūdenim pieklūt ādai. Taču, kad gaiss no apmatojuma tiek izspiests, ūdram ir jāizkāpj sausumā, jāatrod kāda vieta ar smiltīm, kūdru, zāli, satrunējušu koksni vai atkarībā no sezonas – sniegu, kur, aktīvi berzējoties, kažoka īpašības tiek atjaunotas. Ja kaut vienu no vides elementiem cilvēks pārāk intensīvi izmanto un pārveido savām vajadzībām, ūdri šādu teritoriju pamet. Pamestās teritorijas var būt nelabvēlīgas vai pat bīstamas pašiem cilvēkiem, tādēļ visā Eiropā ūdriem tiek veltīta liela uzmanība un tos nedrīkst medīt. Ūdri uzskatāmi par vienu no nozīmīgākajām vienlaikus saldūdeņu un to piekrastes ekosistēmu raksturojošām sugām ar tā dēvēto "lietussarga sugas" nozīmi sugu un biotopu aizsardzībā.

Latvijā ūdri ir īpaši aizsargājami un vienlaikus plaši izplatīti. Pastāv vismaz divi ar labvēlīga sugas aizsardzības stāvokļa nodrošināšanu saistīti jautājumi, kam nepieciešams risinājums plānotu pasākumu veidā. Tas ir nezināmais nejauši nogalināto ūdru skaits bebru medībās un postījumu riska mazināšana, ko ūdri nodara dīķsaimniecībām. Tā kā sugas aizsardzībai nepieciešama arī atbilstoša biotopu aizsardzība, tad aktuāli ir vienoties par kārtību, kādā ūdru aizsardzības prasības tiek ievērotas, izstrādājot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

Eirāzijas ūdra aizsardzības plāna izstrāde mūsu valstī notiek Latvijas Vides aizsardzības fonda (LVAF) finansēta projekta ietvaros.

SAP sabiedriskās apspriedes

Ūdra SAP izstrādes gaitā notiks tā sabiedriskā apspriedšana trīs kārtās.

Pirmā apspriede plānota **14. jūnijā**. Tajā aicināti piedalīties visi interesenti, kurus skar ūdra un saldūdens ekosistēmu aizsardzības prasības Latvijā. Apspriedē paredzēts iepazīstināt ar tēmām, kas tiks aplūkotas SAP izstrādes procesā, un aktualizēta informācija par populācijas stāvokli un to ietekmējošiem faktoriem. Tiks uzklausi un protokolā fiksēti interešu grupu viedokļi, priekšlikumi un argumenti.

Otrā apspriede – seminārs plānots **5. jūlijā**. Tajā piedalīsies pieaicināts starptautiska mēroga eksperts Dr. Andreass Krancs no Austrijas ar pieredzi ūdra aizsardzībā Centrāleiropas valstīs – Austrijā, Vācijā un Čehijā. Viņa uzdevums būs izvērtēt gan SAP izstrādātāju ierosināto pasākumu piemērotību sugu aizsardzības mērķiem, gan sabiedrības interešu grupu viedokļu pamatotību, iestrādāšanas iespējas un nepieciešamību SAP. Iestādes, organizācijas un interešu grupas, lai piedalītos šajā seminārā, tiks aicinātas izvirzīt savus angļu valodā runājošus pārstāvjus.

Trešā apspriede tiks organizēta **pēc SAP izstrādes pabeigšanas** kā prezentācija par satura galīgo versiju. Tās norises laiks un darba kārtība tiks izziņota visiem, kuru sadarbības rezultātā būs notikusi SAP izstrāde.

SAP izstrādes pirmās apspriedes tēmas

• Sugas bioloģija un ekoloģija

Galvenā uzmanība būs pievērsta sugas raksturojuma daļai, kas saistīta ar aizsardzības problēmām – barošanās, vairošanās, dzīvesvietu izvēle, slimības, konkurenti u.c. jautājumi. Tiks sniegta informācija par pētījumu rezultātiem, kas iegūti Latvijā un kaimiņvalstīs. Prezentēs datu apkopojumu par populācijas stāvokli saskaņā ar Latvijā veikto ūdru monitoringu. Tiks ierosināts sugas aizsardzības mērķu un galveno uzdevumu sākotnējais formulējums.

• Tiesiskās normas

Tiks aktualizētas tiesiskās normas, kas atbalsta un regulē sugas aizsardzību, īpaši akcentējot jautājumus, kuros tiesiskais regulējums ir nepietiekams vai neatbilstošs.

• Starptautiskās norises un iniciatīvas sugas aizsardzībā

Starptautiskās Dabas aizsardzības savienības Ūdru speciālistu grupas (IUCN SSC OSG) darbība.

• SAP izstrādes turpmāk plānotā rīcība un pasākumi

Aptauja ūdru postījumu veidu un apmēru apzināšanai. Anketas izplatīšana interešu grupās un speciālistu izbraukumi uz postījumu vietām.

2016. gada 7. jūnijā izdotie MK noteikumi Nr. 353 paredz kārtību, kādā zemes īpašniekiem vai lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem, un minimālās aizsardzības pasākumu prasības postījumu novēršanai. Šajos noteikumos paredzēta arī zaudējumu novērtēšana postījumiem, ko zivju dīķos

nodarījuši ūdri. Izstrādājot ūdru SAP, ir būtiski apzināt pieredzi un viedokli par šādiem zaudējumiem, novērtēšanas iespēju un nozīmi saimnieciskajā darbībā. Iegūto informāciju paredzēts izmantot un publicēt tikai apkopotā veidā, bet LVMI "Silava" speciālisti gatavi sazināties arī individuāli, ja situāciju vajadzēs precizēt vai pārbaudīt.

Videokonferences

Maijā Latvijas Pašvaldību savienībā notika vairāki semināri un videokonferences.

- **2. maijā** seminārā Centrālās vēlēšanu komisijas (CVK) priekšsēdētājs **Arnis Cimdars**, priekšsēdētāja vietnieks **Kārlis Kamradzis**, sekretārs **Ritvars Eglājs** un SIA "SOAR" projektu vadītājs **Renārs Kadžulis** sniedza detalizētu informāciju pilsētu un novadu vēlēšanu komisijām par 3. jūnija pašvaldību vēlēšanu rīkošanu, balsu skaitīšanu, vēlēšanu datu apkopošanu un paziņošanu.
- **11. maijā** notika videokonference par universālo IT platformu *Rention* visiem nekustamā īpašuma nozares dalībniekiem – par maksājumu un dokumentu aprites sistēmu, integrāciju ar esošiem risinājumiem, datu apmaiņu ar lielākajām kredītinformācijas datubāzēm. Videokonferencē piedalījās "Rention" valdes priekšsēdētājs **Aleksandrs Zelinskis** un Pārdošanas daļas vadītājs **Maksims Balzeris**.
- **11. maijā** videokonferencē par interneta mājaslapu pieejamību un vieglo valodu pašvaldību mājaslapās piedalījās Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" valdes priekšsēdētājs **Ivars Balodis** un projektu vadītāja **Daina Cālīte-Bordāne**.
- **18. maijā** notika uzņēmējdarbības diskusija par klastera darbību Norvēģijas Bergenas pašvaldībā un klasteriem pārtikas nozarē Latvijā. Ar skaipu palīdzību tajā piedalījās "Invest in Bergen" projektu vadītāja **Tūne Hartveta**, kā arī klātienē dalībnieki no Latvijas – **Ināra Šure**, **Kristaps Ročāns** un **Arta Kronberga**.
- **23. maijā** videokonferencē PROSPERO sabiedrisko attiecību aģentūras projektu koordinatore **Ruta**

Millere-Celmiņa pastāstīja par Eiropas Mobilitātes nedēļu.

- **24. maijā** notika LPS un Centrālās vēlēšanu komisijas (CVK) rīkots tiešraides seminārs par 2017. gada 3. jūnija pašvaldību vēlēšanu sarīkošanu vēlēšanu iecirkņos, ko vadīja CVK priekšsēdētājs **Arnis Cimdars**.
- **25. maijā** tiešraidē kompānijas "Fitek" pārstāvji **Alvis Dimitris** un **Mārtiņš Krieviņš** iepazīstināja ar piedāvājumu pašvaldībām ceļā uz digitālu pašvaldību.

Citi notikumi

Konference par darbu ar jaunatni pašvaldībās

3. maijā jaunatnes lietu speciālisti pulcējās uz konferenci "Jaunas metodes darbā ar jaunatni pašvaldībās", ko organizēja Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra Eiropas Jaunatnes nedēļā 2017. Konferencē piedalījās Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji, eksperti no Austrijas, Somijas, Lietuvas, Latvijas un pašvaldību pārstāvji.

Ar Latvijas pašvaldību aktualitātēm darbā ar jaunatni iepazīstināja Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras Starptautiskās sadarbības un atbalsta daļas vadītāja **Vladislava Šķēle**, uzsverot jauniešu centru attīstību un stratēģiju veidošanu darbam ar jaunatni. Savukārt aģentūras direktore **Daina Sproģe** mudināja pašvaldības vēl vairāk veicināt jauniešu līdzdalību dažādos procesos, kam piekrita arī Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāra vietniece un Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta direktore **Gunta Arāja**. Par jaunatnes lietu speciālistu apmācību kvalitāti un atbalsta sistēmu jauniešiem savu viedokli izteica Liepājas Bērnu un jaunatnes centra struktūrvienības "Jauniešu māja" vadītāja **Anna Īviņa**. Savukārt biedrības "Latvijas Mazpulki" padomes priekšsēdētājas vietniece **Ilze Kļava** aicināja veidot jauniešu organizācijas.

Konferences dalībnieki četrās darba grupās izstrādāja priekšlikumus jaunatnes darba uzlabošanai pašvaldībās.

Diskusijā piedalījās arī Latvijas Pašvaldību savienības padomniece izglītības, bērnu, jaunatnes un ģimenes jautājumos **Ināra Dundure**, kura pastāstīja par LPS izveidoto Latvijas pašvaldību jaunatnes lietu atbalsta tīklu, kas aptver visas 119 pašvaldības ar mērķi veicināt jaunatnes politikas īstenošanā iesaistīto personu

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

sadarbību, atbalstītu un veicinātu izpratni par darbu ar jaunatni, kā arī izplatītu informāciju starp jaunatnes jomas speciālistiem pašvaldībās.

Lai uzlabotu pašvaldību darbu ar jauniešiem, šogad Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra lielāku uzsvāru liks uz sistemātisku un ilgtermiņa darbības plānošanu, izveidojot projektu "Jaunatnes darba kvalitātes celšana savā pašvaldībā". Šajā projektā Auces, Brocēnu, Dagdas, Kocēnu, Limbažu un Saulkrastu novada un Valmieras pilsētas pašvaldībai tiks sniegts individuāls atbalsts, lai izveidotu kvalitatīvu stratēģiju turpmākajam darbam ar jaunatni.

Latvijas Piekrastes pašvaldību apvienības Valdes sēde

10. maijā Jūrmalā notika Latvijas Piekrastes pašvaldību apvienības (LPPA) Valdes sēde. Valde nolēma apvienības gada sapulci rīkot Jūrmalā oktobra beigās. Tajā tiks vēlēts jauns priekšsēdētājs un Valde un izvērtēta Piekrastes pamatnostādņu (2011) un Piekrastes publiskās infrastruktūras tematiskā plānojuma (2016) īstenošana. LPPA Valde arī norādīja, ka jāaktivizē prasība atvērt Aizsargjoslu likumu.

Valdes sēdē tika pārrunāts piekrastes apsaimniekošanas un finansēšanas jautājums, kas saistīts ar VARAM vēlmi autotransporta pārvietošanās un stāvēšanas kontroli Baltijas jūras un Rīgas līča krasta kāpu aizsargjoslā nodot pašvaldību pārraudzībā. LPPA Valde nolēma turpināt aktualizēt jautājumu par finansējumu, neuzņemties nekādas jaunas funkcijas, kas prasa resursus, kā arī atzīmēja, ka vides institūcijām jābūt aktīvākām krasta kāpas aizsargjoslas uzraudzībā.

Vēl pašvaldību pārstāvji apsprieda piekrastei aktuālo stratēģiskā atbalsta mērķa SAM 5.5.1. projekta iesniegšanas termiņus un indikatīvos termiņus, kādos CFLA var izskatīt projektus, un nolēma sagatavot vēstuli Kultūras ministrijai un rosināt LPS un FM sarunās iekļaut jautājumu par īstermiņa aizņēmumu no Valsts kases.

Valde arī uzklusēja informāciju par VARAM sagatavotajiem grozījumiem Zemes pārvaldības likumā, ņemot vērā Jūrmalas pilsētas un Engures un Dundagas novada atbalstu tiem, akceptēja priekšlikumu

par to pludmaļu nodošanu pašvaldību valdījumā, kas atrodas nacionālo parku ainavu zonā.

Vides izglītības fonda priekšsēdētājs **Jānis Ulme** informēja par kampaņu "Mana jūra" – atkritumu kartēšanu pludmalē šovasar un par šajā gadā iegūtajiem Zilajiem karogiem pludmalēm un jahtu ostām.

Savukārt LPS padomniece vides aizsardzības jautājumos **Sandra Bērziņa** sniedza pārskatu par roņu aizsardzības plāna izstrādi un biotopu kartēšanu piekrastē, bet LPS padomniece un LPPA sekretāre **Gunta Lukstiņa** ziņoja par diviem jauniem projektiem piekrastē, kuros tiks iesaistītas pašvaldības – projektu "Kampaņa SAGLABĀSIM LATVIJAS KĀPAS 2017" un "Lauku ceļotāja" kājāmgājēju maršruta izveides projektu gar visu piekrasti.

Pašvaldību sabiedrisko attiecību speciālistu tikšanās Bauskā

18. un 19. maijā Bauskā norisinājās ikgadējais Latvijas pašvaldību sabiedrisko attiecību (SA) speciālistu seminārs, ko atklāja Bauskas novada domes priekšsēdētājs **Raitis Ābelnieks**.

Semināra lekciju daļu atklāja Latvijas Pašvaldību savienības komunikācijas speciālists **Arturs Hansons**, kurš pievērsās dažādiem latviešu valodas jautājumiem un aplūkoja biežākās kļūdas un problēmgadījumus runas un rakstu valodā. Latvijas Asociācijas sabiedrisko attiecību profesionāļiem (LASAP) Valdes priekšsēdētāja **Kristīne Tjarve** stāstīja par mūsdienās tik svarīgo aspektu sabiedriskajās attiecībās – krīzes komunikāciju. Ļoti praktisks un noderīgs bija fotogrāfa **Normunda Kažoka** stāstījums.

19. maija diena iesākās ar digitālās komunikācijas konsultantes **Ievas Knāķes-Milbergas** praktisko lekciju par sociālo tīklu iespējām un labo praksi tajos. Lielu interesi raisīja arī **Ineses Tauriņas** un **Jura Šleiera** lekcija par to, kā pārliecinoši uzstāties intervijās dažādos medijos.

Semināra video pieejams LPS YouTube kanālā, bet prezentācijas un foto šeit: <http://www.lps.lv/lv/zinas/lps/3567-pasvaldibusabiedrisko-attiecibu-specialisti-apgust-arodaprasmes>.

Foto: Normunds Kažoks

Projekta "Baltic InteGrid" reģionālais seminārs un konference

Maija trešajā nedēļā INTERREG Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programmas projektā "Baltic InteGrid" (*Integrated Baltic Offshore Wind Electricity Grid Development*) Latvijā noritēja divi pasākumi: reģionālais seminārs "Jūras vēja enerģijas infrastruktūra: iespējas un izaicinājumi Latvijā" un starptautiska konference "Ceļā uz vienotu elektroenerģijas tīklu: jūras vēja enerģija un starpsavienojumi Baltijas jūras reģionā".

LPS padomnieka enerģētikas jautājumos **Andra Akermaņa** vadībā reģionālais seminārs pulcināja dažādu ieinteresēto pušu pārstāvjus – vietējos ekspertus, ministriju pārstāvjus, telpiskos plānotājus, kā arī "Baltic InteGrid" projekta pārstāvjus. Semināra mērķis bija kopīgi apspriest Latvijas iespējas nākotnē izmantot jūras vēju elektroenerģiju, ņemot vērā tehniskās iespējas, telpisko plānojumu, pie kā VARAM pārstāvji vēl turpina darbu, kā arī vides tiesisko regulējumu. Savukārt konference pulcināja plašāku starptautisko dalībnieku pulku, kas tika iepazīstināts ar projekta pirmajiem rezultātiem – Baltijas jūras tīkla forumu un darbu projekta tematiskajās grupās (politika un regulējums, vide un sabiedrība, iespējamie scenāriji). Konferencē bija iespēja arī uzzināt par līdzīga projekta pieredzi Ziemeļjūras reģionā, kā arī mūsu kaimiņu īgauņu nākotnes plāniem saistībā ar jūras vēju enerģijas izmantošanu.

Jaunpils vidusskolēnu mācību vizīte LPS

24. maijā Jaunpils vidusskolas 6.a klases skolēni devās LPS organizētā mācību ekskursijā "Es un ES: izprotam Eiropas Savienību" uz Rīgu, kur lekcijās un nodarbībās Eiropas Savienības mājā, Saeimā un LPS uzzināja vairāk par Eiropas Savienību, ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem un lēmumu pieņemšanu Latvijā.

Eiropas Savienības mājā skolēni uzzināja vairāk par Eiropas Savienības izveidi un aktualitātēm, Eiropas

Parlamenta un Eiropas Komisijas darbu, kā arī Latvijas interešu pārstāvēniecību. Skolēniem bija arī jānosauca trīs ierosinājumi, lai padarītu ikdienu labāku, kā arī kopīgi jāsaliek lielā puzzle ar ES dalībvalstīm. Savukārt Saeimā skolēniem bija iespēja iejusties deputātu lomā, uzzināt par lēmumu pieņemšanu parlamentā un balsot par dažādiem likumprojektiem.

LPS ģenerālsēkretāre **Mudīte Priede** rosināja skolēnus izraudzīties sev svarīgākos trīs no 17 ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Interesanti, ka Jaunpils vidusskolas 6.a klases skolēnu ieskatā vissvarīgākais no tiem ir 16. mērķis "Miers un taisnīgums", otrajā vietā ierindojās 4. mērķis "Kvalitatīva izglītība", un trešo vietu ieguva 3. mērķis "Laba veselība".

Kurzemes forums Liepājas Universitātē

31. maijā Liepājas Universitātē notika Kurzemes forums "Radošo industriju un informācijas tehnoloģiju perspektīvas Kurzemē", kurā radošo industriju, informācijas tehnoloģiju, pašvaldības pārstāvji un zinātnieki dienas garumā diskutēja par uzņēmējdarbības un zinātnes sasaisti. Forums tika organizēts, sadarbojoties Liepājas Universitātei, Latvijas Zinātņu akadēmijai, Latvijas Pašvaldību savienībai un Liepājas pilsētas domei.

Foruma atklāšanā Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents **Ojārs Spārītis** formulēja mērķus: "Mūsu kopīgais uzdevums: kā mēs kā zinātnieki un pašvaldības pārstāvji varam motivēt novadus tuvināt zinātnei uzņēmējdarbībai. Latvijā zinātnieku intelektuālā jauda ir daudz lielāka, nekā Latvijas industriālā jauda to spēj paņemt."

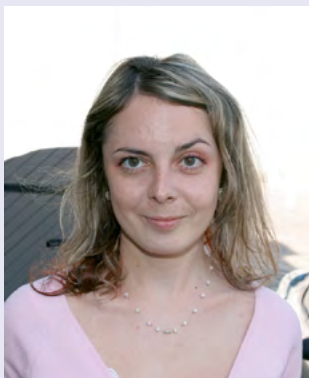
Arī LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** atzina: "Mums vajag labas universitātes, mums ir labas reģionālās augstskolas. Kvalitāti nosaka pasniedzēju kvalitāte un tehnoloģijas, ne atrašanās vieta."

Liepājas Universitātes rektore **Dace Markus** uzsvēra: "Augstskolā nedrīkst būt sadrumstalots studiju piedāvājums. Mērķis nav mainīties, bet attīstīties. Mainīties ir līdzeklis."

Foruma otrajā daļā klausītājiem bija iespēja novērtēt nozaru praktiķu viedokli. Par savu uzņēmējdarbību un tās sasniegumiem stāstīja Liepājas Universitātes absolventi **Roberts Vītols**, **Mikus Austers** un **Kristaps Puķītis**. Liepājas Universitātes Padomnieku konventa dalībnieks uzņēmējs **Andris Vanags** klātesošajiem uzskatāmi pierādīja, ka arī būvmateriālus var ražot ar radošu pieeju.

Savukārt paneldiskusijā saruna notika par nākotnes profesijām, augstskolu programmu licencēšanas tempiem, Latvijas ekonomikas svārstībām un zinātnes un tautsaimniecības saistību.

Informāciju sagatavojuši LPS padomnieki **Ilze Rudzīte**, **Vineta Reitere**, **Sniedze Sproģe**, **Andris Akermanis**, **Aino Salmiņš**, **Ināra Dundure**, **Lāsma Ūbele**, **Sanita Šķiltere**, **Ivita Peipiņa**, **Sandra Bērziņa**, **Guntars Krasovskis**, **Andra Feldmane**, **Zane Začeva**, **Gunta Lukstiņa**, **Kristīne Kūlīte** un **Jana Bunkus**

Agita Kaupuža,
LPS Pārstāvniecības
Briselē vadītāja

Vai Eiropas Savienībā izejums ir trauksmes zvans?

11 un 12. maijā Reģionu komitejas (RK) plenārsesijā Eiropas Komisijas viceprezidents darbvieta, izaugsmes, ieguldījumu un konkurētspējas jautājumos **Jirki Katinens** debatēs par Eiropas Savienības nākotni aicināja RK locekļus aktīvi iesaistīties saiknes veidošanā starp iedzīvotāju gaidām un iespējām, ko Eiropa spēj sniegt. *“Es gaidu Eiropas vietējo un reģionālo pašvaldību idejas un prioritātes Eiropas Savienības turpmākai attīstībai. Tās veidos nopietnu mūsu kopīgās atbildes daļu,”* uzsvēra J. Katinens.

Vairākas idejas tika izteiktas arī plenārsesijā notikušajā Eiropas Liberāļu un demokrātu apvienības

grupas sēdē. Tajā Latvijas delegācijas RK loceklis Rīgas domes Drošības, kārtības un korupcijas novēršanas jautājumu komitejas priekšsēdētājs **Dainis Turlais** norādīja, ka politiķiem jāvēlās strādāt tā, lai lēmumu pieņemšana būtu atbildīga un institūciju pastāvēšana nebūtu pašmērķis. *“Iedzīvotāju viedoklis jāņem vērā, lai Eiropas Savienība būtu visu dalībvalstu iedzīvotājus kā Eiropas Savienības pilsoņus vienojošs mērķis un līdzeklis. Visi pieci piedāvātie scenāriji Eiropas nākotnei līdz 2025. gadam vērsti uz Eiropas Savienības stiprināšanu, taču to īstenošanai būtiski konsultēties ar iedzīvotājiem, lai šis viedoklis kļūtu par vairākuma viedokli. Tāpat visos scenārijos būtu jārisina arī tādi jautājumi kā, piemēram, Brexit, prezidenta vēlēšanas Francijā, nacionālisma un populisma izpausmes daudzviet Eiropā, kā arī Krievijas ietekme,”* savu vērtējumu par Eiropas nākotni pauda D. Turlais.

Reģionu komitejas 123. plenārsesijā Latvijas delegāciju Reģionu komitejā pārstāvēja delegācijas vadītājs **Andris Jaunsleinis**, Jaunpils novada domes priekšsēdētāja **Ligita Gintere**, Auces novada domes priekšsēdētājs **Gints Kaminskis**, Mālpils novada domes priekšsēdētājs **Aleksandrs Lielmežs**, Jēkabpils pilsētas domes priekšsēdētājs **Leonīds Salcevičs**, Rīgas domes Drošības, kārtības un korupcijas novēršanas jautājumu komitejas priekšsēdētājs **Dainis Turlais** un Pārgaujas novada domes priekšsēdētājs **Hardijs**

Vents. Ar plenārsesijas dokumentiem var iepazīties Reģionu komitejas mājaslapā.

A. Jaunsleinis: Austrumu partnerības politikā jābūt individuālai pieejai

22. maijā Latvijas delegācijas Reģionu komitejā vadītājs **Andris Jaunsleinis** piedalījās Eiropas Savienības un Austrumu partnerības valstu Reģionālo un vietējo pašvaldību konferences (CORLEAP) Biroja sanāksmē, kas šoreiz norisinājās **Minskā** Baltkrievijā.

Diskusijā par novembrī gaidāmo 5. Austrumu partnerības samitu A. Jaunsleinis, būdams arī Latvijas delegācijas vadītājs Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresā, tās vārdā puda vairākus ieteikumus, kā arī turpmāk stiprināt vietējās un reģionālās pašvaldības Austrumu partnerības valstīs. *“Mums jārosina īstenot individuālu pieeju katrai Austrumu partnerības valstij, lai risinātu katras valsts patiesās vajadzības un ņemtu vērā vietējo pašvaldību intereses,”* uzsvēra Andris Jaunsleinis. Viņš arī aicināja iekļaut vietējās un reģionālās pašvaldības Austrumu partnerības politikas definēšanā un īstenošanā.

Savukārt CORLEAP Biroja sanāksmē, tikšanās laikā ar Baltkrievijas nevalstiskajām organizācijām, Latvijas delegācijas Reģionu komitejā vadītājs uzsvēra pašvaldību divpusējās sadarbības nozīmi un pastāstīja par LPS un “Lev Sapieha” fonda ilgstošo veiksmīgo sadarbību, organizējot pašvaldību mācību vizītes.

“Iespēja cilvēkiem tikt klātienē un mācīties mūsu pašvaldību pieredzi nepastarpināti ir svarīga un maina Austrumu partnerības valstu pašvaldību pārstāvju domāšanu ilgtermiņā,” atklāja Andris Jaunsleinis.

V. Dombrovskis: visnevienlīdzīgākās ES valstis ir vienlīdzīgākas par ASV

“Pat visnevienlīdzīgākās Eiropas Savienības dalībvalstis ir vienlīdzīgākas nekā ASV,” **1. jūnijā** Briselē notikušajā

Valdis Dombrovskis (pa kreisi) un Džordžs Soross.

Briseles Ekonomikas forumā uzsvēra Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieks eiro un sociālā dialoga jautājumos **Valdis Dombrovskis**.

V. Dombrovskis tāpat norādīja uz Eiropas Savienības prioritāti novērst nevienlīdzību un nodrošināt mērķētu sociālo sistēmu: *“Investīcijas ir visbūtiskākās ekonomikas izaugsmei un sociālo problēmu risināšanai, taču sociālā sistēma primāri ir katras dalībvalsts kompetencē, un tām jāpilda savs pienākums.”*

Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieks arī atklāja, ka Eiropas Savienībā izaugsme patlaban nav pietiekama un valstu valdībām kļūst arvien sarežģītāk piemēroties straujajām tehnoloģiskajām inovācijām.

Bažas par notiekošo Eiropā bija jaušamas arī Atvērtās sabiedrības fondu izveidotāja un vadītāja **Džordža Sorosa** uzrunā: *“Eiropas Savienība patlaban ir dziļā krīzē. Ārēji to apņēma naidīgi spēki – Krievija, Turcija, ISIS, Ēģipte – un ASV, kas vēlas būt naidīga, bet nespēj. Mums jāstiprina vienotā valūta, eirozona kļuvusi pilnīgi pretēja tam, kāda tā bija iecerēta. Pēc 2008. gada finanšu krīzes eirozona izveidojusi kreditoru–debitoru attiecības, kurās kreditori diktē noteikumus debitoru valstīm, kas savukārt nespēj šos noteikumus izpildīt. Tāpēc mums būtu skaidri jānošķir Eiropas Savienība no eirozonas, atzīstot, ka eiro ir daudz problēmu, taču tās nedrīkst sagraut Eiropas Savienību.”*

Dž. Soross puda pārliecību, ka *Brexit* sarunu iznākums vēl nav pavisam skaidrs. *“Politikā pieci gadi šķiet kā mūžība, taču šo gadu laikā Eiropas Savienība varētu tikt pārveidota par organizāciju, kurai citas valstis, piemēram, Apvienotā Karaliste, vēlētos pievienoties. Tas patlaban šķiet neiespējami, bet praktiski tas ir iespējams, jo Apvienotā Karaliste ir parlamentāra demokrātija un nākamais parlaments varētu nobalsot par apvienošanu ar Eiropu,”* norādīja Soross, aicinot sabiedrību aktīvi iesaistīties pārmaiņu procesos.

KĀ SAGATAVOTIES VĒLĒŠANU "DRUDZIM"?

Daina Oliņa

Lai jūs nemulsina virsraksts! Stāsts būs par trīs nedēļas senu notikumu, jo tagad jau situācija valstī un pašvaldībās pamazām atkal stabilizēties. Vēlēšanu karuselis ir apstādīnāts. Dažam par prieku, dažam par atvieglojumu, bet vēl kādam par gruzdošu sāpi.

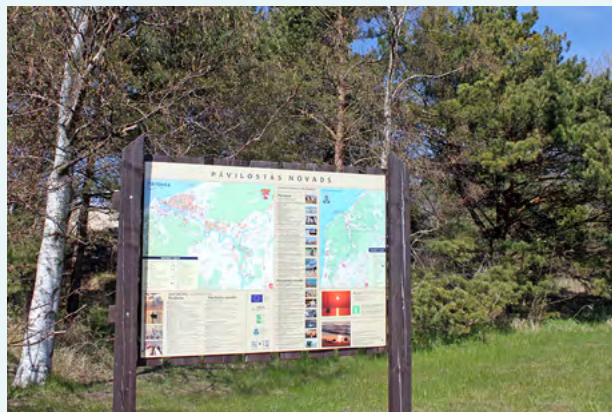
Pāvilosta ir viena no retajām pilsētām, kurai ir sava oficiāli apstiprināta himna, to 1999. gadā radījuši divi autori "ar vārdu" – "iedzimtais" Uldis Marhilēvičs un Guntars Račs. Pašsaprotojami, ka **Latvijas Pašvaldību izpilddirektoru asociācijas izbraukuma sēde Pāvilostas novadā 12. maijā** tika atklāta, kājās stāvot un meiteņu ansamblim izjusti dziedot par vietu, kuru "nekādi vēji neizputinās".

Attēlā (*No labās*) Pāvilostas novada izpilddirektors **Alfrēds Magone**, domes priekšsēdētājs **Uldis Kristapsons**, LPIA priekšsēdētāja vietnieks, Rūjienas novada izpilddirektors **Ivo Virsis** (viņam šis bija sēdes "vadonības kristības") un LPS padomniece **Sniedze Sproģe**.

Novada "galva" Uldis Kristapsons apsveica izpilddirektorus pavisam neparasta iemesla sakarā: *"Tā ir laime, ka jūs katru mēnesi varat satikties, ikreiz citā vietā,*

pārrunāt problēmas. Dalīta bēda jau vairs ir tikai pusbēda. Katrā vietā ir ko apskatīt, ieraudzīt, nošpikot un pārnest uz savu pašvaldību. Tikšanās sevišķi svarīga tagad, kad līdz pašvaldību vēlēšanām vairs tikai trīs nedēļas. Jūs gan neesat politiķi, bet darītāji. Taču, ja jaunievēlētie politiķi pieņems aplamus lēmumus, jums būs grūti tos izpildīt. Es ceru, ka cilvēki neuzķersies uz tukšiem solījumiem, bet jaunajās domēs ievēlēs darītājus, ar viņiem jums kā izpildītājiem un darītājiem strādāt būs viegli. Novēlu pēc trešā jūnija pamosties visiem savās vietās. Lai būtu stabilitāte, kas nestu mieru! Pāvilosta ir tā vieta, kurā iemīlas un kur gribas atgriezties. Lai tāda vēlēšanās rastos arī šīs sanāksmes dalībniekiem!"

Uldis Kristapsons ievaduzrunu turpināja, iepazīstinot ar Pāvilostas novadu. Skaitļus un faktus atradīsiet prezentācijā, kas, tāpat kā citi sanāksmes materiāli un arī videoieraksti, atrodami LPS mājaslapā. Šoreiz tikai par neparastāko. Pašvaldība, kuras sastāvā ir Pāvilostas pilsēta, kā arī

Sakas un Vērgales pagasts, aizņem 515 m², taču lielākoties teritoriju klāj meži. Novads lepojas un vienlaikus raizējas par 46 km garo jūras robežu, jo jūra diemžēl izskalo daudz gružu, daļu atkritumu atstāj negodprātīgie atpūtnieki, radot pašvaldībai papildrūpes. Iedzīvotāju skaits ir sarucis līdz 2894 (pilsētā to jūt mazāk, laukos gan). Daudzviet vairs nav vienīgā veikala, novadā ir tikai divas skolas un divi bērnu dārzi, ne visur kursē satiksmes autobuss, **toties un tieši tāpēc novadā darbojas septiņas bibliotēkas!** U. Kristapsons ir pārliecināts, ka pašreizējā situācijā tieši bibliotēka ir nozīmīga kā **vieta, kur ļaudīm satikties.** Ievēribas cienīgu vērtējumu priekšsēdētājs veltīja arī **“nevaldāmajiem un darbīgajiem pensionāriem”.**

Interesants bija runātāja padoms kolēģiem – **padomāt par pensionātiem viņu pašvaldībās!** Pāvilstā esot nonākuši pie atziņas, ka pieprasījums pēc tiem nākotnē tikai pieaugs. Kāpēc? Daudzi gados jaunie ļaudis atraduši darbu un, iespējams, arī laimi citur pasaulē, tomēr paliek raizes par gados vecajiem tuviniekiem – vecākiem un vecvecākiem, kas pamazām zaudē mundrumu, dažs kļūst kopjams. Atalgojums aizbraucējiem ir pietiekams, lai rūpes par saviem mīļajiem uzticētu specializētām aprūpes iestādēm. Gandrīz katrā pašvaldībā taču ir tukši “spoku nami” – gan slēgto skolu ēkas, gan citas mājas. Mjā, teiktajā ir daudz apdomas vērtā, jo pārliecība, ka aizbraukušie drīz atgriezīsies dzimtenē, vairs neliekas tik ticama kā pirms gadiem. Protams, latviešos no senlaikiem vārds “pansionāts” bijis ekvivalents jēdzienam “nabagmāja”, ko daudzi joprojām nepieņem. Jā, gan, taču, ja jaunajiem ligzda citā zemē, iespējams, ka šis ir un vēl jo vairāk būs pats godprātīgākais risinājums. Varbūt šo ideju kāds izpilddirektors jau “pasviedis” savas pašvaldības uzņēmīgajiem ļaudīm?

Tomēr Pāvilstas novadam ir vēl kāds pamats lepnumam – līdz 2017. gadam tā **kreditportfelis bijis nulle!** Tagad gan nāksies aizņemties, lai segtu 10% līdzfinansējumu Dienvidu un Ziemeļu mola pagarināšanai. Pāvilsta ir vienīgā mazā osta rietumu piekrastē, kur rosās zvejnieki, un viena no mazajām ostām Baltijas jūrā, kur tiek īstenots starptautisks ostas modernizācijas projekts. Daudzu valstu jahtām šis vietvārds jau tagad ir zināms. Rosība jūtama arī muzeja tuvumā, jo esošajā brīnišķīgajā namiņā bagātajiem materiāliem

par senajiem arodiem un darbarīkiem, par padomijas noslēgtības gadiem piekrastes zonā jau sen kļuvis par šauru. Par to novada apskates laikā pārliecinājās arī ciemiņi. Toties, atbraucot pēc kāda laika, viesi varēs ne tikai aizsoļot tālu jūrā pa pagarinātajiem moliem, bet arī novērtēt iecerēto promenādi līdz jūrai.

“Pāvilsta – vilnī uz augšu!” – šo iedzīvotāju rosināto saukli novada dome apstiprināja pirms gada. Domes priekšsēdētāja Ulda Kristapsona stāstītais liek ticēt, ka tieši tā arī būs.

Sanāksme notika tādā kā “minējumu un neziņas” laikā pirms vēlēšanām. Izpilddirektori šo notikumu sagaidīs “pilnā bruņojumā”, jo sanāksmes temats bija daudzrunīgs un ietilpīgs: **“Kā mierīgi pārdzīvot vēlēšanu laiku un noturēt mieru pašvaldībā?”.** Psihoterapeits **Ansis Jurgis Stabiņģis** skaidroja stressa pārvaldīšanas mākslu. To prezentācijā neatradīsīt, jo saistošā saruna ar zālē sēdošajiem ritēja viegli un artistiski... “tiešsaistē”, tāpēc to iesakām noskatīties sēdes videoierakstā. Katram saprotamo situāciju analīze vedināja zālē sēdošos jautāt, diskutēt un, cerams, arī kaut ko ielāgot. Katram gadījumam.

Visādam gadījumam svarīgi bija arī noklausīties kolēģa LPIA valdes locekļa, Jēkabpils pilsētas domes izpilddirektora **Guntara Goguļa** padomus, apkopojot izpilddirektoru tiesību aspektus, kas ietverti Darba un Pašvaldību likumā. *“Apkārt, protams, ir emocionālais fons. Tas jauc prātus. Izpilddirektoram jāpierāda, jāatgādina, ka esam uzticami, nepieciešami. Mēs motivējam darbiniekus, mums pašiem jābūt*

IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJĀ

gudriem un ar savu godprātīgo darbu jāpierāda, ka esam vajadzīgi!" Lai to atbilstoši novērtē jaunā sasaukuma deputāti!

LPS padomniece sabiedrisko attiecību jautājumos **Jana Bunkus** skaidroja, kā rīkoties krīzes situācijās un kāda ir sabiedrisko attiecību loma starpinstitucionālajā sadarbībā. Šis temats gan skāra plašāku jautājumu loku, ko skatiet prezentācijā, tomēr ieteikumi izpilddirektoriem deva papildnodrošinājumu iespējamās krīzes situācijai arī savas pašvaldības tuvākajā nākotnē.

Padomiem un laba vēlējumam bruņoti, sanāksmes dalībnieki sēdās autobusos un apceļoja mājiņu iekšos iekārtotus objektus – jau minēto **Pāvilostas novadpētniecības muzeju** (aizrautīgās stāstnieces muzeja vadītājas

Irinās Kurčanovas pavadībā), jūru, kas tobrīd bija iemantojusi fantastiski zaļganu tonalitāti, uzkāpa 38 m augstajā **Akmensraga (Akmeņraga) bākā** un "Ievlejš" apciemoja novada slaveno maizes cepēju **Agitu Pētersoni**, kura pēc vecmāmiņas receptes cep

gardu rudzu saldskābmaizi. Paldies visiem novada ļaudīm un abiem "mājestēviem" par saulainās dienas iespaidiem!

9. jūnijā, kad vēlēšanas jau būs aizvadītas, izpilddirektori, vēl līdzšinējā sastāvā, tiksies "sezona" noslēguma **sanāksmē Preiļos**. Temats gan būs smags, taču ļoti nepieciešams – vienotas izpratnes veidošana ar Valsts kontroli. Preiļos tiek gaidīti arī senie cīņubiedri – Čehijas izpilddirektoru delegācija un, iespējams, arī Lielbritānijas kolēģis.

Foto: **Marita Kurčanova**, Pāvilostas novada domes sabiedrisko attiecību speciāliste, un **Daina Oliņa**

PĀVILOSTNIEKU TŪRISMA PIEDĀVĀJUMS

24. maijā Pāvilostu un Sakas pagastu apmeklēja 18 Latvijas tūroperatori, kuriem tika sniegta informācija par Pāvilostas un Pāvilostas novada tūrisma piedāvājumu Latvijas iedzīvotājiem un ekskursantu grupām. Tūroperatori vizīti organizēja Liepājas tūrisma informācijas birojs sadarbībā ar Pāvilostas novada Tūrisma informācijas centru (TIC), un ar Pāvilostas novada piedāvājumu iepazīstināja Ģirts Vagotiņš-Vagulis.

No apskates objektiem un vietām, ko pāvilostnieki piedāvā iekļaut organizētajos ekskursiju maršrutos, tūroperatori apmeklēja lauku maizes ceptuvi Sakas pagasta "Ievlejšās", Pāvilostā – jūras rotu darbnīcu un laivu nomu "Redzēt debesis", Pāvilostas novadpētniecības muzeju un ostu. Tūroperatori uzzināja arī par nakšņošanas iespējām lielām grupām, zivju kūpināšanu un zivju veikalu, ēdināšanas pakalpojumiem, jauniešu "Serf" klubu, baznīcām, laivu remontdarbnīcu un ziemošanas vietu "Boat park", kā arī par iespēju degustēt savvaļas augus, hidrosolu izgatavošanu un pārgājieniem dabā populārās dabas pazinējas Vairas Kārklīņas vadībā. Tūrisma organizatori novērtēja arī šogad uzsāktos infrastruktūras uzlabošanas projektus – promenādes izveidi blakus muzejam, molu pagarināšanu, muzeja šķūni, pludmales labiekārtojumu un ūdenssaimniecības projektu jaunajā ciemā.

Viesiem Pāvilostas novadā tika ieteikts apmeklēt arī Akmeņraga bāku, kempingu "Miera osta", kas ir īpašs ar mājiņu kokos un pirtiņu jūras krastā, Vērgales mui-

žas kompleksu, Ziemupes baznīcu, kas Kurzemes baznīcu vidū izceļas ar saviem mazajiem izmēriem, Ziemupes Veldzes dārzu, Saraiķos ekspozīciju "Kurzemes zvejnieka sēta", kempingu "Laikas", kas atrodas jūras krastā un šogad apmeklētājiem piedāvā apskatīt "Veco krāmu šķūni".

Pāvilosta gaida ciemiņus gan ikdienā, gan svētkos. **8. jūlijā** Pāvilostā tiks svinēti **Zvejnieku svētki**, **21. un 22. jūlijā** notiks **mūzikas un mākslas festivāls "Zaļais stars"**, **19. augustā** būs **Vērgales pagasta svētki**, bet **28. augustā** – "**Senās uguns nakts**" un laivu brauciens "**Pāvilostas asaka**".

Sagatavojusi **Mairita Tumpele**,
Pāvilostas novada TIC vadītāja

VIEDA ATTĪSTĪBA – LATVIJAS TAUTAI, NE “ĶEKSĪTIM”

Daina Oliņa

Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) interneta vietnes kreisajā slejā greznojas logo, kura nozīme, pieņemtu, daļai “Loga” lasītāju ir sveša, tomēr bišu šūnās iekodēta svarīga vēsts par to, ka Latvijā 2014. gada oktobrī Ministru kabinets līdz ar vēl 13 citām apstiprinājis valsts pētījumu

programmu (VPP) **“Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai”**. Pirmo reizi atjaunotās neatkarīgās Latvijas laikā radīta sociālo zinātņu pētījumiem veltītā un valsts finansētā valsts pētījumu programma (2014–2018), kas ļauj dažādas sociāli ekonomiskās problēmas pētīt daudzpusīgi – vidi, sabiedrību, ekonomiku, tiesisko bāzi skatīt kopsakarā, nevis atrauti, nodalot ekonomikas un sabiedrības problēmas.

Situācijā, kad jēdzienu ‘Latvijas attīstība’ galvenokārt saista ar lielajām pilsētām un attīstības centriem, šķiet svarīgi iespējami plašākai auditorijai vēstīt par šo nosacīti “lauku programmu”, kas aptver teritorijas arī ārpus deviņām Latvijas lielajām pilsētām, neatstājot lauku attīstību frāzes “Lauki izmirst!” līmenī. Tagad zinātnieku prāti modelē Latvijas lauku reģionu attīstības scenārijus.

2015. gada aprīlī ar “EKOSOC-LV” tika iepazīstināti izpilddirektori sanāsmē Jēkabpilī. Kopš pērnā gada nogales organizēti četri forumi Latvijas reģionos. “EKOSOC-LV” izskanējis LPS informācijas kanālos. Un tomēr – rodas izjūta, ka tauta šā vārda visplašākajā nozīmē visai maz zina par dižu prātu pūļiem nākotnes Latvijas labā. Izjūtas īpaši sakāpināja nesēnā priekšvēlēšanu gaisotne, kad anonīmi un atklāti izskanēja raizes par valsts stagnāciju, par tautas izmiršanu un aizceļošanu. Atļaušos citātu no kāda nejausi izvēlēta interneta komentāra: *“Raimonds. Es gribu, lai Latvija attīstās un kļūst modernāka. LV var kļūt par Singapūru, tikai visiem iedzīvotājiem tas ir jāsaprot. To var izdarīt, sākot izdarīt spiedienu uz valdību – vienreiz beigt ņemties ar kaut kādiem mazsvarīgiem likumiem. Latvijai šobrīd nav nekāda mērķa, bet, re, kur ir – es gribu, lai sāktos pārmaiņas. Man ir apnicis, ka nekas neattīstās.”* Varbūt Raimonds un viņam radniecīgi domājošie justos mierīgāk, ja zinātu, ka par to visu tiek gādāts. Ne gluži interneta komentāru līmenī.

Aicinājām uz sarunu programmas “EKOSOC-LV” vadītāju Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmiķi, Latvijas Lauksaimniecības universitātes profesori, *Dr.habil.oec.* BAIBU RIVŽU.

– Vai sabiedrība projektam atvēlētājā visai garajā laikposmā bijusi pietiekami informēta par jūsu pētījumu programmu? Ticu, ka jūsu veikumam cītīgi seko zinātnes, pašvaldību ļaudis, augstskolu esošie un topošie mācību spēki. Pēc programmai veltītajiem četriem forumiem Latvijas reģionos zinošo un ieinteresēto cilvēku loks vēl paplašinājies. Tomēr uzdrīkstos teikt, ka “lielie” mediji un portāli nepietiekami gādājuši par “labās vēsts” tālāko izplatību. Iespējams, ka pētījumu programmai būtu derējis kāds vienkāršs apakšvirsraksts. Izvērttais nosaukums, protams, skaidro lietas būtību, tomēr tautai var šķist pārāk sarežģīts. Arī logotipa brīnišķīgajās bišu šūnās bez paskaidrojuma nav “nolasāms”, ka tās simbolizē programmā apvienoto projektu skaitu. Teiktais nav pārmetums, vienīgi mēģinājums saprast un skaidrot, kāpēc “EKOSOC-LV” pagaidām nav gana daudz zināts.

– Varbūt tiešām līdz šim vairāk esam domājuši par pētījuma zinātnisko pusi, nevis par programmas popularizēšanu. Tā zinātniekiem ierasts. Bet vēl arī nav galīgo rezultātu. 2016. gada 3. novembrī rīkojām forumu “Gudra izaugsme. Izaicinājumi un risinājumi” Latvijas Universitātē (LU) par pirmajiem starprezultātiem.

“Latvijas valstij ir nepieciešama vieda izaugsme. Es vēlētos, lai pētījumu rezultāti un secinājumi tiktu novadīti līdz sabiedrībai un politisko lēmumu pieņēmējiem.” (Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis Andris Jaunsleinis LU forumā)

– Par pētījuma saikni ar politisko lēmumu pieņēmējiem pagaidām nerunāsim. Paliksim pie sabiedrības. Kāpēc valsts pētījumu programma “ECOSOC-LV” uzskatāma par īpašu notikumu ne tikai Latvijas zinātnē, bet gribētos ticēt – arī valstī?

– Valsts pētījumu programmas Latvijā bija arī iepriekš, bet par ekonomikas attīstību nebija tieši sociālekonomiskā griezumā, kad tautsaimniecību skata kopā ar sabiedrības attīstību. Valsts nosaka prioritāros zinātnes virzienus – veselība, informāciju tehnoloģijas, letonika, valsts ekonomiskā attīstība. Ministru kabinets tos apstiprina. Pēc tam visā Latvijā zinātnieki veido komandas, kas pretendē piedalīties konkursā. Ministrijas no savas puses izvēlējas savai jomai būtiskos pētījumu “atslēgas vārdus”, kuriem jāatspoguļojas programmā. Tas izskaidro garo un sarežģīto nosaukumu. Konkursā pieteicās vairākas komandas. Mūsu iesniegtais pieteikums vis nebija īss izklāsts, bet īsts foliants, ap 1000 lapām, turklāt projekts bija jāiesniedz gan latviešu, gan angļu valodā, jo vērtēja ārzemju eksperti. Pēc tam materiālus vēl vērtēja Latvijas ministrijās. Beigās izrādījās, ka šajā pētījumu programmā mūsu pieteikums tika atzīts par labāko. Mums deva finansējumu un iespējas to realizēt. Tad radās īsais nosaukums “EKOSOC-LV” (valsts ekonomikas un sociālie jautājumi), kā arī bišu šūnu logotips. Starp citu, programmas iecere man prasīja gadu.

– Ja programma nebūtu guvusi atbalstu?

– Pašas izaugsme jau nekur nepazustu! Katru gadu man nākas rakstīt aptuveni desmit projektus. Tie gan nav tik apjomīgi, bet ne jau vienmēr izdodas gūt atbalstu. Ar to ir jāreķinās. Atliek izvēlēties – vai veltīt laiku teātriem, pasēdēšanai ar draugiem vai rakstīt projektu, par kura panākumiem nekad nevari būt drošs.

Manā izveidotajā komandā tika iesaistīti zinātnieki, kurus labi zināju no iepriekšējās sadarbības visdažādākajās programmās, pētījumos un projektos. Ieceres pamatā bija trīs lieli bloki: ekonomiskais, sociālais un teritorijas attīstības bloks, un pie tā arī palikām. **Ekonomikas bloks** ietver trīs jomas: konkurētspējas analīzei uzaicināju Remigiju Poču no Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) (visu iesaistīto speciālistu augstos zinātniskos titulus neminēšu, tos katrs interesents var viegli noskaidrot), inovāciju jomas izpēti uzticēju Natālijai Lācei no RTU, demogrāfijas problēmas risina Juris Krūmiņš no LU. **Sociālo jomu** sabiedrības aspektā analizē Sergejs Kruks no Rīgas Stradiņa universitātes – par sabiedrības attīstību un

iedzīvotāju domām. Sociālā nodrošinājuma, pensiju un tamlīdzīgu problēmu izpēti vada Feliciana Rajevska no Vidzemes Augstskolas, bet Karine Oganisjana no RTU analizē sabiedrības iesaisti sociālās inovācijas procesos. **Teritorijas bloku** ņēmu savā pārziņā, jo ilgstoši esmu pētījusi attīstību Latvijas lauku reģionos. Kultūrvides un tās attīstības izpētei piesaistīju Agitu Līviņu no Vidzemes Augstskolas un bioloģi Inesi Kokinu no Daugavpils Augstskolas par sociālās apziņas izmaiņu ietekmi uz ekosistēmas ilgtspēju. Juridisko bloku vada Ārija Meikališa no LU. Katrs no trim blokiem sniedz savus priekšlikumus **likumdošanas izmaiņām**, lai apjaustu, cik reāli no tiesiskā viedokļa to vai citu priekšlikumu īstenot jau tagad, kuram nepieciešamas papildu saistības. Katrs no šiem desmit projektu vadītājiem savukārt ir izveidojis savu komandu. **Programmā kopā iesaistīti 200 cilvēki.** Izdevās īstenot arī sākotnējo ieceri, ka vismaz puse no programmas dalībniekiem ir jaunie zinātnieki. Tas ir izdevīgi arī maģistrantiem un doktorantiem, jo aizstāvēt zinātnisko darbu var tikai tad, ja autoram bijušas zinātniskās publikācijas. VPP paver iespēju arī finansēt braucienus uz starptautiskām konferencēm. **Tā mēs vienlaikus audzinām un veidojam arī jauno zinātnieku paaudzi, kas Latvijas attīstību spēs pētīt nākotnē.**

VPP EKOSOC-LV iesaistītie dalībnieki

Institūcija	Zinātnieki	Doktoranti	Maģistranti	Kopā
Latvijas Universitāte	25	11	12	48
Rīgas Tehniskā universitāte	19	9	10	38
Vidzemes augstskola	15	8	11	34
Rīgas Stradiņa universitāte	11	3	11	25
Latvijas Lauksaimniecības universitāte	11	4	5	20
Daugavpils Universitāte	12	3	4	19
Ventspils augstskola	3	4	3	10
Banku augstskola	1	0	0	1
SEER	1	0	0	1
LZA Ekonomikas institūts	1	0	0	1
Firma "Sinerģija"	1	0	0	1
Firma "Annahouse"	1	0	0	1
Kopā	101	42	56	199

Tātad mūsu projekta iecere bija maksimāli iesaistīt Latvijas augstskolas un sasaistīt kopā dažādu nozaru speciālistus – sociologus, finansistus, demogrāfus, teritorijas plānotājus un citus. Mūsu vīzija tika atzīta par uzvarētāju.

“Mūsdienās panākumi gūstami, tikai pārkāpjot robežas, ne vien meklējot dažādu zinātnes nozaru saskarsmes punktus, bet arī pārkāpjot pāri administratīviem, birokrātiskiem un teritoriāliem šķēršļiem. Šādā virzienā, manuprāt, attīstās arī šī valsts pētījumu programma.” (LU profesors Juris Krūmiņš LU forumā)

Kopīgi ar programmas komandu spriedām, kuru izvēlēties par vadošo institūciju. Varbūt kādu no augstskolām? Tomēr izlēmām to nedarīt, lai kāda no iesaistītajām augstskolām nejustos pārāka un nenovirzītu pētījumus savā virzienā. Par "jumta" organizāciju aicinājām kļūt Latvijas Zinātņu akadēmiju, līdzīgi kā tas ir "Letonikai". Tā mūsu pētījuma atbalstītājos iesaistījās LZA prezidents Ojārs Spārītis, kļūstot par tādu kā programmas "tēvu".

Katrai programmai ir tā saucamā **Uzraudzības padome**. Tajā ir četri ārzemju eksperti – mūsu tautietis Juris Dreifelds no Kanādas, kurš, starp citu, vasarās dzīvo Mazirbē, divi igauņu profesori no Tartu Universitātes un Čehijas kolēģe. Reizi gadā padomes ārzemju ekspertiem iesniedzam atskaiti par paveikto. Ministru kabinetam savu pārskatu varam iesniegt tikai pēc pozitīva vērtējuma saņemšanas no ekspertiem. Atskaites latvisko variantu ikreiz dodam arī pašmāju ekspertiem. Vietējos ekspertus Uzraudzības padomē pārstāv arī LPS priekšsēdis Andris Jaunsleinis. Esot lietaskursā par pētījumu, tieši viņš rosināja ideju par forumu nepieciešamību reģionos.

Starp citu, pagājušajā vasarā mūsu līdzšinējo veikumu, mūsu virziena atbilstību mērķiem utt. vērtēja vēl viena papildu neatkarīgā ekspertīze. Pat nezinu, kas bija šie ārvalstu eksperti, taču patikami, ka viņu vērtējums bija ļoti pozitīvs. Tas pierāda, ka valsts finansējuma izlietojums tiek rūpīgi uzraudzīts.

Programmas realizācija ir posmā, kad **zinātnieki, balstoties uz pētījumiem, ir analizējuši, izvērtējuši un formulējuši šābrīža situāciju** attiecīgajās tautsaimniecības jomās (ekonomika, sabiedrība, telpa un ar katru saistītais tiesiskais regulējums), ir noteikuši stiprās un vājās puses, iespējas un draudus, tālāk risināmo problēmu loku.

"Latvijai no ekonomikas konkurētspējas 12 pamatpozīcijām jeb pilāriem deviņās pozīcijās ir kritums, pēc Globālā konkurētspējas indeksa vērtējuma pa pilāriem Baltijas valstīs 2016.–2017. gada ziņojuma datiem. Tā, piemēram, veselībā un pamatizglītībā – kritums par 11 vietām, darbaspēka efektivitātē – par septiņām vietām, bet dažās pozīcijās ir arī kāpums – makroekonomikas vides rādītājā – par astoņām vietām, inovācijās – par sešām vietām. Vēl daudzu citu konkurētspējas indikatoru aprēķini veido noteiktas sakarības, tajā skaitā, ka lielāko pievienoto vērtību iespējams sasniegt augsto tehnoloģiju nozarēs, zināšanu ietilpīgā ražošanā, kam jāpalielinās Latvijā." (No ekonomikas attīstības bloka vadītāja Rīgas Tehniskās universitātes profesora Dr. habil. oec. Remigija Poča ziņojuma par Latvijas ekonomikas konkurētspēju Zemgales konferencē)

Mūsu "EKOSOC-LV" programmai būtu jānoslēdzas nākamgad, taču Stratēģiskās analīzes komisija rosināja to pagarināt līdz 2019. gadam. Par to esam gandarīti, jo plānojam secinājumus apkopot un izdot vairākās grāmatās – pa vienai katram no desmit projektiem un vēl vienu apkopojošo izdevumu. Esam gatavi darbu turpināt un startēt arī nākamajā valsts pētījumu programmā.

– Pastāstiet par jau notikušajiem forumiem reģionos. Kas tiem bija kopējs un kas atšķirīgs?

– LPS priekšsēdis Andris Jaunsleinis bija tas, kurš pēc foruma Latvijas Universitātē mudināja neieciņķēties tikai Rīgā un respektablajā zinātnieku vidē, bet forumus organizēt visos Latvijas reģionos. Kopā ar LZA prezidentu Ojāru Spārīti viņi bija šīs idejas autori un ir aktīvi atbalstītāji.

15. novembrī Jelgavā un 16. februārī Valmierā norisinājās forumi ar vienādu nosaukumu "Viedā ekonomika: zinātne, tehnoloģijas un inovācijas", 12. aprīlī Rēzeknē – forums "Zinātne uzņēmējdarbības attīstībai reģionā", bet Latgales tēma vēl turpinājās 5. un 6. maijā, kad "EKOSOC-LV" pārstāvji ar savu pētījumu rezultātiem iepazīstināja arī 4. Pasaulē latgalešu saietā un Latgales simtgades kongresa dalībniekus. 31. maijā Liepājā foruma vadmotīvs bija radošums, radošās industrijas un informācijas tehnoloģijas Kurzemes sociālekonomiskajā attīstībā.

Rudenī, pēc Pierīgas foruma, būs noslēdzies šis posms gandrīz gada garumā. Domāju, ka tas bijis vērtīgs laiks. Katrā forumā pulcējās reģiona pašvaldību un uzņēmēju pārstāvji, akadēmiskā vide – programmā iesaistīto Latvijas augstskolu mācībspēki. Tieši reģiona augstskola (Latgalē un Kurzemē – augstskolas), kas iesaistīta projektā, ir foruma galvenie organizētāji. Mūsu "EKOSOC-LV" uzdevums ir sagatavot pētījuma prezentāciju tieši par šo reģionu – kā notikusi reģiona attīstība, kādi tur veiksmes stāsti, cik daudz ir zināšanās balstītu uzņēmumu, kā vietējā augstskola vai augstskolas iesaistījušās reģiona attīstībā, pētīšanā un vērtēšanā, secinājumu un ieteikumu radīšanā. Augstskolas un foruma rīkotāja pašvaldības pārstāvji izvēlas foruma runātājus. Viņi kopā ar reģiona attīstības aģentūru arī uzaicina citu reģiona pašvaldību pārstāvjus.

– Vai aktivitāte reģionu forumos bijusi līdzīga?

– Tieši tā, ieinteresētība sava reģiona attīstībā no pašvaldību vadītāju puses bija jūtama. Zemgales forumā piedalījās arī Ministru prezidents Māris Kučinskis. Izvēlētie foruma nosaukumi liecina par katra reģiona izvēli. Zemgalē un Vidzemē akcents bija uz viedo ekonomiku – uz zināšanās balstītu viedo tehnoloģiju un pakalpojumu ienākšanu šajos reģionos. Turpretim Liepāja izvēlējās šaurāku akcentu – radošās industrijas un informāciju tehnoloģijas. Interesanti, ka Liepājas

Universitāte bija uzaicinājusi arī savus absolventus, kas jau sākuši uzņēmējdarbību šajā virzienā.

Viedās attīstības ceļš sākas ar izglītību. Visos forumos izskanējis, ka ir svarīgi, lai izglītības sistēma “nenokauj” uzņēmēja garu bērnam jau bērnudārzā, lai tā agrīni pamana un neatstumj cilvēku ar netradicionālu un radošu domāšanu, tāpat, lai IT lietas tiktu mācītas (neatstājot pašdarbībai) jau ar bērna pirmajām skolas programmām, tātad bērnudārzā. Minēšu kādu no “svaigākajiem” piemēriem. Liepājas foruma dalībniekus ar radošu pieeju gan prezentācijas veidam, gan tēmai – **kā radīt augsta līmeņa darbinieku** – aizrāva Liepājas Raiņa 6. vidusskolas direktors **Kārlis Strautiņš**, par vienu no rītdienas darbinieka kompetencēm izvirzot **drosmi**. Kad prezentācijas sākumā foruma dalībnieki atsaucās direktora aicinājumam un jestrās mūzikas pavadījumā izkustināja kājas, viņš pēc tam pateicās visiem “par drosmi nebaidīties izskatīties smieklīgam”. Tādējādi virzīti skolēni varētu būt gatavi profesijām, kuras vēl nepastāv.

Rēzeknē forums notika kā Latgales kongresa simtgades prelūdijs ar akcentu uz ekonomiku. Tur izskanēja priekšlikums – **deklarācijā, kurā dominēja valodas tēma, nepieciešams arī tautsaimniecības bloks**. Lai cilvēki paliktu Latgalē, svarīgi radīt viņiem darbvietas. Tomēr forumā izskanēja piemēri, ka bizness var sekmīgi attīstīties arī tad, ja cilvēks nav uz vietas Latgalē, bet viņa firma gan ir. Mūsdienu realitāte ir tāda: jo modernāks ir uzņēmums, jo mazāk darbinieku tur vajag. Taču tas nozīmē, ka vajag vairāk šādu uzņēmumu, citādi Jaudis pametīs Latgali. Zīmējot nākotnes ainas, pētījumi un diskusijas reizēm ievirzījās neparastos rakursos, piemēram, vai būs vajadzīgi šoferi, ja jau tagad dzīvē ienāk auto bez vadītāja? Vai būs nepieciešami mācībspēki, jo varbūt viss notiks tālmācībā un profesors nelasīs lekcijas klātesošajiem studentiem, bet viss notiks virtuālajā pasaulē? Tomēr neviens nenoliedza cilvēka lomu, arī tālākā nākotnē raugoties. Ar robotiem vien būs par maz.

“Zinātnieku jauda ir lielāka, nekā sabiedrība un ražotāji spēj ņemt pretī, ir rezerves vidēji

augstās un augstās tehnoloģijās, zināšanās balstītās ražošanas un pakalpojumu attīstībai, lai cilvēki sevi realizētu Latvijā, nevis Īrijas ķīpoku laukos”. (LZA prezidents **Ojārs Spārītis** Liepājas konferencē)

– Vidzemes foruma materiālos publicēta karte, kas katram reģionam paredz savu attīstības scenāriju. Kā to skaidro “EKOSOC-LV” pētnieki?

– Gatavojot forumus, spriedām par to, kāds varētu būt katra reģiona modelis. Izvēlējamies Pitsburgas Universitātes profesora Tomasa Sāati izstrādāto hierarhiju analīzes metodi. Vispirms jāizveido “mērķa koks”. Mēs tātad gribam, lai reģions sekmīgi attīstītos. Kādi ietekmīgi spēki attīstību sekmē vai bremzē? Tie ir iedzīvotāji, pašvaldības, valsts un Eiropas Savienības politika. Mūsu uzdevums bija atrast, kādi faktori katru šo spēku ietekmē un kādi varētu būt attīstības iespējamie scenāriji. Viens no scenārijiem – **vieda ekonomika**, t.i., maksimāli attīstīt zināšanās balstītu ražošanu un pakalpojumus. Otrs ceļš – **sekmēt resursu pārvaldību un līderu lomu**. Ja reģionā būs spēcīgs līderis ar skaidru nākotnes redzējumu, reģions attīstīsies. Trešais piedāvātais scenārijs paredzēja **maksimāli izmantot pieejamos dabas resursus** – nozares, kas saistītas ar Latvijas dabas bagātībām (zemi, ūdeņiem, izrakteniem). Ceturtais scenārijs uzmanību maksimāli veltītu **cilvēkam**. Katram reģionam tika piesaistīti pieci eksperti, kuri izvēlējās tam vispiemērotāko scenāriju. Ar īpašu matemātiskās statistikas metodi mēs pārbaudījām, cik vienoti savos uzskatos bijuši eksperti. Pēc tam tapa šī Latvijas reģionu karte, kurā Kurzemes, Zemgales un Pierīgas nākotnes scenārijs balstītos viedajā ekonomikā un pakalpojumos. Vienkārši runājot, jo mūsdienīgāka ražošana attīstīsies reģionā, jo strādājošie vairāk nopelnīs un cilvēki dzīvos labāk. Vidzeme izvēlējās pārvaldību un līdera lomu. Latgales modelim pats svarīgākais ir cilvēks, kurš izšķirs visu. Protams, te ir runa par vadošajām tendencēm, un, izvēloties vienu

MAIJA AKTUALITĀTE

centrālo, tas nenozīmē atmetst pārējos noderīgos attīstības virzienus.

“Valdībai ir jāsaprot, ka lielā biznesa pamatu pamats ir zinātne, un tā ir daudz lielākā mērā jāatbalsta, lai “gudrās galvas” nebrauc prom, lai netiktu pazaudēts labais zinātnes potenciāls. Daudzi mūsējie ārzemēs veido sekmīgu karjeru, bet vajag dot iespēju viņiem to darīt Latvijā.” (*Rēzeknes pilsētas domes deputāts Jānis Krišāns Latgales forumā*)

Par saviem pētījumiem cenšamies stāstīt ne tikai forumos vien. Šogad Kandavā no 15. līdz 18. jūnijam notiks jau trešais **Lauku kopienu parlaments**, kas veltīts lauku attīstībai **“Visai Latvijai jādzīvo! Lauku nākotnes ceļa izstrāde”**. Mēs piedalījāties arī otrajā parlamentā Līgatnē. Šogad diskusiju centrālā ass būs par laukiem – vai lauki ir pagātne, kāda ir lauku šodiena un būs/varētu būt nākotne. Tagadni analizēs ministriju pārstāvji. Mans uzdevums būs, balstoties pētījumu programmas atzinumos, **pierādīt, ka lauki Latvijā noteikti nav pagātne, bet tiem būs arī nākotne.**

– **“Latvijas laukiem jādzīvo!”** – varbūt tā rosinoši varētu skanēt programmas **“tautas”** nosaukums? Valdība, no vienas puses, savu ir paveikusi, atvēlot finansējumu programmas pētījumiem. Un tomēr – kā šos nopietnos pētījumus un secinājumus plānojat novadīt līdz pretējai pusei, kuru varā būtu gādāt, lai tie nepaliktu vien foliantos, bet tiktu īstenoti dzīvē? Jo drīzāk, jo labāk. Nedrīkst aizmirst, ka programmas noslēgums sakrīt ar **“juku laikiem”** – nākamruden tiks ievēlēta jauna Saeima, taps jauns Ministru kabinets. Neņemot lēst, cik šo **politiku** vidū būs pašreizējo deputātu un ministru, tomēr izmaiņas, neapšaubāmi, būs. Jūsu programmā ir domāts par pēctecību, iesaistot topošos zinātniekus. Deputātiem un ministriem šādas tradīcijas nav, un to arī būtu sarežģīti īstenot. Protams, konferences reģionos uzjunda interesi, taču arī ne visi pašvaldību līderi, kas piedalījās iepriekšējos četros forumos, saglabās savus amatus pēc nesenajām vēlēšanām. Liekas, ka tieši tāpēc vēl svarīgāk neatlaidīgi informēt iespējami plašāku sabiedrību, kurus taču satrauc Latvijas atpalcība daudzās jomās un kuri no sirds vēlas kaut ko mainīt. Varbūt viņu prasības un spiediens liks arī mūsu valsts likteņa nākamajiem lēmējiem un rīkotājiem vadīties no zinātnieku atzinumiem, nevis tikai no politiskām aplēsēm un izdevīguma.

“Valstij sliktu rezultātu dod zinātnieku, politiķu un valsts pārvaldes sadarbības trūkums, strādājot pie vienādiem jautājumiem.” (*Eiropas Komisijas pārstāvniecības vadītāja Latvijā Dr. habil. oec. Inna Šteinbuka 2016. gada novembra forumā Latvijas Universitātē*)

– Ļoti būtiski, ka analīzes rezultāti uzrāda viedās attīstības potenciālu arī lauku teritorijās, visā Latvijā ir iespējama modernāka, straujāka tautsaimniecības izaugsme. **Taču traucē lēmumu pieņemšanas balstīšana uz izjūtām vai politiskiem motīviem, nevis zinātnes atziņām; zināšanu, pašvaldības iniciatīvas vai iedzīvotāju pašapziņas trūkums; administratīvi, teritoriāli un juridiski šķēršļi.** Varbūt pat savā ziņā nepietiek iedrošināšanas, iedvesmošanas, ka šie šķēršļi ir nojaucami un ka pastāv veidi, kā tos pārvarēt. Mūsu VPP uzdevums ir palīdzēt viedās attīstības potenciālam realizēties, kļūt redzamam.

Izcila sadarbība mums izveidojusies ar Jaunsleiņa kungu. Arī Zemkopības ministrija allaž bijusi atvērta sadarbībai ar zinātniekiem. Es pat teiktu, ka neviens šīs ministrijas lēmums netiek pieņemts bez zinātniska pētījuma un pamatojuma. Varētu vēlēties, lai arī pārējās ministrijas aktīvāk interesētos par mūsu programmu, negaidot tās oficiālo noslēgumu, kad VPP nāks klajā ar ierosinājumiem valsts pārvaldei, piedāvās optimālos valsts attīstības scenārijus. VARAM pārstāvji piedalījās diemžēl tikai divos forumos. Mūsu atskaites ir plašas un garas, tāpēc domājam politiķiem un ministriem, valsts sekretāriem un departamentu direktoriem jau agrāk izstrādāt iespējami kompaktus **secinājumus** gan no pētījumiem, gan par visiem forumiem, kā arī pievienot prezentācijas. Pagaidām mūsu materiālus var atrast LZA un arī augstskolu mājaslapās. Visus forumus translējām tiešraidē, tos joprojām iespējams noskatīties *You-*

Tube kanālā. Konferencēs varēja piedalīties ikviens interesents.

- Varam piedāvāt plašākas publicitātes iespēju arī LPS mājaslapā, tomēr domāju, ka vērts uzrunāt medijus. Lai pilsoniskā sabiedrība, kas Latvijā tikai sāk veidoties, būtu ziņoša, ieinteresēta un arī savās prasībās uzstājīga, noraidot iepriekš minēto lēmumu pieņemšanu, balstoties uz izjūtām vai politiskiem motīviem. Lai pētījumi rastu turpinājumu dzīvē!

- Jau tagad dažā jomā jaušami asniņi, citā jau aug stādiņi, piemēram, arvien skaļāk skan tēze, ka laukos nepieciešama uzņēmējdarbību atbalstoša vide. Visos forumos uzteicām novadus, kur tas sokas sevišķi labi, kur notiek jauno uzņēmēju konkursi. Ceru, ka mums būs izdevies arī radīt stabilu saikni starp pašvaldībām un augstskolām, ministrijām un augstskolām. Tad lēmumi tiks pieņemti izsvērtāki, nevis intuitīvi vai politiski izdevīgi, bet pētījumos balstīti. Izstrādājot valsts attīstības plānus, svarīgi tos balstīt pētījumos. Nenoliedzami, centieni pieņemt izsvērtus un zinātniski pamatotus likumus un lēmumus apgrūtina ministriju darbu. Līdzīgi tas ir ar jūsu Latvijas Pašvaldību savienību, kas ir jūtams spēks. Protams, tās klātbūtne sarežģī Saeimas un ministriju dzīvi, taču uztur demokrātijas principus. Svarīgi ir ieaudzināt izpratni par to, ka **lēmums, kurš balstīts uz pētījumiem un risku apzināšanu, ir pareizākais.** Ja iesi pāri aizsalušai

upei, svarīgi zināt, vai zem ledus kārtas upes dziļums ir metrs vai vairāki metri. Ielūstot vietā, kur ledus slēpj metru, ir cerības izķepuroties.

- Cerams, ka mūsu saruna palīdzēs lasītājiem, kam nav vienaldzīga Latvijas nākotne, apjaust, ka par to domā arī viedi zinātnieku prāti. Atliek tikai sekot, lai pētījumu secinājumi nepārklātos putekļiem un iznākums nebūtu vien ķeksītis par atbalstu zinātnei.

“EKOSOC-LV” publicitāte šajā un citos forumos ir svarīga, lai līdz sabiedrības apziņai nonāktu zinātnieku veiktie pētījumi, jo tie balstās reālajā dzīvē, apsekojot, analizējot, statistiski apzinot tās parādības, kuras kā svarīgas ir identificētas visos Latvijas reģionos. Forumā klātesošo misija ir multiplicēt, nest tālāk – ar savu administratīvo darbību, lekciju, mediju palīdzību – daudzās izskanējušās diskusiju idejas, lai tās nokļūtu līdz sabiedrībai, modinātu optimisma un cerības sajūtas, iedrošinātu iedzīvotājus likt lietā savas spējas, savu intelektu.” (LZA prezidents *Ojārs Spārītis* *Latgales forumā*)

Attēli no Liepājas foruma 31. maijā

Foto: no Liepājas Universitātes arhīva un Simona Laiveniece

FORUMS RĒZEKNĒ

Andra Mangale,
projekta koordinatore

28. aprīlī Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijā notika forums “Ilgspējas faktori un dabas vērtību saglabāšana Latvijas nākamajos simts gados”. Forums tika rīkots Latgales kongresa vēsturiskajā laikā, īstenojot Latvijas Vides aizsardzības fonda multisektoriālā projekta “Latvijas vides un dabas vērtību cildināšana, godinot Latvijas valsts pastāvēšanas simtgadi” aktivitāti.

Projekta īstenotāji ir Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija ar partneriem – Rēzeknes novada, Ludzas novada, Līvānu novada un Madonas novada pašvaldību un biedrībām “Latvijas Inovatoru apvienība” un “Biomasas tehnoloģiju centrs”.

Foruma ievaddaļa tika veltīta Latgales kongresa simtgades atcerei. Klātesošie noklausījās akadēmiķa **Jāņa Stradiņa** analītisko akadēmisko priekšlasījumu par Latgales kongresa galvenajiem vēsturiskajiem un mūsdienu akcentiem.

Otrajā daļā Latvijas Inovatoru apvienības valdes loceklis **Andris Nātriņš** un Augstākās izglītības

padomes priekšsēdētājs **Jānis Vētra** iepazīstināja ar projekta “Latvijas ilgtspējas dimensijas – izglītoti cilvēki un dabas vērtību saglabāšana” Rēzeknes, Ludzas, Madonas un Līvānu konferencēs apspriestajām tēmām, pašreizējās situācijas raksturojumu, kā arī ekspertu ieteikumiem kvalitatīvas reģionālās politikas veidošanai Latvijā un Latgalē. Projekta konferencēs ekspertu izteikto galveno ieteikumu kopsavilkumā tiek piedāvāti būtiskākie uzsvāri ilgtspējīgas dzīves telpas veidošanā, dabas vērtību sasaistē ar sociālajiem, ekonomiskajiem aspektiem un pētniecību kā vērtību pievienojošo faktoru, visbeidzot uzsverot izglītības īpašo lomu ilgtspējas kontekstā.

Pēc projekta prezentācijas sekoja augsta līmeņa ekspertu komentāru sesija, kurā tika ieskicēti iespējamie valsts ilgtspējīgas attīstības scenāriji, tūlīt veicamās nepieciešamās rīcības, lai konferencēs izteiktie priekšlikumi būtu īstenojami dzīvē ilgtermiņa perspektīvā. Tie papildinās stratēģiskās ievirzes uzsvāru apkopojumu un tiks iekļauti visa projekta kopsavilkumā.

mā. Ar šo kopsavilkuma dokumentu tiks iepazīstināti politiķi, veidotāji un citas iesaistītās personas.

Foruma laikā tika atklāta Rāznas Nacionālā parka desmitgadei un dabas vērtībām veltītā **Andra Eglīša fotoizstādes ekspozīcija**, ar ko maijā bija iespēja iepazīties arī Rīgā – Latvijas Universitātes Dabaszinātņu akadēmiskajā centrā.

Turpinot projekta “Latvijas ilgtspējas dimensijas – izglītoti cilvēki un dabas vērtību saglabāšana” iniciatī-

vas, 18. maijā notika arī Dabas aizsardzības pārvaldes sadarbībā ar Latvijas Universitāti rīkotā konference “Krustpunktā – daba. Atbildība un vīzijas”, kurā eksperti detalizētāk pievērsa uzmanību dabas vērtību saglabāšanas un vides kvalitātes aspektiem.

Savukārt Saeimas Ilgtspējīgās attīstības komisijas 24. maija sēdes darba kārtībā bija iekļauts jautājums par projekta “Latvijas ilgtspējas dimensijas – izglītoti cilvēki un dabas vērtību saglabāšana” pienesumu Latvijas ilgtermiņa stratēģiskās plānošanas kontekstā.

LATVIJAS SIMTGADĒI UN LATGALES KONGRESA SIMTGADĒI VĒLTĪS MULTISEKTORIĀLS PROJEKTS “LATVIJAS ILGTSPĒJAS DIMENSIJAS – IZGLĪTOTI CILVĒKI UN DABAS VĒRTĪBU SAGLABĀŠANA”

Ekspertu galvenie ieteikumi ilgtermiņa stratēģiskajai plānošanai

2017. gada 28. aprīļa konference Rēzeknē

Ceļā uz Latvijas simtgadi dažādās sabiedrības grupās arvien biežāk tiek aktualizēti jautājumi par **valsts ilgtspējas stiprināšanu**, par to, kā vislabāk šo ambiciozo mērķi sasniegt. Uz šiem vitāli svarīgajiem jautājumiem Latvijas Vides aizsardzības fonda līdzfinansētā un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas atbalstītā multisektoriālā un starpdisciplinārā projekta “Latvijas ilgtspējas dimensijas – izglītoti cilvēki un dabas vērtību saglabāšana” aktivitātēs atbildes centās rast Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija un partneri – Rēzeknes novada pašvaldība, Ludzas novada pašvaldība, Līvānu novada pašvaldība, Madonas novada pašvaldība, biedrības “Latvijas Inovatoru apvienība” un “Biomases Tehnoloģiju centrs” un to piesaistītie vadošie eksperti un interešu grupu pārstāvji.

Projekta aktivitāšu īstenošanas mērķis bija projekta forumos, konferencēs Rēzeknē, Ludzā, Madonā un Līvānos, kā arī Rāznas Nacionālā parka desmitgadei veltītajā izstādē **radīt platformu ekspertu dialogam par dzīves vides kvalitātes, izglītības, pētniecības un uzņēmējdarbības vides sistēmisko saistību un no tā izrietošajām iespējām veidot augstvērtīgu vides un reģionālo politiku Latvijā un Latgalē**. Projekts vienlaikus uzsvēra gan ar mūsu valsts veidošanas

posmu saistīto pagātnes notikumu nozīmīgumu, īpaši akcentējot Latgales kongresa lomu vienotas Latvijas tapšanā pirms simt gadiem, gan iezīmēja svarīgākos ilgtspējas aspektus nākamo simts gadu perspektīvā. Projektā tika analizētas stratēģiskās izvēles, vienlīdz lielā mērā vērtējot gan jaunradošās (nākotnes vīzijas veidojošās), gan atbildības (aktuālo izvēļu atbildības pret nākamajām paaudzēm) dimensijas.

Cilvēka un vides attiecību risināšana veidoja projekta centrālo asi. Šo attiecību aspektā projekts bija vērst uz **reģionālās politikas un vides aizsardzības politikas pilnveidošanu Latvijā un Latgalē** atbilstoši Vides politikas pamatnostādņēs 2014.–2020. gadam izvirzītajiem principiem – **“nodrošināt iedzīvotājiem iespēju dzīvot tīrā un sakārtotā vidē, īstenojot uz ilgtspējīgu attīstību veiktas darbības, nodrošinot dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, kā arī sekmējot sabiedrības informētību par vides stāvokli un kvalitātes līdzdalību lēmumu pieņemšanā, īpaši akcentējot kultūras un dabas vērtību saglabāšanas nozīmi”**.

Projekta aktivitāšu uzstādījumi radīja priekšnoteikumus atbilžu meklēšanai Vides politikas pamatnostādņēs fiksētajām problēmām ilgtspējīgas attīstības

kontekstā, tostarp nepietiekama vides informācija visos līmeņos (lai plaši īstenotu un atbalstītu vidi draudzīgu rīcību), nepilnīga vides izglītība, pārāk maza sabiedrības līdzdalība ar vidi saistītu jautājumu risināšanā visos līmeņos, nepietiekami popularizēta vietējā līmeņa vides rīcību labā prakse, nepietiekama Latvijas zinātnes iesaiste reģionālajos pētījumos, prognožu izstrādē un valsts dabas kapitāla izvērtēšanā, nepietiekama lietišķo pētījumu koordinācija, neliels atbalsts vides sektora nevalstiskajām organizācijām, kā arī nepilnīgi izmantoti uz tirgu balstīti vides politikas ekonomiskie instrumenti.

Ilgspējīga dzīves telpa

- Cilvēku piesaistei reģionam ir gan **multisektoriāls**, gan **starpdisciplinārs** tvērums. **Ilgspējīgas attīstības jautājumu risināšanā** ir nepieciešams mobilizēt plašu iesaistīto pušu sadarbību (multisektoriāla pieeja), **izmantojot pētniecības potenciālu**.
- **Valsts pārvaldes efektivitātes risinājumi meklējami līdzsvarā starp centralizāciju un decentralizāciju. Ir svarīgi, lai valsts līmeņa plānošana būtu savstarpēji saistīta ar reģionu (novadu un pilsētu) plāniem.** Lokālās intereses (priekšstatus par dzīves un uzņēmējdarbības vidi) vienmēr vislabāk var pārzināt paši vietējo interešu subjekti, tostarp uzņēmēji un novadu pašvaldības.
- Latvijā ir 32 zonējumi dažādiem dienestiem – Valsts ieņēmumu dienestam, Pārtikas un veterinārajam dienestam un citiem. Katrs zonējums ir atšķirīgs un izriet no attiecīgā dienesta funkcijām, nepieciešamās darba intensitātes konkrētā teritorijā, resursu kapacitātes un citiem faktoriem. Visiem dienestiem noteikt vienādu zonējumu ir bezmērķīgi, taču jārod risinājums, kā uzņēmējiem un iedzīvotājiem padarīt ikdienas dzīvi vienkāršāku un saprotamāku gadījumos, kad nepieciešams sazināties ar dažādiem valsts dienestiem. Viens no šādiem risinājumiem ir **vienas pieturas aģentūras, kas pārstāv visus dienestus**.
- Latvijas reģionos ir iedzīvotāji, kas valsts un pašvaldību īstenoto pārvaldi nevērtē kā tādu, uz kuru varētu paļauties. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kā arī citos **Latvijas reģionu (tostarp Latgales) apvidos dzīvojošie cilvēki ir gatavi paši uzņemties atbildību gan par savu saimniecisko darbību, gan par savu labklājību, gan par savām nākotnes perspektīvām**.
- **Sliktais un pat ļoti sliktais ceļu stāvoklis un esošā sabiedriskā transporta plānošanas sistēma rada ierobežojumus reģionālajai attīstībai.**
- Latvijā jau šobrīd pastāv labi nosacījumi, lai praktiski **visā valsts teritorijā būtu iespējams no Rīgas nonākt aptuveni divu stundu laikā**. Šādu mērķi būtu lietderīgi izvirzīt par **plānošanas uzdevumu tuvākajiem pieciem gadiem**.

Dabas vērtības un sociālie aspekti

- Vairākās jomās un nozarēs ir saskatāmas pretrunas, kas saistītas ar dabas vērtību saglabāšanu, no vienas puses, un dabas resursu izmantošanu – no otras puses. **To risinājumam ir izšķiroša nozīme sakārtotas vides veidošanā un tautsaimniecības attīstībā.**
- Pastāv dažādi principi, piemēram, **biotopu saglabāšanas** un **ezeru** (tāpat kā citu līdzīgu vides objektu) **ekosistēmas** problemātikas kontekstā. **Biotopi ir dabas vērtība, kas būtu jāsauglabā iespējami lielā apjomā visā Latvijā.** Tomēr jāņem vērā arī tas, ka, **nepietiekami kompensējot iespējamo negūstamo labumu** saistībā ar ierobežojumiem dabas resursu izmantošanā biotopos, **tie radīti priekšnoteikumi, lai no šīs ekosistēmas “izspiestu” cilvēkus**, kas nereti ir šo teritoriju likumīgie īpašnieki. **Lai nodrošinātu ekosistēmu ilgtspēju, ir jāmeklē kompromisi un jārod risinājumi iesaistīto pušu interešu līdzsvarošanai.**
- Cilvēka darbības un dabas attiecībās nozīmīga atziņa ir ņemt vērā ekosistēmu īpašības. Daudzos gadījumos nevar cerēt, ka dabas vērtības saglabāties, atvēlot tām kādas norobežotas teritorijas jeb anklāvus – **ir jāļauj dzīvot dabai kā veselumam, izvairoties no fragmentācijas un veidojot zaļos koridorus**.
- **Ezeru apsaimniekošana ir tipisks multisektoriālās sadarbības efektivitātes rādītājs** – tā aptver zivju resursu vairumu un daudzveidību (iekļaujot ekosistēmu veidošanu un zivju rūpnieciskās zvejas elementus), rekreāciju, ainavu veidošanu un citus aspektus, kas savstarpēji mijiedarbojas. Tas ir svarīgi Latgalei, ņemot vērā, ka šā reģiona teritorijā atrodas 130 no Latvijas 208 ezeriem.
- Reģionālās attīstības kontekstā ir jāuzsver, ka zināmā nozīmē **“attīstības centri” var būt ne tikai lielākas vai mazākas pilsētas, bet pat dabas objekti (piemēram, purvi vai mitrāji), kas var kļūt ne tikai par īpašām apskates vietām, bet izglītības un jaunas pieredzes iegūšanas vietām**.
- Cilvēku un dabas tranzīta attiecībās svarīgs aspekts ir spēja, zināšanas un vēlme ievērot sugu migrāciju koridoru saglabāšanas nepieciešamību, it īpaši – veidojot ceļus un izbūvējot hidrotehniskās būves uz upēm.

Dabas vērtības, ekonomiskā aktivitāte un pētniecība kā vērtību pievienojošs faktors

- Pētniecības un uzņēmējdarbības atbalsta resursu un infrastruktūras attīstīšanā pēdējā desmitgadē būtisks faktors ir bijis **Eiropas Savienības fondu**

programmu finansējums. Pateicoties tam, Latvijā un arī Latgalē ir radīti priekšnoteikumi augstākai efektivitātei un augstākai pievienotajai vērtībai (vismaz sešas reizes lielākas zemes platības, kas tiek izmantotas bioloģiskajai lauksaimniecībai, uz pusi lielāka ražība un izslaukumi).

- Būtiska ir aprites ekonomikas un citu zaļās ekonomikas modeļu loma ilgtspējīgā attīstībā. Tā rada priekšnoteikumus jaunu produktu un jaunu uzņēmumu izveidošanai, jaunām darba vietām, padarot izaugsmi patiesi ilgtspējīgu. Tāpēc ir svarīgi mobilizēt arī pētniecības potenciālu un precīzi veidot politiku, lai motivētu uzņēmējus izmantot šīs iespējas. Aprites ekonomikas pieeju "labi biznesam, labi dabai!" būtu jāpapildina ar "labi klientam".
- Dažādu jomu zinātnieku iesaistīšanās ir viens no līdzsvarotās pieejas priekšnoteikumiem, kas rada iespējas gan noteikt perspektīvās biznesa nišas, gan radīt augstāku pievienoto vērtību, gan arī piedāvāt risinājumus, kas vērsti uz dabas vērtību saglabāšanu nākamajām paaudzēm.
- Pētniecības potenciāla pilnvērtīgai attīstīšanai ilgtspējas un ilgtspējīgas attīstības izpētē un pētniecības iznākumu ieviešanā ir nepieciešams integrēt ļoti plašu zinātnes disciplīnu spektru (humanitārās, sociālās, dabaszinātnes), neredzējot to uz kādu atsevišķu zinātņu disciplīnu ekskluzīvu atbilstības jomu (starpdisciplināra pieeja).
- Ekotūrisms – ilgtspējīgs, videi draudzīgs tūrisms var kļūt par nišu ar aizsargājamām dabas teritorijām bagātu novadu ekonomikas attīstībai un iedzīvotāju labklājībai.

Izglītība un ilgtspēja

- Unifikācijas mērķtiecīga aizstāšana ar individualizētu pieeju katram bērnam. Ikviena bērna pilnvērtīga attīstība ir izglītības sistēmas galvenais mērķis.
- Vispārējās un profesionālās izglītības viena no iesīkstējušām paradigmām ir sagatavot darba ņēmējus.
- Augstākās izglītības attīstība, tostarp augstskolu novadu filiālēs, ir nenovēršami "sapārota" ar augsto tehnoloģiju piesātinātas tautsaimniecības vides klātbūtni. Tautsaimniecības un augstākās izglītības "pārī" abām pusēm ir jāattīstās līdzvērtīgi, citādi abās iestājas stagnācija.
- Augstākajai izglītībai nepieciešama līdzsvarota attīstība. Ir nepieņemami visus resursus koncentrēt tikai dabaszinātņu, inženierzinātņu un tehnoloģiju (STEM) jomās. Ja nebūs izcilas biznesa izglītības, tad STEM studiju programmu absol-

ventiem var nebūt atbilstošas nodarbinātības iespējas.

- Latvijā kopumā ir laba interneta infrastruktūra, tomēr jāatzīst, ka ir vājas digitālās prasmes (zems digitālo prasmju indekss). Ņemot vērā to, kā mainās pasaule – biznesa, publiskās pārvaldības un arī izglītības vide, ir svarīgi šādu prasmju apgūšanai pievērst lielāku uzmanību dažādās izglītības formās. Tas mazinās fiziskā attāluma nozīmi biznesā, nodarbinātībā un izglītībā.
- Ilgtspējīga attīstība ir cieši saistīta ar efektīvas un visaptverošas mūzikā izglītības sistēmas darbību. Kvalifikācijas atjaunināšana ir izšķiroši svarīga gan kopējas, gan individuālas labklājības nodrošināšanā.
- Jebkura ekosistēma ir jāuzlūko kā sociāla ekosistēma. Sociālās ekosistēmas kvalitātes un ilgtspējas nodrošināšanā svarīgs aspekts ir augsta vides apziņa, kas pārdomāti jāveido visos izglītības līmeņos.
- Jaunieši vēlas būt iesaistīti svarīgos procesos – grib darīt, bet ar jēgu. Tieši jēgas piešķiršana ikvienai aktivitātei dabā ir vides izglītības, dabas izglītības centru un citu institūciju viens no galvenajiem uzdevumiem.
- Novadmācībai ir jāklūst par neatņemamu un pašsaprotamu vispārējās izglītības sastāvdaļu. Tā nostiprina reģionālo identitāti un valstisko apziņu, veido priekšstatu un attieksmi pret kultūras un dabas vērtībām. Veidojot ciešāku piesaisti kultūrvēsturiskajam reģionam, tā ir jāuzskata par vienu no reģiona ilgtspējīgas attīstības faktoriem.

Noslēguma atziņa par dialoga nepieciešamību starp dažādām sabiedrības grupām

Latvija ir bagāta ar augsti izglītotiem, starptautiski atzītiem daudzu jomu speciālistiem, bet, izmantojot telpas metaforu, starp dažādu ekspertu uzskatiem un viedokļiem ir "liels attālums". Projektā "Latvijas ilgtspējas dimensijas – izglītoti cilvēki un dabas vērtību saglabāšana" īstenotais praktisko konferenču formāts ir sekmējis domu apmaiņas attāluma samazināšanos starp valsts pārvaldes institūciju pārstāvju un reģionā darbojošos uzņēmēju, pašvaldību vai iedzīvotāju viedokļiem, starp lielpilsētnieku un no lielākajām apdzīvotajām vietām attālāk dzīvojošo laucinieku viedokļiem, starp zinātnieku un praktiķu viedokļiem, starp uzņēmēju un dabas aizsardzības institūciju pārstāvju viedokļiem. Domu apmaiņa ir radušās kopīgas attīstības vīzijas un stingri pamatīcības politikas veidošana.

Foto: Māris Justs

VASARAS ZIEDOS, SALTĀ ZIEMĀ RAUNA TEVI AICINA CIEMOS!

Latvijas 40. Puķu draugu saiets 15. jūlijā "uzziedēs" Raunā

Linda Zūdiņa-Sivko,
Raunas novada izpilddirektore

Uz Raunu braucot, ikreiz ir iespējams atklāt kaut ko jaunu! Brīnišķīgās pakalnes un noslēpumainās ielejas apbur ikvienu jebkurā gadalaikā. Raunas novads ir viens no mazākajiem novadiem Latvijā, tajā 2009. gadā apvienoti Raunas un Drustu pagasti – katrs ar savu unikālu vēsturi, dabīgiem un cilvēku veidotiem dabas skatiem un vienreizējām personībām.

Braucot pa Vidzemes šoseju, 100. kilometrā no Rīgas ir jāveic pavisam neliels attālums, lai nokļūtu mazā pilsētiņā – Raunā, lai gan oficiālas pilsētas statusa tai nav. Raunā koncentrēti novietojušies dažādi dabas un cilvēku radītie kultūrvēsturiskie objekti, katrs apvīts ar savu pagātni, cilvēku pārdzīvotiem notikumiem un teikām.

Šobrīd novadā, kura platība ir 309 km², savu mājvietu norādījuši 3363 atsaucīgi, izpalīdzīgi un radoši iedzīvotāji. Raunēnieši lepojas ar uzņēmumu "Raunas Ceplis", "Raunas Lauktechnika", "Raunas Bruģakmens" un "Pavasars" panākumiem, kas mazā novada atpazīstamību veicina ne tikai Latvijas, bet visas plašās pasaules mērogā.

Raunas vārds jau izsenis lasāms vēstures materiālos. Novadā, kur cienu un godā atmiņas, ik gadu augusta trešajā sestdienā pēc nedēļu gara mākslinieku plenēra rīko īpašās **Raunas vārda dienas svinības**, kad ikviens tiek cienāts ar brīnumgardu vietējo konditoru ceptu torti.

Katru gadu novadā uzņēmējdarbības atpazīstamības un ekonomiskās attīstības veicināšanai notiek **divu dienu festivāls**, kura laikā nopērkami lauku labumi un baudāmi dažādu žanru un skaļumu mūzikas kon-

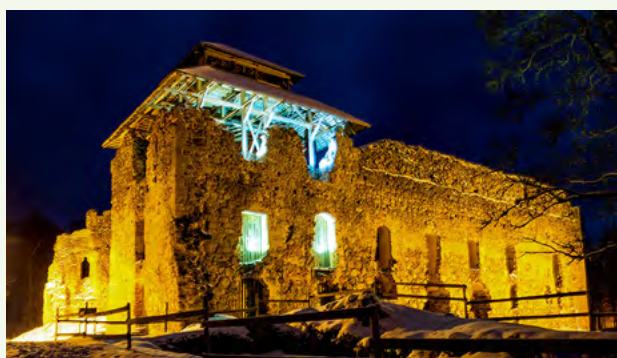
certi abos novada pagastos. Festivāla norises laiks un tematika 2017. gadā sasauksies ar "Puķu draugu saietu Raunā 2017", kur goda vietā tiks celti ziedi.

Lai sajastu, ka šī ir tā vieta, kur vērts atbraukt un, iespējams, palikt, dosimies pastaigā!

Centrālā ēka ir **Raunas novada dome** ar vairāk nekā simt gadu senu vēsturi. Šī celtne ar gandrīz metru biežām sienām celta kā Pilsraunas pagasta nams ikdienas dzīves organizēšanai pēc pagasta vecākā Jāņa Blūmes ierosinājuma un iesvētīta 1875. gadā. Ēkā darbojusies ne vien pagasta valde, bet arī tiesas nams, notikuši kultūras pasākumi un risinātas saimnieciskās lietas.

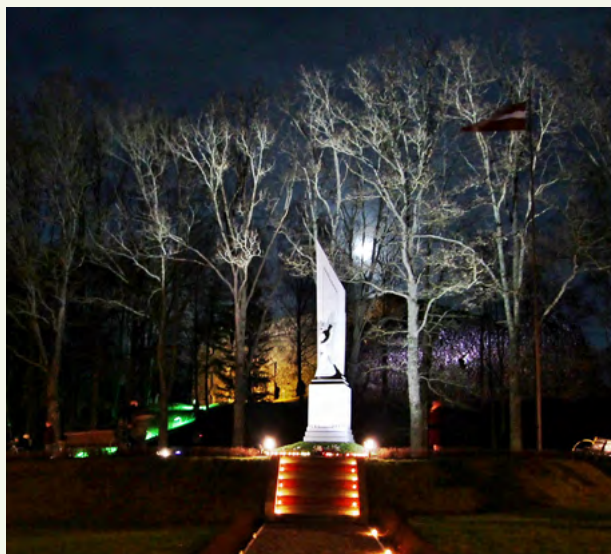
Centrā ir **Raunas Eviņģēliski luteriskā baznīca**, kas apmeklētājus veldzē karstās vasaras dienās. Baznīcai ir interesanta vēsture ne tikai izbūves pārmaiņu atspoguļojumā, bet arī tās vēstures krāšanas un nodošanas jomā, kur milzīga nozīme bijusi cilvēkiem, kas savu dzīvi saistījuši ar draudzi.

No centra raugoties austrumu virzienā, skatu piesaista 14. gadsimtā celtās, vairākkārt pārbūvētās **pils mūri** un tornī iebūvētais **skatu tornis**, no kura, esot pat virs baznīcas torņa gaīļa, iespējams aplūkot ciematu kopumā. Pils teritorijā ik gadu notiek arheoloģiskie izrakumi, kuros atklājas senās cilvēces un paražu noslēpumi, tiek atklāti priekšmeti, kas vēlāk guls Raunas muzeja ekspozīcijās.

Katru gadu maija trešajā nedēļā pilsdrupu pakājē tiek organizēts **Viduslaiku pavasara gadatirgus**, kas pulcina aizrautīgus mājražotājus no tuvas un tālas apkārtnes. Gadatirgus apmeklētājiem ir iespēja pašiem

apgūt viduslaikos izmantotās prasmes, kas praktiski noderīgas arī tagad. Pasākumā neiztrūkstoši ir greznie viduslaiku tērpi, kuros tērptās dāmas smalkiem solīšiem griežas galvu reibinošās dejās ar elegantajiem kungiem.

Pils kalna nogāzē stādītā ozolu aleja, kas liecina par kara laikā Raunai zudušām cilvēku dvēselēm, aizved līdz **Raunas Brīvības piemineklim**, kura autors ir tēlnieks Kārlis Zemdega. 19. gadsimta 30. gados pieminekļa meta "Koklētāja" autors ar šo projektu piedalījies Rīgas Brīvības pieminekļu konkursā un saņēmis godpilno trešo vietu. Tagad piemineklis ar uzrakstu "Dievs, svēti Latviju!" rotā Raunu, godinot Brīvības cīņās kritušos un valsts svētkos savā ēnā pulcinot novada iedzīvotājus.

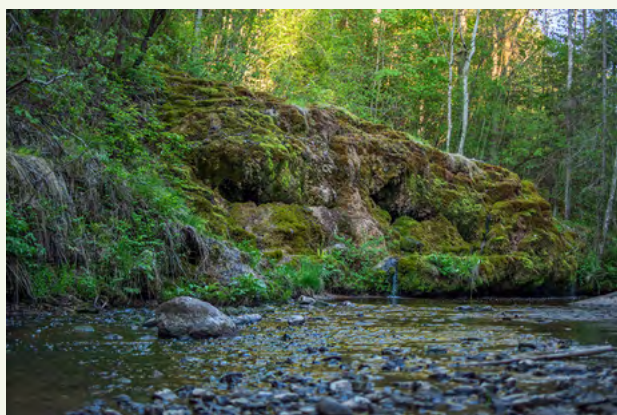
Dodoties dienvidu virzienā, iespējams paviesoties unikālā ražotnē "**Latvijas Ķiploks**", kur aktīvas un atraktīvas uzņēmuma īpašnieces personīgi sagaida katru viesi. Te ir vieta, kur var iegādāties vairāk nekā divdesmit dažādu Latvijā audzēto ķiploku pārstrādes produktu, pārējo Raunas novada mājražotāju un uzņēmēju, kā arī tuvāko novadu saimniecību produkciju. Tūristu grupas tiek cienātas ar aromātiskām ķiploku uzkodām un īpašo tēju. Ražotnē iespējams iegādāties veselīgos priežu, ceriņu, ābelziedu sīrupus un pirtsslotas no "**Sandras dabas darbnīcas**", dzirkstošo bērzu sulu un bērzu sulas sīrupu no ražotnes "**Birzi**", pīlādžu un cidoniju konfektes un garšvielas no zemnieku saimniecības "**Jaunieviņas**", mājas ogu vīnu no zemnieku saimniecības "**Mežnoras**", SIA "**Graenn**" dabīgos ādas kopšanas līdzekļus un dažādus rokdarbus un amatniecības izstrādājumus no Raunas novada individuālajiem meistariem.

Tālāk ceļa labajā pusē atrodas izcilā latviešu arhitekta Paula Kundziņa projektētais **daktera Jāņa Zāliša nams**, kurā kādreiz pulcējušies Raunas ievērojamākie cilvēki, kas ar savu darbību veicinājuši pagasta attīstību un bagātinājuši vēstures mantojumu. Nams atrodas Tanīsa kalna pakājē, ko sešus gadsimtus pirms mūsu ēras apdzīvojušas somugru ciltis, vēlāk latgaļi.

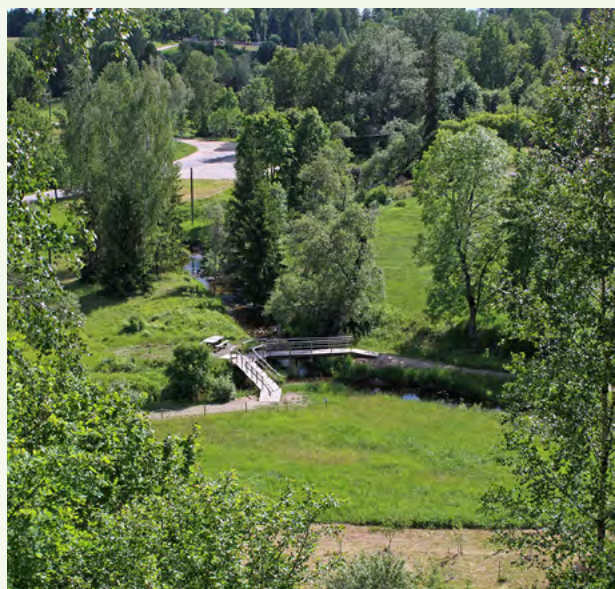
Tanīsa kalnā augošo koku paēnā var noraudzīties uz Dzirnezera tumšo ūdeni, kas savulaik dzirnavu īpašniekiem devis iespēju samalt baltākos miltus. Pakāpjveidīgā Tanīsa kalna dziļu noslēpumi joprojām nav atklāti, kaut arī 1927. gadā te veikti vieni no ievērojamākajiem arheoloģiskajiem izrakumiem Franča Baloža vadībā. Tolaik tos apmeklēja arī toreizējais Latvijas Republikas Prezidents Gustavs Zemgals.

Otrpus Tanīsa kalnam, divu upju sateces ielokā, atrodas viens no novada jaunākajiem un progresīvākajiem uzņēmumiem – **SIA "Latnature"**, kur saimniece cienā ar pašrocīgi gatavotiem veselīgajiem našķiem – dažādu dārzeņu un lapu čipsiem, sālajiem un saldajiem krekeriem, ogu rullīšiem. Šī ir vieta, kur bērniem iemācīt ēst bietes, burkānus, selerijas un pieaugušajiem smelties iedvesmu jauniem izaicinājumiem un spēku mērķu īstenošanai.

Pavisam neliels gājiens, un esam pie Latvijas mērogā unikālā saldūdens un kalnietņu veidojuma – **Raunas Staburaga**. Straujās Raunas upes senleņķī esošais Staburags ir veidojies vairāk nekā pirms desmit tūkstošiem gadu un joprojām aug, priecējot ikvienu, kas atradis ceļu pie tā. Īpašs rituāls ir jaunlaulātajiem, kas no tuvākas un tālākas apkārtnes ierodas, lai noklausītos teiku par mīlestību un upes dzidrajā ūdenī palaistu ziedus.

Jau divus gadus vietējos iedzīvotājus un tūristus, īpaši bērnus, priecē apmēram divus kilometrus garā **Ve-**

selības taka, kurā iespējams ne tikai klausīties putnu treļļus un lūkoties divu upju satecē no **Mīlestības tiltiņa**, bet veikt arī fiziskas aktivitātes un trenēt līdzsvara izjūtu.

Veselības taka ved gar noslēpumaino, balto smilšu atsegumu skauto **Velnalu**, kas īpaši skaista ziemas periodā, kad pār tās ieeju kā milzīgi stalaktīti aug lāstekas.

Iespējams, ka kāds no lasītājiem ir baudījis "zaļo" sieru, kas uzrunā gardēžus un atmiņā iespiežas ar savu īpatnējo aromātu. Uzņēmums "**Siera ražotne**" ir vienīgais Latvijā, kas gatavo "zaļo" beramo sieru. Ražotnē iespējams ne tikai uz klausīt atraktīvo saimnieka stāstu par uzņēmuma pirmsākumiem un attīstības gaitu, bet uz vietas arī nogaršot un iegādāties daudzveidīgo produkciju.

Lai satiktu mežonīgos savvaļas zirgus, baudītu pirts priekus un iegādātos dažādo vistu dētās olas, jā dodas uz **zemnieku saimniecību "Jaunieviņas"**. Meža ielokā būvētais gulbūves namiņš un apkārtnē vilina šeit pavadīt vairāk nekā vienu dienu. Tur iespējams aiz lielajiem logiem vērot stirnu brokastu pulcēšanos tikko dīgstošās pavasara zāles pļavā un lapsu lēkāšanu ziemas dziļajos sniegos.

Raunas novada Drustu pagastā ir vietas, kuras ieteicams apmeklēt nesteidzoties. Viena no tām ir svētkalns – **Piltiņkalns**, kurā norit tautas gadskārtu ieražu svētki. Kalna nogāzē izveidots **labirints “Dzīves koks”**, kas pa neskaitāmām takām ļauj rimti baudīt Drustu pagasta kalnaino ainavu un sajūst bišu elpu uz nogurušā vaiga. Drustu centrā ir labiekārtota peldvieta ikvienam garāmbraucējam. No tās paveras brīnišķīgs skats uz balto **Drustu pamatskolu**, kas jau astoņdesmit gadus spoguļojas Krogus ezerā.

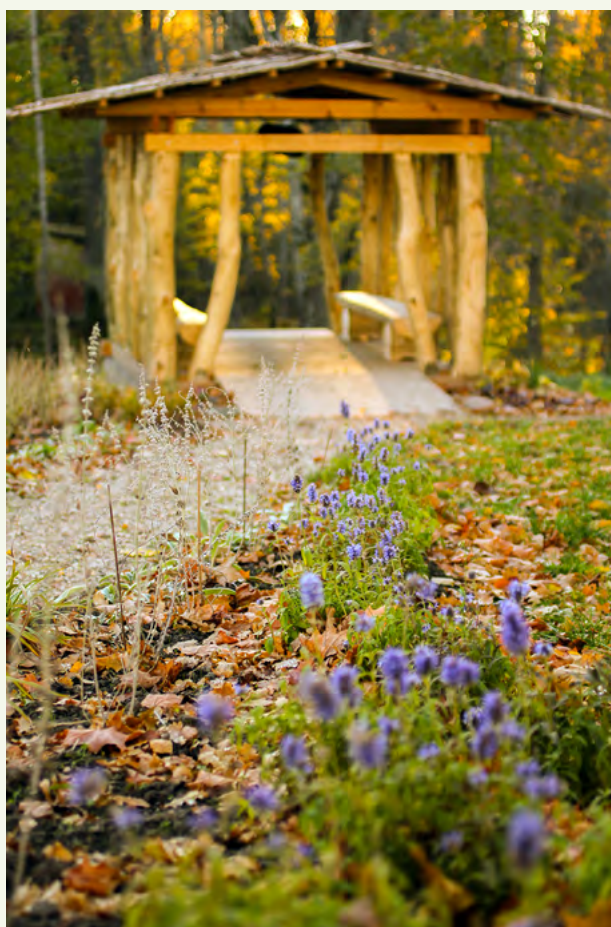
Romantika sagaida **zemnieku saimniecībā “Pļavnas”**, kur pļavu, mežu un purvu ieskaustajos dīķos var baudīt rāmu vakara saulrietu laivā, ap kuras ariem nebēdnīgi

lūkā zivis. Ainaviski skaistās vietas saimieki piedāvā nogaršot pašaudzētas lielo dzērvenes un krūmelenes, kā arī baudīt īstas lauku pirts garu.

Nav iespējams izstāstīt visus Raunas novada stāstus. Paliek noslēpumainā Mīlestības priēžu kalna nogāze, neizstaigātās Baižkalna muižas alejas, Raunas dižakmens enerģija, Tanīsa kalna noslēpums par Beverīnas pili, pilsmuižu spoku stāsti, Vidzemes skolotāju semināra vadītāja Jāņa Cimzes bērnības atmiņas, Raunas un Drustu muzeju krājumu apraksti un raudošs klints – Staburaga pasaka. Bet to nākamo reizi, 15. jūlijā, kad tiksimies Raunā!

Lai iemīlētu Raunas novadu, ir nepieciešams pavisam nedaudz, taču, lai to iepazītu, ar cilvēka mūžu vien nepietiek. Ikvienā gadalaikā šeit ir iespējams atpūties, izzināt, atklāt un baudīt.

TIEKAMIES RAUNĀ 15. JŪLIJĀ LATVIJAS 40. PUĶU DRAUGU SAJETĀ!

Visa informācija par pieteikšanos Latvijas 40. Puķu draugu saietam Raunā ir pieejama mājaslapā www.rauna.lv, sadaļā *Puķu draugu saiets*.

Foto: Keitija Dzenīte, Aiga Matjušenoka, Ieva Plētiņa, Dace Spalviņa, Indars Krieviņš un Vitolds Mašnovskis

GADA PUTNS – DZELTENĀ CIELAVA

Gada dabas simboli atgādina par Latvijas dabas bagātībām, un to godā nokļūst gan plaši satopamas sugas, kurām, iespējams, ikdienā bieži paejam garām, tās pat neievērojot, gan arī sugas, kas kļuvušas retas vai kuru īpatņu skaits strauji samazinās. Latvijas Ornitoloģijas biedrības (LOB) izvirzītais 2017. gada putns – dzeltenā cielava (*Motacilla flava*) diemžēl pieder pie pēdējiem – to skaits kopš 1995. gada Latvijā ir samazinājies par 95%. To skaits samazinās arī citviet Eiropā, taču ne tik strauji kā Latvijā.

Kādēļ notiek tik liela dzelteno cielavu skaita samazināšanās? Šie skaistie putniņi ar dzeltenu vēderu un olīvzaļu mugurpusi un spārniem dzīvo atklātā ainavā mitrās pļavās, ganībās, īpaši tiem patīk ūdenstilpju malas. Diemžēl šādu pļavu pastāvēšanai ir divēji draudi – tās vai nu tiek pārvērstas aramzemēs, vai aizaug ar krūmiem, jo netiek veikta lauksaimnieciskā darbība, proti, pļaušana vai ganišana. Tādējādi zūd dzīvesvieta ne tikai dzeltenajai cielavai, bet arī citām pļavām raksturīgām augu, putnu un kukaiņu sugām un arvien retāk var ieraudzīt Latvijai gadsimtiem ilgi raksturīgo ainavu ar ziedošām, daudzveidīgām pļavām.

Dzeltenās cielavas veido monogāmus pārus, taču no sausas zāles un sūnām savītu un ar matiem un dažādām spalviņām izoderēto ligzdu kādā seklā padziļinājumā uz zemes būvē mātīte viena pati. Izdētās 4–6 oliņas gan perē abi vecāki pārmaiņus, tāpat abi arī rūpējas par mazuļiem. Ja gadās ieiet dzeltenās cielavas ligzdošanas teritorijā, tā miera traucētāju novēro no kāda augstāka zāles pudura vai krūma zara, bet, tuvojoties ligzdai, putnu mamma vai tēvs satrauksies un dažkārt pat mēģinās izlikties par ievainotu, lai nevēlamo ciemiņu aizvilinātu iespējami tālu no ligzdas.

Foto: **Ilze Priediece**

Dzeltenās cielavas pārtiek no kukaiņiem, ko tās atrod, tekalējot pa zemi. Turklāt, jo pļava daudzveidīgāka, jo arī kukaiņu izvēle cielavas ēdienkartē būs bagātāka. Tā kā ziemā kukaiņus atrast nav iespējams, dzeltenā cielava, tāpat kā pārējie kukaiņēdāji, septembrī dodas uz Āfriku, lai aprīlī atkal atgrieztos Latvijā.

Stāsts par dzelteno cielavu nebūtu pilnīgs, ja nepieminētu vienu no vistipiskākajām cielavu īpašībām – gandrīz nepārtraukto astes cilāšanu. Šā ieraduma iemeslu droši izskaidrot zinātniekiem nav izdevies, taču pastāv vairākas versijas – iespējams, tā putns cenšas piesaistīt kukaiņu uzmanību, iespējams, šādā veidā tiek signalizēts citām cielavām, bet varbūt tā ir īpašas uzmanības pazīme, putnam vērojot, vai tuvumā nav ienaidnieku.

Jāpiebilst, ka Latvijā sastopamas četras cielavu sugas – baltā cielava (Latvijas nacionālais putns), dzeltenā cielava (2017. gada putns), kā arī citroncielava (ligzdo pļavās) un pelēkā cielava (Latvijā reta ligzdotāja pie straujām upītēm).

Gada putna akciju LOB rīkoja jau 22. reizi. Iepriekš par gada putniem izvēlēti: grieze (1996), vakarlēpis (1997), zaļā vārna (1998), mazais ērglis (1999), ķīvīte (2000), ūpis (2001), lielais ķīris (2002), rubenis (2003), baltais stārķis (2004), ziemeļu gulbis (2005), lauka piekūns (2006), melnā dzilna (2007), melnais stārķis (2008), jūraskrauklis (2009), mednis (2010), meža pūce (2011), jūras ērglis (2012), kākaulis (2013), pupuķis (2014), dzeltenais tārtiņš (2015) un dižraibais dzenis (2016).

Sagatavojusi **Sandra Bērziņa**,
LPS padomniece vides aizsardzības jautājumos

ATPŪTĀI, ATELPĀI, SMAIDĀM

... tikai šoreiz – no deputātu ikdienas, kurā, kā redzēsīt, arī mēdz gadīties humorpilni pārpratumi un jautri notikumi. Svarīgi šādos brīžos spēt pasmieties, arī pašam par sevi.

Priekšvēlēšanu nedēļā saņēmām neparastu sūtījumu no **Aizputes novada domes juriskonsultes Noras Patmalnieces**, kura domes sēžu gaitā pieredzētos jautros brīžus pierakstījusi.

Ja šādi krājumā ir arī citās pašvaldībās, labprāt tos publicēsim.

Par florbola bortiem:

D1: Tos bortus var iedot kādai skolai.

D2: Kalvenei.

D1: Nav zāles.

D2: Nākamajā sēdē būs iesniegums par zāli...

☺ ☺ ☺

Par vēlēšanu finansēšanu, tajā skaitā par vēlēšanu komisiju locekļu ēdināšanu:

D: Vai tos darba laikus nevar salikt tā, ka viens iet mājās un ēd un nākamais atnāk jau paēdis?

☺ ☺ ☺

Pirms budžeta apspriešanas 2013. gadam:

D1: Šis ir ļoti emocionāls mirklis, varbūt mēs varam kādu aizsūtīt uz gastronomu?

D2: Tu neesi atbilstoši ģērbies...

Budžeta apspriešanas beigās:

D1: ...un uz gastronomu nevienu neaizsūtījām...

☺ ☺ ☺

Par budžetu 2013. gadam:

– Jādomā par kapiem!

– Kapus izņēmām ārā!

– Būs vēl jādzīvo...

☺ ☺ ☺

Jautājums par atbalstu reliģiskajām draudzēm:

D1: Cik procentu ir ticīgo?

D2: Tu domā atklātos vai slēptos?

☺ ☺ ☺

Oftalmologa iesniegums par aparatūras iegādi:

Deputāti uzdod jautājumus un dakteris stāsta, ka ar aparātu savlaicīgi varēs konstatēt glaukomas rašanos, parasti redzes laukā izmaiņas notiek, sākot no sāniem, bet mēdz būt arī citādi. Kāds deputāts uzdod vēl jautājumu, bet cits deputāts viņam atbild daktera vietā:

– Nu tas ir tā, ka tu vakarā izej ar sievu staigāt un viņu neredzi, tad tev ir glaukoma!

☺ ☺ ☺

Par dāņu cūku fermu:

D: Un, kad es paskatos, kas tajā trubā ir iekšā, es tur redzu debesis!

Vides dienests: Filtram katras trubas galiņā nav jābūt!

☺ ☺ ☺

D: Ir aparāti un deputāti!

☺ ☺ ☺

Par Rokaižu pansionātu:

D1: Te ir pārstāvis no Kazdangas?

D2: Potenciālais iemītnieks!

☺ ☺ ☺

Finanšu komitejas sēdē:

Deputāts secina: 15 deputāti un 16 viedokļi, mēs esam paspējuši pateikt, ko viens par otru domājam.

☺ ☺ ☺

Par Kuldīgas ielu 18 Aizputē:

D.: Vēsma grib, lai tur sakārto ūdeni, tad nu mēs tur abas ņemsimies!

☺ ☺ ☺

Rokaižu VAZ busiņa izcenojuma 0,60 centi par km apstiprināšana:

D1: Par retro ir jāmaksā!

E.L.: Jā, mēs vadājam cūkas un cilvēkus!

D2: Tas ir maksas pakalpojums!

D3: Vai kāds ir prasījis pakalpojumu?

D1: Cena uzlikta atbaidīšanai!

☺ ☺ ☺

Par apsaimniekošanas parāda segšanu mirušiem īrniekiem:

D1: Vai tad viņi ir saņēmuši dzīvokli citur?

D2: Jā, 7 pēdas.

☺ ☺ ☺

Par stipendijām vidusskolā:

D: Eiropā ir pilns ar jauniešiem, kuri neko neprot, bet zina visu!

☺ ☺ ☺

Domes sēde, apstiprina pulciņus:

D1: Muzikāli radošā studija – dzied trīs dāmas un Justs. Kur ir bērni?

D2: Bērni būs pēc tam!

☺ ☺ ☺

2014. gada 26. februāra domes sēdē SIA KS "Cīrava" iesniedz gada pārskatu:

Galvenais zaudējums ir siltums, zaudējumi saistīti ar silto rudenī!

☺ ☺ ☺

Par Cīravas bērnodārzu:

D1: Es domāju, ka tur viss ir atbilstoši noteikumiem!

D2: Algas noteikti ir atbilstošas.

☺ ☺ ☺

Par sadarbību ar Liepājas tūrisma biroju:

Ņemot vērā, ka Aizpute zināmu laika periodu bija Piltenes bīskapa sēdeklis, mums ir zināmas ambīcijas un mēs līgumu neparakstīsim.

ANEKDOTES

Ņūtonam uz galvas uzkrita ābols, un viņš atklāja gravitācijas likumu. Santehnikim Anatolijam uz galvas uzkrita stellatslēga, un viņš atklāja kaut ko tādu, ko filologi joprojām neprot atšifrēt.

☺ ☺ ☺

Ja reiz nekārtība uz galda nozīmē nekārtību arī galvā, tad ko gan nozīmē tukšs galds?

☺ ☺ ☺

- Vakara vedu bērņus uz zooloģisko dārzu.
- Nu un kā?
- Nepieņēma!

☺ ☺ ☺

- Vai tiešām tev alus ir dārgāks par mani?
- Nu ko tu, mīļā! Alus ir jūtami lētāks.

☺ ☺ ☺

Pirmā iemaņa, kas jāapgūst katram jaunievelētam deputātam, - gulēt ar atvērtām acīm.

☺ ☺ ☺

Puisis dižojas meitenei:

- Es varu jebkuru sakropļot ar vienu pirksta kustību!
- Oho! Vai esi karatists?
- Nē, fotogrāfs!

☺ ☺ ☺

Studentu boršča recepte: karsts ūdens sarkanā šķīvī.

☺ ☺ ☺

- Es lietoju zobu suku "Oral". Ar to var iztīrīt zobus pat grūti aizsniedzamās vietās. Bet tu?
- Man nav zobu grūti aizsniedzamās vietās!

☺ ☺ ☺

Grūti izprotams fenomens: putni baltu mašīnu spēj noķēzīt melnu, bet melnu - par baltu!

☺ ☺ ☺

Ja no rīta pamosties ar sajūtu, ka esi nogulējis darbu, pasnaud vēl kādu stundu, lai sajūta pārāug drošā pārliecībā!

☺ ☺ ☺

Sieva ir kā tauta! Jo, kā zināms, tauta nekad nekļūdās un vienmēr ir ar kaut ko neapmierināta.

☺ ☺ ☺

Dzelzceļa stacija ir redzējusi daudz vairāk sirsnīgu skūpstu nekā dzimtsarakstu nodaļa.

☺ ☺ ☺

Pirmais solis dzeršanas atmešanas virzienā - iegādāties nazi bez korķu vijlķa.

☺ ☺ ☺

Kad uzkāpu uz svariem, sapratu, ka uzraksts "Gotiņa" uz konfekšu papīriņiem ir nevis nosaukums, bet gan brīdinājums...

☺ ☺ ☺

Sievietes vienmēr meklē prinči, kaut kad to arī atrod, laimīgi apprecas un pēc tam brīnās, ka vīrs guļ uz dīvāna, skatās TV un neko nedara. Mīļās sievietes, viss ir pareizi: prinči taču nestrādā!

☺ ☺ ☺

Pagājušajā gadsimtā skaidroja, ka gaismas diode ir tāda maza radio detaļa, kas spīd kā jāņtārpiņš. Mūsu dienās skaidro, ka jāņtārpiņš ir tāds mazs tārpiņš, kas spīd kā gaismas diode.

☺ ☺ ☺

Bankām ļoti nepatīk tie, kas kavē kredīta atmaksas

terminus. Bet vēl vairāk tām nepatīk tie, kas kredītus neņem vispār.

☺ ☺ ☺

Psihologs vaicā pacientei:

- Vai jūsu ģimenē nav novēroti lielummānijas gadījumi?

- Ir gan! Vīram dažkārt šķiet, ka viņš ir ģimenes galva!

☺ ☺ ☺

- Es ņemu savus vārdus atpakaļ!

- Vai esi nolēmusi atvainoties?

- Nē. Es izdomāju jaunus, krietni labākus.

☺ ☺ ☺

Izbraukusi pie dabas, makšķernieku kompānija no pilsētas sāk strīdēties, kā noteikt zivs vecumu. Viens saka - pēc žaunu krāsas, otrs - pēc spurām, trešais - pēc zvīņu spožuma. Garām iet vietējais makšķernieks, nolemj tam pajautāt.

- Kā var noteikt zivs vecumu?

- Pēc acīm!

- Kādā veidā?

- Jo tās tālāk no pēcpuses, jo zivs vecāka.

☺ ☺ ☺

Remontu nav iespējams pabeigt, to var tikai pārtraukt.

☺ ☺ ☺

Skaistums prasa upurus! Un parasti šie upuri ir vīrieši...

☺ ☺ ☺

Vēdlodziņā iesprūdušais zaglis policijas pratināšanā tā arī nevarēja atbildēt uz jautājumu, kur tad īsti viņu piekāvusi - uz ielas vai dzīvoklī.

☺ ☺ ☺

Ceļu policists aptur automašīnu, kuru vada blondīne.

- Kāpēc jūsu automobilim priekšējais numurs nesašķrīt ar aizmugurējo?

- Priekšējais ir mājas numurs, bet aizmugurējais - mobilais!

☺ ☺ ☺

Saimniecībā nekas nav noderīgāks par vīrieti ar vainas apziņu.

☺ ☺ ☺

Tiesnesis - lieciniekam:

- Cik tālu jūs bijāt no nozieguma vietas?

- Trīspadsmit metri un 78 centimetri.

- No kurienes tāda precizitāte?

- Speciāli izmēriju! Vienmēr kāds muļķis iedomājas to pajautāt.

☺ ☺ ☺

Komandieris jautā ierindā nostādītiem jauniešiem:

- Kurš no jums prot vārīt?

- Es!

- Labi, būsi pavārs.

Pēc pāris nebaudāmu ēdienu dienām komandieris nolemj situāciju precizēt:

- Klausies, vai tu kādreiz esi kaut ko vārījis tik lielos katlos?

- Esmu gan! Asfaltu...

☺ ☺ ☺

No visiem grauzējiem pats jaunākais ir datorpele.

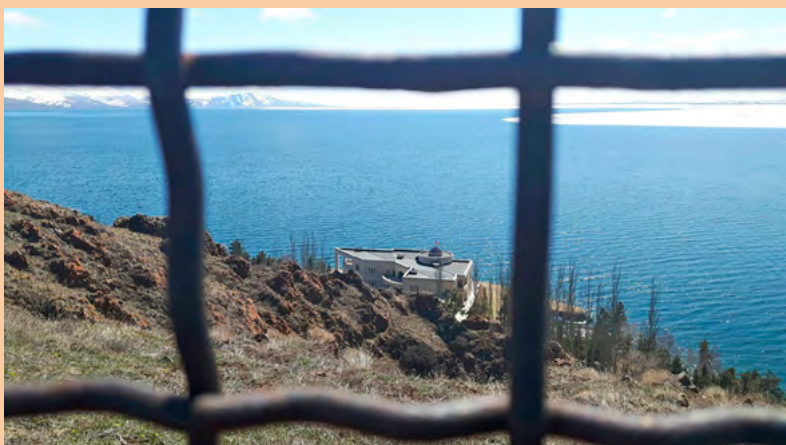
Tieši viņa sagrauž lielāko daļu mana laika.

Latvijas Pašvaldību savienība saka lielu paldies visu pašvaldību vadītājiem, deputātiem un darbiniekiem par darbu aizvadītajos četros gados un novēl spēku un izturību jaunievēlētajiem un arī atkārtoti pārvēlētajiem deputātiem!

Šoreiz vēlīnais pavasaris vietējām “pašu valdībām” devis iespēju jauno četrgadī uz sākt brīnišķīgā cerīziedu laikā.

Lai katrai no Latvijas deviņu lielo pilsētu un 110 novadu domēm, uz sākot kopējās gaitas un cenšoties attaisnot 3. jūnijā iedzīvotāju doto uzticības mandātu, netrūkst cerīziedu “laimīšu” brīnuma!

Logi Armēnijā 2017. gada aprīlī Armēnijas parlamenta vēlēšanu laikā
Foto: **Sniedze Sproģe**, CVK locekle, Armēnijas parlamenta vēlēšanu novērotāja

“LOGS”

Mazajā Pils ielā 1, Rīgā, LV 1050, tālr. 6732 6634